

Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Τμήμα Οικονομικών Επιστημών-Τμήμα Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής
Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Λογιστική και Ελεγκτική»

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΣΕ ΜΚΟ

Δημήτριος Παναγιώτη Νάνης

Επίκ. Καθηγήτρια, Δρ. Μαρία-Ελένη Αγοράκη

Βόλος, 2020

Υπεύθυνη Δήλωση πρωτοτυπίας διπλωματικής εργασίας

Βεβαιώνω, ότι είμαι συγγραφέας αυτής της διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στη διπλωματική εργασία. Επίσης, έχω αναφέρει τις όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε αυτές αναφέρονται ακριβώς είτε παραφρασμένες. Επίσης βεβαιώνω ότι αυτή η πτυχιακή εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για τις απαιτήσεις του Διατμηματικού Προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών στην «Λογιστική και Ελεγκτική» Τμήματα Οικονομικών Επιστημών-Χρηματοοικονομικής και Λογιστικής, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος 2020. _

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα Καθηγήτριά μου, κ^α Μαρία – Ελένη Αγοράκη, η οποία συνέβαλε τα μέγιστα στην υλοποίηση της εργασίας μου μέσα από μια επιτυχημένη και διαρκή συνεργασία όλο το διάστημα εκπόνησής της.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου για τη συνεχή ηθική και ψυχολογική υποστήριξη που μου παρείχαν όλο το χρονικό διάστημα του μεταπτυχιακού και για την αμέριστη συμπαράστασή τους σε όλη τη διάρκεια της προσπάθειάς μου.

Τέλος, ειδική μνεία θα ήθελα να κάνω στον Καθηγητή μου κ Τσάμη Αναστάσιο για την πολύτιμη καθοδήγησή του, αλλά και στη συνοδοιπόρο μου στη ζωή, σύζυγό μου Μαρία Νάνη Παπακώστα, η οποία και η ίδια φοιτεί στο υπόψη μεταπτυχιακό πρόγραμμα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, όπου παρά τις επιπλέον οικογενειακές, εργασιακές και σπουδαστικές της υποχρεώσεις, αφιέρωσε όλη της τη δύναμη, ώστε να ολοκληρώσω την παρούσα εργασία, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

Περίληψη

Σκοπός είναι η ανάδειξη της σημασίας του εσωτερικού ελέγχου σε ΜΚΟ στην Ελλάδα. Μέσω της μελέτης του συγκεκριμένου θέματος αναδεικνύεται το κενό που υπάρχει στη βιβλιογραφία ειδικά για την περίπτωση των ελληνικών ΜΚΟ.

Πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική έρευνα σε ελληνική και ξένη κυρίως βιβλιογραφία καθώς και εμπειρική έρευνα με τη χρήση ποιοτικής έρευνας με το εργαλείο της ημιδομημένης συνέντευξης. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 60 ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Η επιλογή των ΜΚΟ έγινε με βάση τη διαθεσιμότητα και την προθυμία τους να συμμετέχουν στην έρευνα και με βάση προσωπικές γνωριμίες του γράφοντα. Οι ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν βασίστηκαν σε ερωτήσεις αντίστοιχων ερευνών των Amatya (2016), Oppong et al. (2016) και Kamaruddin & Ramli (2017).

Οι ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα εφαρμόζουν διαδικασίες εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου, αλλά σε περιορισμένο και όχι ολοκληρωμένο βαθμό. Παρατηρούνται ελλείψεις τόσο στην τήρηση διαδικασιών όσο και στην εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου καθώς δεν προκύπτει υποχρέωση εκ του νόμου για την εφαρμογή εσωτερικού ελέγχου σε αυτές. Το Δ.Σ. των ΜΚΟ επιλέγει αν θα εφαρμόσει και σε ποιο βαθμό θα εφαρμόσει διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου και αξιολόγησης των κινδύνων.

Λέξεις – κλειδιά: ΜΚΟ, μη κυβερνητικές οργανώσεις, εσωτερικός έλεγχος

Abstract

The purpose of this thesis is to highlight the importance of internal control in NGOs in Greece. Through the study of this topic, the gap that exists in the literature is highlighted, especially for the case of Greek NGOs.

Literature review was conducted in Greek and foreign articles and journals mainly as well as empirical research using qualitative research with the tool of semi-structured interview. The research sample consists of 60 NGOs active in Greece. The selection of NGOs was based on their availability and willingness to participate in the research and based on personal acquaintances of the author. The questions used were based on questions from similar studies by Amatya (2016), Opong et al. (2016) and Kamaruddin & Ramli (2017). NGOs operating in Greece apply internal and external control procedures, but to a limited extent and not in a comprehensive manner. There are shortcomings in both the following of procedures and the implementation of internal control as there is no legal obligation to apply internal control for NGOs. The Board of NGOs choose whether to implement and to what extent they will implement internal control and risk assessment procedures.

Keywords: NGOs, non-governmental organizations, internal audit

Περιεχόμενα

Εισαγωγή.....	1
Σκοπός.....	1
Μεθοδολογία.....	2
Δομή εργασίας.....	2
Κεφάλαιο 1.....	4
1.1. Ιστορική αναδρομή.....	4
1.2. Ορισμοί και Νομοθεσία.....	6
Κεφάλαιο 2 Βιβλιογραφική Επισκόπηση.....	9
Κεφάλαιο 3 Οι ΜΚΟ στην Ελλάδα.....	14
3.1. Η κατάσταση στην Ευρώπη και την Ελλάδα.....	14
3.2. Χορηγίες.....	19
3.3. Δ.Σ. ΜΚΟ.....	21
Κεφάλαιο 4 Εσωτερικός έλεγχος και ΜΚΟ.....	27
4.1. Έλεγχος και εποπτεία.....	27
4.2. Βήματα εσωτερικού ελέγχου.....	28
4.3. Μητρώο ΜΚΟ.....	33
Κεφάλαιο 5 Παραδείγματα Κοινωνικής – Ανθρωπιστικής προσφοράς – Προτάσεις – Ωφελιμότητα.....	36
5.1. Σημασία Έρευνας και Ερευνητικά Ερωτήματα.....	36
5.2. Μεθοδολογία Έρευνας.....	37
5.3. Ανάλυση Δεδομένων.....	41
5.4. Ανάλυση Αποτελεσμάτων.....	67
Κεφάλαιο 6 Συμπεράσματα, Περιορισμοί και Προτάσεις.....	70
Βιβλιογραφία.....	73
Παράρτημα Α – Λίστα ΜΚΟ.....	78
Παράρτημα Β – Ερωτήσεις συνέντευξης.....	81

Πίνακας Πινάκων

Πίνακας 1 1 Τομείς ΠΔΠ και Ευρωπαϊκά Ταμεία Ανάπτυξης 2014 - 2017	6
---	---

Πίνακας Εικόνων

Εικόνα 3. 1 Χορηγίες προς και μέσω ΜΚΟ (σταθερές τιμές σε δολάρια έτους 2016).....	15
Εικόνα 3. 2 Ποσοστό επίσημων χορηγιών ανάπτυξης προς ΜΚΟ με στόχο την ισότητα των φύλων	15

Πίνακας Γραφημάτων

Γράφημα 5 1 Φύλο.....	41
Γράφημα 5 2 Ηλικία.....	41
Γράφημα 5 3 Μορφωτικό επίπεδο	42
Γράφημα 5 4 Θέση απασχόλησης.....	43
Γράφημα 5 5 Ταυτότητα (εμβέλεια) ΜΚΟ	43
Γράφημα 5 6 Χρήση πληροφοριακών συστημάτων	44
Γράφημα 5 7 Έτη λειτουργίας ΜΚΟ	44
Γράφημα 5 8 Αριθμός απασχολούμενων	45
Γράφημα 5 9 Βαθμός τήρησης εσωτερικού ελέγχου με βάση το νόμο.....	47
Γράφημα 5 10 Στάδια εσωτερικού ελέγχου: Περιβάλλον ελέγχου	48
Γράφημα 5 11 Στάδια εσωτερικού ελέγχου: Πληροφόρηση και επικοινωνία	48
Γράφημα 5 12 Στάδια εσωτερικού ελέγχου: Δραστηριότητες ελέγχου	49
Γράφημα 5 13 Στάδια εσωτερικού ελέγχου: Εποπτεία	50
Γράφημα 5 14 Στάδια εσωτερικού ελέγχου: Αξιολόγηση κινδύνων	50
Γράφημα 5 15 Πραγματοποίηση ενεργειών βελτίωσης	51
Γράφημα 5 16 Εφαρμογή κώδικα δεοντολογίας.....	52
Γράφημα 5 17 Καταγραφή διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου.....	52
Γράφημα 5 18 Διαθεσιμότητα διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου στους εργαζόμενους.....	53
Γράφημα 5 19 Επάρκεια πολιτικών ελέγχου για διαφάνεια συναλλαγών	53
Γράφημα 5 20 Συστήματα αξιολόγησης και κινδύνου.....	56
Γράφημα 5 21 Καταμερισμός εργασίας.....	56
Γράφημα 5 22 Διαχωρισμός καθηκόντων: επάρκεια ανθρώπινου δυναμικού	57
Γράφημα 5 23 Διαχωρισμός καθηκόντων: Διαδικασία συλλογής πόρων.....	57
Γράφημα 5 24 Διαχωρισμός καθηκόντων: Διαχείριση πόρων.....	58
Γράφημα 5 25 Διαχωρισμός καθηκόντων: Διανομή πόρων	58
Γράφημα 5 26 Διαχωρισμός καθηκόντων: Περιβάλλον εργασίας.....	59
Γράφημα 5 27 Εξουσιοδότηση συναλλαγών σε υπαλλήλους	59
Γράφημα 5 28 Εξουσιοδότηση συναλλαγών μόνο στον Διευθύνοντα Σύμβουλο ή σε εκπρόσωπό του	60
Γράφημα 5 29 Εξουσιοδότηση συναλλαγών σε μέλη του Δ.Σ.	60
Γράφημα 5 30 Όριο στις συναλλαγές που πραγματοποιούνται	61
Γράφημα 5 31 Χρήση πληροφοριακού συστήματος.....	62
Γράφημα 5 32 Τήρηση λογιστικού αρχείου.....	62
Γράφημα 5 33 Καταγραφή λογιστικών διαδικασιών	63
Γράφημα 5 34 Έλεγχος στο ταμείο	63
Γράφημα 5 35 Έλεγχος σε χρηματοοικονομικές καταστάσεις, βιβλία, αρχεία	64
Γράφημα 5 36 Άλλου είδους επιτόπιος έλεγχος	64
Γράφημα 5 37 Εξωτερικός έλεγχος.....	65
Γράφημα 5 38 Εσωτερικός έλεγχος	66
Γράφημα 5 39 Εναλλαγή εξωτερικών ελεγκτών.....	66

Εισαγωγή

Σκοπός

Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ) αποτελούν φορείς οι οποίοι λειτουργούν ανεξάρτητα από το κράτος, αλλά τελούν υπό την εποπτεία του. Στόχος τους είναι η κοινωνική εργασία και η λειτουργία τους πραγματώνεται από ανθρώπους που έχουν κοινό ενδιαφέρον για τον στόχο αυτό. Οι ΜΚΟ συμβάλλουν στην κοινωνική ανάπτυξη (Gallin, 2000) και ιδιαίτερα σε τομείς όπως η φτώχεια, η ανθρωπιστική αποκατάσταση και ανακούφιση, η επισιτιστική ασφάλεια, η εκπαίδευση και αναβάθμιση του γυναικείου παράγοντα και η υγεία (Fowler, 2000). Οι δραστηριότητες των ΜΚΟ προσανατολίζονται στην εφαρμογή της κοινωνικής ανάπτυξης, στην ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος, στη μεταφορά καινοτομιών και νέων τεχνολογιών και γενικά στην ανάπτυξη και εξέλιξη των κοινωνιών (Στραβοσκούφης, 2006).

Ο εσωτερικός έλεγχος αποτελεί μια ανεξάρτητη, αντικειμενική και συμβουλευτική δραστηριότητα η οποία έχει σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να προσθέτει αξία στον οργανισμό ο οποίος εποπτεύεται και να βελτιώνει τις λειτουργίες του. Καθώς οι ΜΚΟ αποτελούν μια μορφή δράσεων που αναλαμβάνουν οι πολίτες στο πλαίσιο της κοινωνίας των πολιτών (Στραβοσκούφης, 2006), ο εσωτερικός έλεγχος κρίνεται απαραίτητος προκειμένου να πραγματώνονται ορθά οι δραστηριότητές τους στην Ελλάδα προκειμένου να μην ανακύπτουν περιστατικά διαφθοράς ή κακής διοίκησης.

Ο εσωτερικός έλεγχος συμβάλει στην καθημερινή αντιμετώπιση των κινδύνων και στην πρόληψη των σφαλμάτων, της εξαπάτησης και των παραλείψεων. Ο εσωτερικός έλεγχος διασφαλίζει τα περιουσιακά στοιχεία του οργανισμού, εξυπηρετεί στην πρόληψη και στον άμεσο εντοπισμό τυχόν φαινομένων και περιστατικών εξαπάτησης, συμβάλλει στην ορθή απεικόνιση των κινήσεων και συναλλαγών, συνδράμει στη συμμόρφωση με τους νόμους και τους κανονισμούς και προστατεύει τους εργαζόμενους.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η ανάδειξη της σημασίας του εσωτερικού ελέγχου όχι μόνο σε αμιγώς δημόσιους φορείς αλλά και σε οργανισμούς της κοινωνίας μέσω της εφαρμογής του σε ΜΚΟ οι οποίες εποπτεύονται από το δημόσιο. Μέσω της μελέτης του συγκεκριμένου θέματος αναδεικνύεται και το κενό που υπάρχει τόσο στη βιβλιογραφία όσο και στην αρθρογραφία ειδικά για την περίπτωση των ελληνικών ΜΚΟ.

Μεθοδολογία

Προκειμένου να αναπτυχθεί το ζήτημα, αναζητήθηκαν αρχικά αγγλικές πηγές μέσω της πλατφόρμας Google Scholar με τη χρήση λέξεων κλειδιών και συγκεκριμένα με αναζήτηση για την έκφραση «NGOs internal control». Στην αρχή, η αναζήτηση έγινε περιορισμένα, δηλαδή, στον τίτλο, οπότε και προέκυψε μικρός αριθμός αποτελεσμάτων και συγκεκριμένα μόλις έξι. Στη συνέχεια, έγινε αναζήτηση οπουδήποτε στο άρθρο, αλλά με περιορισμό της αναζήτησης στην τελευταία δεκαετία οπότε και επεστράφησαν πάνω από 75.000 αποτελέσματα. Επιλέχθηκαν από αυτά ορισμένα άρθρα από τις 10 πρώτες σελίδες εμφάνισης της Google Scholar με βάση τον τίτλο και την περίληψη (abstract) του εκάστοτε άρθρου λαμβανομένης υπόψη της σχετικότητας με το θέμα. Ένας σημαντικός παράγοντας επιλογής των άρθρων ήταν και η δωρεάν πρόσβαση σε αυτά.

Δομή εργασίας

Το πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας αφορά την παρουσίαση της ιστορικής αναδρομής των ΜΚΟ, βασικούς ορισμούς και την ισχύουσα νομοθεσία τόσο για τον εσωτερικό έλεγχο όσο και για τις ΜΚΟ.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα βασικών σύγχρονων θεωρητικών και εμπειρικών ερευνών πάνω στο θέμα.

Το τρίτο κεφάλαιο αναλύει τη λειτουργία των ΜΚΟ στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, καταγράφονται βασικά στατιστικά στοιχεία για τη δράση τους, τον τρόπο με τον οποίο γίνεται η διαχείρισή τους και αξιοποιούνται οι χορηγίες που καταλήγουν στις ΜΚΟ και εξετάζεται ο τρόπος λειτουργίας του διοικητικού συμβουλίου (Δ.Σ.) των ΜΚΟ.

Το τέταρτο κεφάλαιο εξετάζει τον τρόπο εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου στις ΜΚΟ. Συγκεκριμένα, καταγράφεται η διαδικασία με την οποία εφαρμόζεται ο έλεγχος και το θεσμικό πλαίσιο για τις ΜΚΟ και τις υποχρεώσεις τους μέσα στο ελληνικό νομικό πλαίσιο. Το πέμπτο κεφάλαιο αφορά το ερευνητικό κομμάτι της παρούσας εργασίας. Σε αυτό εξετάζονται ορισμένα παραδείγματα κοινωνικής και ανθρωπιστικής προσφοράς μέσα από την ποιοτική έρευνα με τη χρήση ημιδομημένων συνεντεύξεων σε ανθρώπους που εργάζονται σε ΜΚΟ και σε ελεγκτικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα και οι οποίοι δίνουν χρήσιμες πληροφορίες για τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται ο εσωτερικός έλεγχος στις ΜΚΟ.

Στο έκτο κεφάλαιο και μέσα από την ερευνητική και θεωρητική προσέγγιση του θέματος καταγράφονται από τον γράφοντα ορισμένες βασικές προτάσεις και η ωφελιμότητα της εργασίας καθώς και οι περιορισμοί εκπόνησης της έρευνας μετά την καταγραφή των βασικών συμπερασμάτων που προέκυψαν από αυτήν.

Κεφάλαιο 1

1.1. Ιστορική αναδρομή

Ο εσωτερικός έλεγχος όπως τον γνωρίζουμε και όπως εφαρμόζεται σήμερα εμφανίστηκε στην Ελλάδα προς το τέλος της δεκαετίας του '70. Συγκεκριμένα, το Ελληνικό Ινστιτούτο Εσωτερικών Ελεγκτών (Ε.Ι.Ε.Ε.) ιδρύθηκε το 1985 με την Απόφαση 1457/7.6.1985. Το Ε.Ι.Ε.Ε. βασίστηκε στις αρχές της αντίστοιχης ένωσης ελεγκτών στις Η.Π.Α., την Ι.Ι.Α. και την Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Ινστιτούτων Εσωτερικού Ελέγχου γνωστή ως Ε.Σ.Ι.Ι.Α..

Οι ΜΚΟ ρυθμίστηκαν το 1999 μέσω του Ν. 2731/1999 που αφορούσε τη Ρύθμιση θεμάτων διμερούς κρατικής αναπτυξιακής συνεργασίας και βοήθειας θεμάτων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και άλλων διατάξεων (ΦΕΚ Α' 135). Στο νόμο αυτό ορίζεται στο άρθρο 11 τι συνιστά μια ΜΚΟ¹. Οι ΜΚΟ με δράση στον τομέα της πρόνοιας είχαν θεσμοθετηθεί νωρίτερα με το Ν. 2647/ 1998.

Σύμφωνα με το Ν. 2646/1998 στο Υπουργείο Υγείας και Πρόνοιας συστήνεται ανεξάρτητο Τμήμα Ανάπτυξης Εθελοντισμού στο οποίο τηρείται ειδικό μητρώο των πρωτοβάθμιων, δευτεροβάθμιων και τριτοβάθμιων μη κυβερνητικών οργανώσεων που αποτελούν είτε νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα είτε σωματεία ή συλλόγους που δραστηριοποιούνται στον τομέα της υγείας ή της κοινωνικής φροντίδας και με αντικείμενο κυρίως την εθελοντική παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας προς άτομα ή ομάδες πληθυσμού.

Για να εγγραφεί μια οργάνωση σε αυτό το μητρώο πρέπει να πληρούνται οι εξής προϋποθέσεις (Ν. 2646/1988):

- Να καταθέσει το καταστατικό της οργάνωσης και την εκπροσώπησή της
- Να ορίζεται από το καταστατικό ο μη κερδοσκοπικός χαρακτήρας της και το αντικείμενό της
- Να μην εξαρτάται η δράση της από κανένα δημόσιο οργανισμό ή ιδιωτικό οργανισμό κερδοσκοπικού χαρακτήρα
- Να μην αντιβαίνει η δραστηριότητα της οργάνωσης στη δημόσια τάξη και ασφάλεια και στη δημόσια υγεία ούτε να διαταράσσει τις διεθνείς σχέσεις της χώρας ή τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.

¹ Ν. 2731/1999 Ρύθμιση θεμάτων διμερούς κρατικής αναπτυξιακής συνεργασίας και βοήθειας, ρύθμιση θεμάτων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και άλλες διατάξεις

Βασικό ρόλο στο πλαίσιο διαχείρισης και διοίκησης των ΜΚΟ σήμερα διαδραματίζει η Υπηρεσία Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (ΥΔΑΣ). Η ΥΔΑΣ² είναι υπεύθυνη για την ενίσχυση των υπαρχόντων κυρίως αναπτυξιακών ΜΚΟ και την προώθηση ενεργειών, οι οποίες θα οδηγήσουν στη δημιουργία και άλλων ΜΚΟ ή άλλων συναφών οργανώσεων και αναπτυξιακών δικτύων.

Το Τμήμα Ειδικού Μητρώου ΜΚΟ είναι αρμοδιότητα της ΥΔΑΣ και στο μητρώο αυτό εγγράφονται οι ΜΚΟ σύμφωνα με τις προβλεπόμενες διαδικασίες. Το Τμήμα Υποστήριξης ΜΚΟ είναι αρμόδιο για την αύξηση του αριθμού των αναπτυξιακών ΜΚΟ με κάθε πρόσφορο μέσο και πολιτική και για την παραχώρηση της αναγκαίας τεχνογνωσίας για τη λειτουργία των νέων ΜΚΟ³. Η Διεύθυνση Τεχνικών Υπηρεσιών παρέχει την αναγκαία τεχνική υποστήριξη στις ΜΚΟ που έχουν αναλάβει ανθρωπιστική ή αναπτυξιακή δράση. Η βοήθεια αυτή παρέχεται με πρωτοβουλία των ΜΚΟ και στο πλαίσιο δυνατοτήτων της Διεύθυνσης.

Το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων που ιδρύθηκε τον Ιανουάριο του 2008 έχει ως στόχο τη δημιουργία ενός ευνοϊκού περιβάλλοντος για τις ΜΚΟ μέσω της εξέτασης της εθνικής νομοθεσίας για αυτές και την εφαρμογή της ενώ παράλληλα στόχος είναι η παροχή συμβουλών σχετικά με τον τρόπο εναρμόνισης του εθνικού νόμου με τα ευρωπαϊκά πρότυπα⁴. Το Συμβούλιο αυτό εκπονεί θεματικές και εθνικές μελέτες για συγκεκριμένες πτυχές της νομοθεσίας των ΜΚΟ και την εφαρμογή της, οι οποίες φαίνεται πως δημιουργούν προβλήματα συμμόρφωσης με τα διεθνή πρότυπα, ειδικά με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και σχετικά με το νομικό καθεστώς των ΜΚΟ στην Ευρώπη.

Υπεύθυνη για τον έλεγχο των ΜΚΟ στην Ελλάδα είναι η Γενική Διεύθυνση Δημοσιονομικών Ελέγχων. Συγκεκριμένα, η Διεύθυνση Εκτάκτων και Ειδικών Ελέγχων (Δ.Ε.Ε.Ε.) έχει ως στόχο την αποτελεσματική διενέργεια εκτάκτων ελέγχων και τον έλεγχο των ΜΚΟ (ΥΔΑΣ, 2016). Στον Πίνακα 1.1 παρουσιάζονται οι βασικοί τομείς του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου και τα ευρωπαϊκά ταμεία ανάπτυξης σε συνδυασμό με τα ποσά που αντιστοιχούν στη δέσμευση των ΜΚΟ για αυτούς τους τομείς την περίοδο 2014 – 2017 σε εκατομμύρια ευρώ. Παρατηρούμε ότι ο τομέας «Η Ευρώπη ως παγκόσμιος παράγοντας»

² Π.Δ. 224/2000 Άρθρο 12

³ Π.Δ. 224/2000

⁴ Council of Europe [website] <https://www.coe.int/en/web/ingo/ngo-legislation>

αντιπροσωπεύει το μεγαλύτερο ποσοστό των ποσών για τα οποία αναλήφθηκε δέσμευση υπέρ ελληνικών ΜΚΟ.

Πίνακας 1 1 Τομείς ΠΔΠ και Ευρωπαϊκά Ταμεία Ανάπτυξης 2014 - 2017

Τομείς του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ) και Ευρωπαϊκά Ταμεία Ανάπτυξης		Ποσά για τα οποία αναλήφθηκε δέσμευση υπέρ ΜΚΟ Περίοδος: 2014-2017 (σε εκατ. ευρώ)	Σύνολο ποσών για τα οποία αναλήφθηκε δέσμευση Περίοδος: 2014-2017 (σε εκατ. ευρώ)	Ποσοστό των ποσών για τα οποία αναλήφθηκε δέσμευση υπέρ ΜΚΟ
1.1	Έξυπνη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη/Ανταγωνιστικότητα για την ανάπτυξη και την απασχόληση	4 032	79 909	5,05 %
1.2	Έξυπνη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη/Οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή	19	209 214	0,01 %
2	Βιώσιμη ανάπτυξη: φυσικοί πόροι	248	241 044	0,10 %
3	Ασφάλεια και ιθαγένεια	350	12 793	2,74 %
4	Η Ευρώπη ως παγκόσμιος παράγοντας	5 448	40 978	13,29 %
-	Ευρωπαϊκά Ταμεία Ανάπτυξης	1 217	17 833	6,82 %
Σύνολο		11 314	601 771	1,88 %

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει στοιχείων που παρασχέθηκαν από τη ΓΔ Προϋπολογισμού. (ΥΔΑΣ, 2016)

1.2. Ορισμοί και Νομοθεσία

Οι Stoner & Freeman (1998) ορίζουν τις ΜΚΟ ως οργανώσεις οι οποίες δεν αποτελούν μέρος της κυβέρνησης και δεν χρηματοδοτούνται από το κράτος. Από τον ορισμό προκύπτει η ανεξαρτησία των ΜΚΟ από το κράτος. Σύμφωνα με τον Martens (2002) οι ΜΚΟ είναι εξειδικευμένες ανεξάρτητες κοινωνικές οργανώσεις των οποίων πρωταρχικός στόχος είναι η προώθηση κοινών στόχων σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο.

Στο πλαίσιο της Ε.Ε. το καθεστώς της ΜΚΟ καθορίζεται σε ορισμένα κράτη μέλη από τη νομική μορφή της οργάνωσης, ενώ σε άλλα από τη φύση των δραστηριοτήτων. Σε ανακοίνωση της Επιτροπής το 1997 ορίζονται τα εξής χαρακτηριστικά των ΜΚΟ (COM 1997 241, Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο, 2018):

- Πρόκειται για εθελοντικές οργανώσεις με επίσημη ή θεσμική οντότητα.

- Είναι μη κερδοσκοπικές οργανώσεις.
- Είναι ανεξάρτητες από κυβερνήσεις και άλλες δημόσιες αρχές.
- Διοικούνται κατά τρόπο «ανιδιοτελή» και
- Οι δραστηριότητές τους στοχεύουν τουλάχιστον εν μέρει στην προώθηση του δημοσίου συμφέροντος.

Το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τις ΜΚΟ έχει ως βασικό του άξονα τη διαφάνεια. Συνολικά, η διαφάνεια αποτελεί μια βασική αρχή στη σύνταξη του προϋπολογισμού της Ε.Ε. και καθορίζεται από το δημοσιονομικό κανονισμό που εφαρμόζεται στον προϋπολογισμό της Ε.Ε.. Για να επικρατεί διαφάνεια απαιτείται η Επιτροπή να γνωστοποιεί έγκαιρα και κατάλληλα πληροφορίες για τους αποδέκτες των κονδυλίων της Ε.Ε. μεταξύ των οποίων και κονδυλίων προς ΜΚΟ.

Το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2018) εξέτασε τη διαφάνεια στη διάθεση κονδυλίων της Ε.Ε. μέσω ΜΚΟ για το χρονικό διάστημα 2014 – 2017 κατά το οποίο είχαν δεσμευτεί €11,3 δις για διάθεση μέσω ΜΚΟ και ιδιαίτερα στον τομέα της εξωτερικής δράσης, καθώς αποτελεί τον τομέα διάθεσης με τα μεγαλύτερα κονδύλια. Διαπιστώθηκε ότι ο τρόπος χαρακτηρισμού των οντοτήτων ως ΜΚΟ στα συστήματα της Επιτροπής δεν ήταν ιδιαίτερα αξιόπιστος.

Η Επιτροπή διαθέτει σύμφωνα με εκτιμήσεις το 1,7% του προϋπολογισμού της Ε.Ε. και το 6,8% των Ευρωπαϊκών Ταμείων Ανάπτυξης (ΕΤΑ) μέσω ΜΚΟ. Στόχος των ελέγχων που διενεργούνται είναι η αξιολόγηση της διαφάνειας της χρησιμοποίησης των κονδυλίων της Ε.Ε. που αποτελούν αντικείμενο σύμβασης με ΜΚΟ. Στους ελέγχους που διενεργήθηκαν για το χρονικό διάστημα 2014 – 2017 διαπιστώθηκε ότι δεν υπήρχε επαρκής διαφάνεια σε επίπεδο Επιτροπής όσον αφορά τη διάθεση κονδυλίων της Ε.Ε. μέσω ΜΚΟ.

Οι ΜΚΟ εισπράττουν κονδύλια της Ε.Ε. όταν ενεργούν ως φορείς υλοποίησης προγραμμάτων και έργων εξ ονόματος της Επιτροπής. Ακόμη, είναι οι τελικοί δικαιούχοι της δράσης της Ε.Ε. όπως συμβαίνει για παράδειγμα στην περίπτωση προγραμμάτων ενίσχυσης της κοινωνίας των πολιτών. Ένα ακόμη εύρημα είναι ότι οι πληροφορίες που αφορούν τα κονδύλια της Ε.Ε. που διατίθενται μέσω ΜΚΟ δημοσιεύονται σε αρκετά συστήματα, ωστόσο οι πληροφορίες που κοινοποιούνται είναι περιορισμένες.

Οι ΜΚΟ οφείλουν να ενσωματώσουν μέτρα εσωτερικού ελέγχου ώστε να έχουν μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα στην καθημερινή τους λειτουργία για αποτελεσματική διακυβέρνηση και διαχείριση των λειτουργιών τους. Ωστόσο, ορισμένες ΜΚΟ ενδέχεται να μην έχουν

ενσωματώσει πλήρως στη λειτουργία τους την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου και ως εκ τούτου να επηρεάζουν αρνητικά την καθημερινή τους λειτουργία. Σε κάθε περίπτωση οι ΜΚΟ λαμβάνουν αποφάσεις οι οποίες προσανατολίζονται στη δημιουργία του μέγιστου δυνατού κοινωνικού οφέλους (Hull & Lio, 2006).

Σύμφωνα με την Vakil (1997) η κατηγοριοποίηση των ΜΚΟ μπορεί να γίνει με βάση τα εξής κριτήρια:

1. Τον προσανατολισμό: Ο προσανατολισμός αφορά τη δραστηριοποίηση σε τομείς όπως η πρόνοια (παροχή υπηρεσιών φιλανθρωπικού χαρακτήρα και ανακούφιση χαμηλών κοινωνικών στρωμάτων), η ανάπτυξη (βελτίωση συνθηκών διαβίωσης των ανθρώπων), η αναπτυξιακή εκπαίδευση (βοήθεια χωρών με έντονα αναπτυξιακά προβλήματα), η υπεράσπιση – ανάπτυξη (διαμόρφωση πολιτικής και αποφάσεων για εξασφάλιση συμφερόντων συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων και πληθυσμών), το δίκτυο (δράση σε εθνικό και τοπικό επίπεδο για επίτευξη κάποιου σκοπού), η έρευνα (ενημέρωση).
2. Τη διαβάθμιση του εγχειρήματος: Πρόκειται για τέσσερις διαφορετικές εφαρμογές και συγκεκριμένα τέσσερα επίπεδα: διεθνές, εθνικό, κοινοτικό και τοπικό. Οι διεθνείς ΜΚΟ εδρεύουν σε βιομηχανοποιημένες πόλεις, οι εθνικές και κοινοτικές σε αναπτυσσόμενες χώρες, οι τοπικές αντιπροσωπεύουν κοινοτικές ΜΚΟ με ρόλο υπεράσπισης στις αγροτικές περιοχές.

Κεφάλαιο 2 Βιβλιογραφική Επισκόπηση

Οι ΜΚΟ έχουν καταστεί βασικοί παράγοντες στον κοινωνικό τομέα ειδικά όσον αφορά στην καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Σημαντικό και σύγχρονο χαρακτηριστικό των ΜΚΟ σήμερα στην Ευρώπη είναι το γεγονός ότι αναλαμβάνουν τακτικό διάλογο με τις δημόσιες αρχές ώστε να εξασφαλίσουν την καλύτερη εφαρμογή των πρωτοβουλιών και των πολιτικών της Ε.Ε. στις χώρες της. Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη δημιουργεί μια νέα σχέση μεταξύ των θεσμικών οργάνων της Ε.Ε., των εθνικών και περιφερειακών διοικήσεων και των Ευρωπαίων⁵ και μέσα σε αυτό το πλαίσιο συνεργασίας και ανάπτυξης λειτουργούν οι σύγχρονες ΜΚΟ.

Στην Ευρώπη ο όρος ΜΚΟ δεν επεκτείνεται σχεδόν ποτέ πλέον των παρόχων υπηρεσιών μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Οι ΜΚΟ μπορούν να συμπεριφερθούν και να προσομοιάσουν εύκολα με μια επιχείρηση, καθώς αντιμετωπίζουν παρόμοια διλήμματα, πρέπει να εξισορροπήσουν τα συμφέροντα των εργαζομένων, του ευρύτερου κοινωνικού και του φυσικού περιβάλλοντος. Το θετικό είναι ότι δεν υπάρχει πίεση για την επίτευξη κέρδους όπως συμβαίνει στις κερδοσκοπικές επιχειρήσεις, αλλά οι προϋποθέσεις και οι απαιτήσεις τις οποίες πρέπει να εκπληρώσουν ώστε να πραγματοποιήσουν δαπάνες, η ένταση των δημόσιων ρυθμίσεων, η εμπλοκή διαφόρων βαθμίδων δημόσιων αρχών, επαγγελματικών συμφερόντων και άλλοι παρόμοιοι παράγοντες μπορεί να καταστήσουν δύσκολη τη λειτουργία τους.

Το επίκεντρο του ενδιαφέροντος των περισσότερων ΜΚΟ συνδέεται με ανθρωπιστικά θέματα όπως η κοινωνική πρόνοια, η υγεία, η εκπαίδευση και η αναπτυξιακή βοήθεια. Οι ΜΚΟ έχουν επίσης την υποχρέωση αυστηρής τήρησης των κανόνων που θέτουν οι χορηγοί τους και έχουν την ανάγκη να εφαρμόζονται αποτελεσματικά συστήματα εσωτερικού ελέγχου. Αυτό το χαρακτηριστικό έρχεται ίσως σε σύγκρουση με καθιερωμένες απόψεις και πιο παλιές αντιλήψεις διαχείρισης τέτοιων οργανισμών και φορέων. Για αυτό, τον τελευταίο καιρό, υπάρχει η ανάγκη όλο και περισσότερες ΜΚΟ να δημιουργήσουν ισχυρά συστήματα εσωτερικού ελέγχου (Chenhall et al., 2010).

Στην Ευρώπη οι ΜΚΟ είναι υπεύθυνες με διάφορους τρόπους. Τα συμβούλια ή οι επικεφαλής τους μπορεί να είναι ιεραρχικά, νομικά και δικαστικά υπόλογα πρόσωπα για οποιεσδήποτε επιβλαβείς ενέργειες. Στη βιβλιογραφία συναντά κανείς τον όρο της

⁵ European Commission [website] <http://ec.europa.eu>.

«λογοδοσίας» των ενδιαφερομένων (Dekker, 2011). Το δικαίωμα να λογοδοτεί μια ΜΚΟ δεν περιορίζεται στις επίσημες αρχές, αλλά σε οποιαδήποτε ομάδα ή άτομα που μπορούν να επηρεάσουν ή να επηρεαστούν από έναν οργανισμό.

Μέχρι πρόσφατα, οι δραστηριότητες των ΜΚΟ βασιζόνταν σε ηθικά και κοινωνικά κίνητρα και τεχνικό επαγγελματισμό (Orprong, 2016). Πλέον τα ηθικά και κοινωνικά κίνητρα δεν επαρκούν δεδομένου ότι οι ΜΚΟ οφείλουν να λογοδοτούν για τον τρόπο με τον οποίο χρησιμοποιούνται οι περιορισμένοι οικονομικοί και μη χρηματοδοτικοί τους πόροι. Ακόμη, το περιβάλλον στο οποίο λειτουργούν τις υποχρεώνει να αξιολογούν και να διευκολύνουν την επίτευξη των επιθυμητών επιδόσεων (Ramadan & Borgonovi, 2015). Το λειτουργικό περιβάλλον αυτών των οργανισμών είναι πολύ δυναμικό και η αποτελεσματικότητα συνεπάγεται την ικανοποίηση πολλών διαφορετικών αιτημάτων.

Προκειμένου να είναι επιτυχείς οι ΜΚΟ πρέπει να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν συστήματα μέτρησης και αποτελεσματικής διαχείρισης των επιδόσεών τους. Πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους την απόδοση των προγραμμάτων που εφαρμόζουν και πραγματοποιούν, καθώς και τα κίνητρα και τους στόχους των χορηγών, αλλά και τις ανάγκες των δικαιούχων (Ramadan & Borgonovi, 2015). Στην περίπτωση των ΜΚΟ η μέτρηση και διαχείριση της αποτελεσματικότητας δε χρησιμεύει μόνο ως εργαλείο σχεδιασμού για να εξυπηρετήσει και να συνδράμει στην εκτίμηση των αποτελεσμάτων τους, αλλά και ως ένα ζωτικής σημασίας μέσο για την εσωτερική ανατροφοδότηση και μάθηση (Ramadan & Borgonovi, 2015).

Η μέτρηση της αποτελεσματικότητας και της διαχείρισης των ΜΚΟ είναι πολύ σημαντική, καθώς εστιάζει στη χρήση των πληροφοριών απόδοσης στο πλαίσιο λήψης αποφάσεων. Η διαχείριση και αξιολόγηση της απόδοσης θεωρείται απαραίτητη προϋπόθεση για το στρατηγικό σχεδιασμό των ΜΚΟ με στόχο τη λειτουργική βελτίωση (Orprong, 2016). Ακόμη, συνδέεται με τον τρόπο οργάνωσης των συγκεκριμένων οργανισμών, καθώς προσανατολίζονται στην προσέλκυση κεφαλαίων και πόρων.

Η μέτρηση της αποτελεσματικότητας είναι σημαντική και για έναν ακόμη λόγο. Υπάρχει ανάγκη για διαφάνεια και υποχρέωση των ΜΚΟ σε λογοδοσία έναντι των πιθανών ενδιαφερομένων για αυτό και αρκετοί ερευνητές ασχολήθηκαν με το θέμα. Για παράδειγμα, ο Lindblad (2006) μέτρησε την αποτελεσματικότητα μέσω στόχων, δεικτών και πληροφοριών. Από την άλλη, ο Miller (2007) προσέγγισε τη μέτρηση της αποτελεσματικότητας ως ένα μέσο αξιολόγησης του αντίκτυπου του προγράμματος σε όρους απόδοσης.

Ο Horwood (2005) σε μελέτη του έδωσε έμφαση στην ανάγκη που υπάρχει για αυξημένη διερεύνηση νέων μετρήσεων απόδοσης των ΜΚΟ. Το αυξημένο ενδιαφέρον ακαδημαϊκών και εμπειρικών για το εξεταζόμενο θέμα προκύπτει από την ανάγκη για καλύτερη κατανόηση του τρόπου με τον οποίο οι ΜΚΟ εμπλέκονται με τις κυβερνήσεις και τον επιχειρηματικό κόσμο. Υπάρχουν έρευνες οι οποίες εστιάζουν στη λογοδοσία των ΜΚΟ (Lehman, 2007; Gray et al., 2006) ή άλλες οι οποίες ασχολούνται με τον τρόπο με τον οποίο οι ΜΚΟ παρουσιάζουν τα αποτελέσματα των δράσεών τους (Chenhall et al., 2010).

Η εφαρμογή λογιστικών ελέγχων στις ΜΚΟ έχει αρχίσει επίσης να αποτελεί δημοφιλές θέμα στη βιβλιογραφία. Κατά τον έλεγχο των ΜΚΟ μπορεί κανείς να εξετάσει τις εισροές, δηλαδή τα υλικά και άυλα μέσα που απαιτούνται για την προσφορά υπηρεσιών ή την εκτέλεση των έργων (Sola & Prior, 2001), τις εκροές, δηλαδή την ποσότητα εργασίας η οποία εκτελείται ή προσφέρεται (Zimmermann & Stevens, 2006), τη δυναμικότητα, δηλαδή τα μέτρα αποτελεσματικότητας που σχετίζονται με τις δράσεις της ΜΚΟ (Zimmermann & Stevens, 2006) και τα αποτελέσματα τα οποία συνδέονται με την αποστολή και τους στόχους της ΜΚΟ (Zimmermann & Stevens, 2006).

Οι O' Dwyer & Unerman (2008) αποκάλυψαν τον τρόπο με τον οποίο οι έλεγχοι διαχείρισης και τα συστήματα λογοδοσίας τα οποία επιβάλλονται από τους χορηγούς των ΜΚΟ απειλούν να υπονομεύσουν άλλες πιο ολιστικές μορφές λογοδοσίας, καθώς και την αποστολή των ΜΚΟ. Από την άλλη οι Chenhall et al. (2010) βρήκαν ότι οι έλεγχοι διαχείρισης και τα συστήματα λογοδοσίας μεταβάλλουν τις σχέσεις μεταξύ του κοινωνικού και οικονομικού κεφαλαίου εντός των ΜΚΟ. Οι Neu et al. (2009) και οι Rahman et al. (2010) εξέτασαν το βαθμό στον οποίο οι απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων συνδράμουν στην επιβολή ορίων στα δίκτυα λογοδοσίας και επιτρέπουν ή εμποδίζουν τυχόν συμμαχίες μεταξύ φορέων χρηματοδότησης και ΜΚΟ. Οι έρευνες αυτές δείχνουν το φάσμα της πολυπλοκότητας των μέσων διαχείρισης και εσωτερικού ελέγχου που χρησιμοποιούνται στη δημιουργία και τον καθορισμό ορίων των δικτύων λογοδοσίας.

Η πρόσφατη οικονομική κρίση προκάλεσε την αφύπνιση της επιθυμίας των χρηματοδοτών ΜΚΟ να παρακολουθήσουν τις δραστηριότητες των ΜΚΟ που λειτουργούν σε διάφορα μέρη του κόσμου και όχι μόνο στις χώρες οι οποίες επλήγησαν από την κρίση. Η αποφυγή οικονομικών σκανδάλων και σκανδάλων κακής διοίκησης μπορούν να αποφευχθούν με την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου.

Οι Orrong et al. (2016) μελέτησαν το επίπεδο εσωτερικών ελέγχων οι οποίοι εφαρμόζονται από επτά ΜΚΟ και τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζεται η απόδοσή τους. Διαπίστωσαν ότι τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου ενισχύουν σημαντικά την απόδοση των ΜΚΟ οι οποίες

βασίζονται στην αφοσίωση και σε συγκεκριμένες αξίες και βάσεις με έμφαση στην οικονομία και την αποτελεσματικότητα. Βρήκαν ακόμη ότι τα υπάρχοντα συστήματα εσωτερικού ελέγχου λειτουργούν ικανοποιητικά όσον αφορά στην εφαρμογή των τεσσάρων στοιχείων του πλαισίου της COSO με εξαίρεση την εκτίμηση κινδύνου όπου οι εφαρμοζόμενες διαδικασίες ελέγχου κρίθηκαν αδύναμες σε μεγάλο βαθμό.

Ο Bongani (2013) ισχυρίστηκε ότι οι διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου συμβάλλουν στην εμπιστοσύνη προς τις οικονομικές καταστάσεις, βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα του οργανισμού και εξασφαλίζουν τη συμμόρφωση με τους κανόνες και τους νόμους. Ο Mawanda (2008) ισχυρίστηκε ότι τα συστήματα εσωτερικού ελέγχου δεν παρέχουν αναγκαστικά απόλυτη βεβαιότητα ιδίως όταν χαρακτηρίζονται από εγγενείς περιορισμούς οι οποίοι επηρεάζουν την πιθανότητα επίτευξης των στόχων. Σύμφωνα με τον Abdulkadir (2014) οι ΜΚΟ αντιμετωπίζουν σήμερα ανταγωνισμό όσον αφορά την απόκτηση κεφαλαίων από χορηγούς και δωρητές. Προκειμένου να εμπνεύσουν εμπιστοσύνη χρηματοδότησης χρειάζεται να αποδεικνύουν ότι διαθέτουν τα απαραίτητα συστήματα και ικανότητες ελέγχου.

Η υπευθυνότητα αποτελεί χαρακτηριστικό το οποίο πρέπει να απασχολεί τις ΜΚΟ. Ο Ayom (2013) παρατήρησε ότι παρά την υποστήριξη από χορηγούς, πολλές ΜΚΟ δεν αποδίδουν όπως θα αναμενόταν. Οι πιθανότερες αιτίες για αυτό το αποτέλεσμα ήταν δόλιες δραστηριότητες, πλαστά έσοδα και ανεπαρκής τεκμηρίωση υποστήριξης. Οι συμπεριφορές αυτές σημαίνουν ότι πολλές ΜΚΟ δε συμμορφώνονται με το νόμο. Ο νόμος Sarbanes – Oxley απαιτεί όλες οι ΜΚΟ να αξιολογούν και να αποκαλύπτουν σε τακτά χρονικά διαστήματα την αποτελεσματικότητα των εφαρμοζόμενων συστημάτων εσωτερικού ελέγχου. Ακόμη, ο νόμος υποχρεώνει τους ελεγκτές να πιστοποιούν τις αναφορές και να τις επικαιροποιούν διατηρώντας τις καλύτερα ενημερωμένες.

Σύμφωνα με τον Shim (2011) η αδυναμία των ΜΚΟ να επιτύχουν τους επιδιωκόμενους σκοπούς τους οφείλεται κυρίως στην ύπαρξη αδύναμων και αναποτελεσματικών συστημάτων εσωτερικού ελέγχου. Παρά το γεγονός ότι εφαρμόζοντας ένα υγιές, λειτουργικό και αποτελεσματικό σύστημα εσωτερικού ελέγχου αποτρέπουν και εντοπίζουν λάθη, απάτες και κλοπές και διασφαλίζουν την αξιοπιστία της λογιστικής, η Saarni (2012) αμφισβητεί το γεγονός ότι υπάρχουν εγγενείς περιορισμοί οι οποίοι επηρεάζουν την αξιοπιστία του εσωτερικού ελέγχου.

Η τεχνολογία μπορεί να έχει θετική επίδραση στο σύστημα εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζει ένας οργανισμός και ειδικά ένας ΜΚΟ στο πλαίσιο του εσωτερικού ελέγχου. Η χρήση του συστήματος εσωτερικού ελέγχου ως εργαλείου εσωτερικού ελέγχου μπορεί να

οδηγήσει σε μεγαλύτερη αποδοτικότητα στην εύρεση παράνομων συναλλαγών. Ο Amatya (2016) εξετάζει την εφαρμογή του συστήματος εσωτερικού ελέγχου σε ΜΚΟ μέσω του μοντέλου της COSO με τη χρήση ερωτηματολογίου σε πάνω από 100 ΜΚΟ και με τη διεξαγωγή συνεντεύξεων σε 20 διαφορετικούς εκπροσώπους ΜΚΟ σε καίριες θέσεις. Η μελέτη του αποκαλύπτει ότι οι ΜΚΟ στο Νεπάλ χρησιμοποιούν το σύστημα πληροφοριών και επικοινωνίας που αποτελεί ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του συστήματος εσωτερικού ελέγχου ώστε να εξασφαλιστεί το γεγονός ότι το προσωπικό έχει πρόσβαση στις πληροφορίες που χρειάζεται για να πραγματοποιήσει τους απαραίτητους ελέγχους στις καθημερινές δραστηριότητες.

Σύμφωνα με τον Yang (2009) τα διευθυντικά στελέχη οφείλουν να καταβάλουν συνειδητές προσπάθειες για το σχεδιασμό και την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου, καθώς ο σχεδιασμός συνεισφέρει σημαντικά στην επιτυχία του οργανισμού. Αυτό σημαίνει ότι ο εσωτερικός έλεγχος πρέπει να σχεδιάζεται έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στους στόχους, να λαμβάνει υπόψη τους πιθανούς κινδύνους και όχι μόνο να λειτουργεί με τον εποπτικό του ρόλο. Για αυτό είναι σημαντικό οι ΜΚΟ να δώσουν στον εσωτερικό έλεγχο την απαιτούμενη μέγιστη προσοχή. Ακόμη, ο Yang (2009) υποστηρίζει ότι ο σχεδιασμός και η εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να αποτελούν αναπόσπαστο στοιχείο του συνολικού συστήματος διαχείρισης των κινδύνων του οργανισμού και της υπάρχουσας δομής διακυβέρνησης. Μια τέτοια στρατηγική μπορεί να μειώσει δραστικά τις ελλείψεις όλων των συστημάτων ελέγχου και μπορεί να επιτρέψει την ορθή λειτουργία των συστημάτων με παράλληλη επίτευξη των επιθυμητών στόχων.

Κεφάλαιο 3 Οι ΜΚΟ στην Ελλάδα

3.1. Η κατάσταση στην Ευρώπη και την Ελλάδα

Σύμφωνα με την αναφορά του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ε.Ε. (FRA, 2017) υπάρχει ένα εξαιρετικά δύσκολο περιβάλλον για τις ΜΚΟ σε ορισμένα κράτη μέλη της Ε.Ε., καθώς οι ΜΚΟ είναι αναγκασμένες να υποβάλλουν πρόσθετες εκθέσεις και γνωστοποιήσεις. Αυτή η κατάσταση επικρατεί στο Ηνωμένο Βασίλειο, την Ιρλανδία, τη Ρουμανία, την Ουγγαρία και την Ελλάδα⁶. Οι διαδικασίες υποβολής των εκθέσεων είναι δυσανάλογες σε σχέση με το ποσό χρηματοδότησης που λαμβάνουν αυτές οι ΜΚΟ.

Προς το παρόν απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων έχουν μόνο οι ΜΚΟ που έχουν νομικό πρόσωπο. Μια ανασκόπηση των ευρωπαϊκών πρακτικών σε αυτό το θέμα δείχνει ότι οι ΜΚΟ βρίσκονται σε ισότιμη βάση με τις ιδιωτικές επιχειρήσεις όσον αφορά τις ελάχιστες υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων δεδομένου ότι και οι δύο είναι υποχρεωμένες να υποβάλουν ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις προς τις κατάλληλες δημόσιες αρχές (Expert Council on NGO LAW CONF/EXP, 2018/3).

Στο βαθμό που υπάρχει κάποιο εισόδημα ώστε να υποβάλουν έκθεση αναφοράς, αναγνωρίζονται τα οφέλη που απορρέουν από το καθεστώς νομικής οντότητας (περιορισμένη ευθύνη, φορολογικά οφέλη, δημόσιοι πόροι), αλλά περιλαμβάνονται και περισσότερες ευθύνες καθώς υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη για διαφάνεια. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι ΜΚΟ πρέπει να καταθέτουν τις οικονομικές καταστάσεις που προβλέπονται για τις ΜμΕ.

Ακόμη, ορισμένες χώρες, όπως για παράδειγμα η Κροατία, εισήγαγαν ένα απλοποιημένο ετήσιο οικονομικό δελτίο για οργανισμούς των οποίων ο ετήσιος κύκλος εργασιών υπερβαίνει το νόμιμο από το νόμο όριο σε αναγνώριση του μη κερδοσκοπικού τους χαρακτήρα⁷. Η πρακτική αυτή συμφωνεί με τη γενική αρχή σύμφωνα με την οποία οι ΜΚΟ με νομική προσωπικότητα πρέπει να έχουν τις ίδιες δυνατότητες με εκείνες άλλων ιδιωτικών νομικών προσώπων και πρέπει να υπόκεινται σε υποβολή αναφορών και των υπολοίπων υποχρεώσεων που εφαρμόζονται στα υπόλοιπα ιδιωτικά νομικά πρόσωπα⁸.

Στην Εικόνα 3.1. παρουσιάζονται οι χορηγίες που δόθηκαν προς και μέσω των ΜΚΟ για το χρονικό διάστημα 2010 – 2017. Παρατηρούμε ότι τα ποσά που διακινήθηκαν μέσω των ΜΚΟ είναι περισσότερα από αυτά που διακινήθηκαν προς τις ΜΚΟ, ενώ τα ποσά που

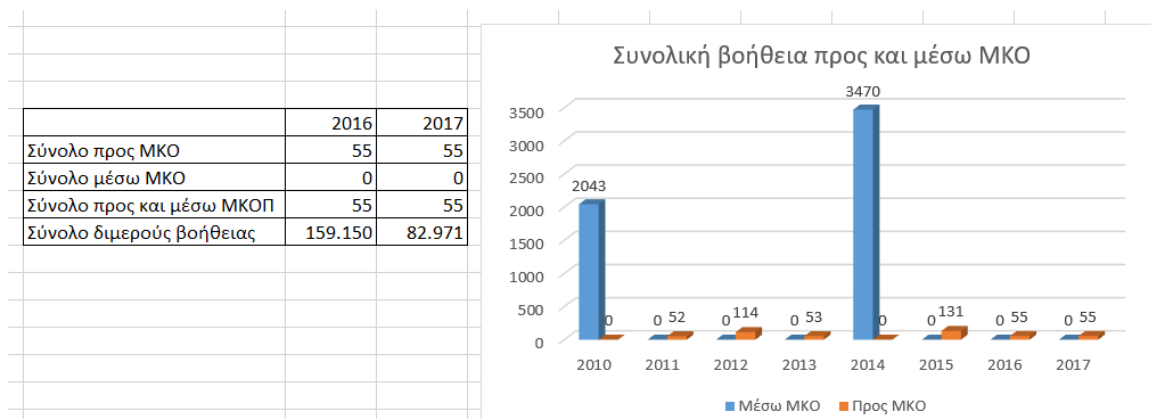
⁶ Expert Council on NGO LAW CONF/EXP, 2018/3

⁷ Expert Council on NGO LAW CONF/EXP, 2018/3

⁸ Παράγραφος 7 της σύστασης 2007/14 και της αρχής 5 των κοινών κατευθυντήριων γραμμών

δόθηκαν το 2016 και το 2017 ήταν ίδια. Ωστόσο, η διμερής βοήθεια φαίνεται ότι ήταν μεγαλύτερη το 2016.

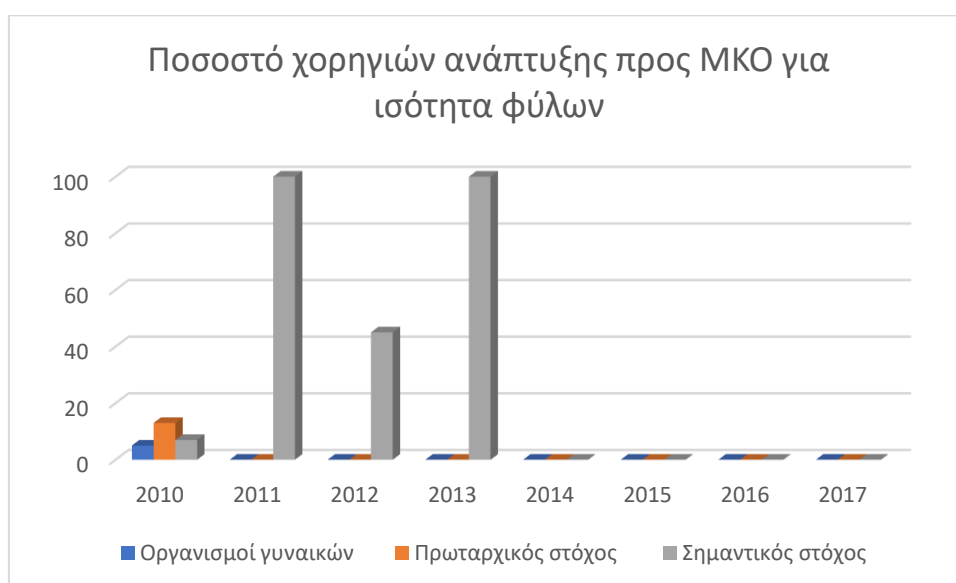
Εικόνα 3. 1 Χορηγίες προς και μέσω ΜΚΟ (σταθερές τιμές σε δολάρια έτους 2016)

Πηγή: OECD (2019)

Στην Εικόνα 3.2 απεικονίζεται το ποσοστό των επίσημων χορηγιών ανάπτυξης που έλαβαν οι ΜΚΟ που έχουν στόχο την ισότητα των φύλων το χρονικό διάστημα 2010 – 2017. Παρατηρούμε ότι η ισότητα των φύλων αποτελεί σημαντικό στόχο των ΜΚΟ οι οποίες έλαβαν αντίστοιχα και υψηλές χορηγίες για την υποστήριξη του σκοπού τους. Αξίζει επίσης να επισημανθεί ότι δεν έχουν αναφερθεί επίσημες χορηγίες ανάπτυξης για ΜΚΟ με αντίστοιχο σκοπό για το χρονικό διάστημα 2016 – 2017.

Εικόνα 3. 2 Ποσοστό επίσημων χορηγιών ανάπτυξης προς ΜΚΟ με στόχο την ισότητα των φύλων

Πηγή: OECD (2019)

Στην Ελλάδα ο αριθμός των ΜΚΟ δεν αποτελεί σημείο σύγκλισης καθώς φαίνεται ότι πολλές εξ αυτών δεν έχουν δηλωθεί στο επίσημο μητρώο των ΜΚΟ. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής, το οποίο είναι υπεύθυνο για το Εθνικό Μητρώο Ελληνικών και Ξένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) στις 7/10/2019 ο αριθμός των ενταγμένων στο μητρώο ΜΚΟ ήταν 70 ΜΚΟ εκ των οποίων οι 61 ήταν ελληνικές και οι υπόλοιπες 9 ξένες. Η λίστα αυτή των ΜΚΟ παρουσιάζεται αναλυτικά στο Παράρτημα Α.

Η διαδικασία εγγραφής στο ειδικό μητρώο ΜΚΟ είναι η ακόλουθη:

1. Νομική σύσταση ΜΚΟ
2. Υποβολή στην ΥΔΑΣ με δικαιολογητικά και αίτηση εγγραφής
3. Εξέταση πλήρους φακέλου της ΜΚΟ
4. Εφόσον το καταστατικό είναι συμβατό με το άρθρο 11 του Ν. 2731/1999 καθώς και τα άλλα δικαιολογητικά κριθούν επαρκή εγκρίνεται η εγγραφή της ΜΚΟ στο ειδικό μητρώο. Αν το καταστατικό δεν είναι συμβατό με το άρθρο 11 του Ν. 2731/1999 τότε ζητείται από τη ΜΚΟ η τροποποίηση του καταστατικού του ιδρύματος ή του σωματείου ή της αστικής ΜΚΟ. Εφόσον το καταστατικό τροποποιηθεί και παράλληλα τα δικαιολογητικά κριθούν επαρκή, τότε εγκρίνεται η εγγραφή της ΜΚΟ στο ειδικό μητρώο.
5. Αποστολή της βεβαίωσης εγγραφής στο ειδικό μητρώο με συστημένη επιστολή.

Η εγγραφή στο ειδικό μητρώο αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση συνεργασίας με την ΥΔΑΣ. Ωστόσο, δεν αποτελεί υποχρέωση της ΥΔΑΣ για έγκριση και χρηματοδότηση προγραμμάτων των ΜΚΟ σε αναπτυσσόμενες ή υπό μετάβαση χώρες.

Η αξιολόγηση των προγραμμάτων και των δραστηριοτήτων των ΜΚΟ από την Επιτροπή αναπτυξιακής βοήθειας (Development Assistance Committee – DAC) βασίζεται στα εξής κριτήρια (ΥΔΑΣ, 2016):

- Σχετικότητα/ σπουδαιότητα με βάση τις προτεραιότητες και ανάγκες της αποδέκτριας χώρας και τις πολιτικές της δωρήτριας χώρας.
- Αποτελεσματικότητα ως προς το βαθμό επίτευξης των αντικειμενικών στόχων και αποτελεσμάτων που τέθηκαν κατά το σχεδιασμό του προγράμματος.
- Αποδοτικότητα ποσοτική και ποιοτική σε σχέση με τις εισροές και εκροές και την τήρηση του χρονοδιαγράμματος.

- Επιπτώσεις/ επίδραση ως προς την περιοχή υλοποίησης του προγράμματος από την τεχνική, οικονομική, πολιτική, κοινωνική, περιβαλλοντική και θεσμική σκοπιά.
- Βιωσιμότητα επίδρασης για την συνέχιση των αντικειμενικών στόχων.

Οι ΜΚΟ οι οποίες χρηματοδοτούνται από πόρους του κρατικού προϋπολογισμού από άλλα Υπουργεία και φορείς που διαχειρίζονται πιστώσεις διμερούς κρατικής αναπτυξιακής συνεργασίας και βοήθειας είναι υποχρεωμένες να είναι εγγεγραμμένες στο ειδικό μητρώο ΜΚΟ της ΥΔΑΣ, να υποβάλλουν προγράμματα στην ΥΔΑΣ για τη σύμφωνη γνώμη της πριν τη χρηματοδότηση αυτών από άλλα Υπουργεία και φορείς.

Για να λάβει χρηματοδότηση μια ΜΚΟ για αναπτυξιακές δράσεις αξιολογείται στα παρακάτω (ΥΔΑΣ, 2016):

- Καλή γνώση της χώρας και της συγκεκριμένης περιοχής υλοποίησης του προγράμματος καθώς και των τοπικών αναγκών, συνθηκών και προβλημάτων.
- Δυνατότητα συνεργασίας και συντονισμού με τοπικές ΜΚΟ, άλλους τοπικούς φορείς ανάπτυξης και γνώση κυβερνητικών προτεραιοτήτων.
- Δυνατότητα συνεργασίας με ευρωπαϊκές ΜΚΟ και διεθνείς οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στην ίδια περιοχή.
- Η ικανότητα κινητοποίησης της ελληνικής κοινωνίας των πολιτών και των νέων εθελοντών σε δράσεις αλληλεγγύης για τα προβλήματα των αναπτυσσόμενων και υπό μετάβαση χωρών.
- Το επίπεδο τεχνογνωσίας και εμπειρίας.

Όσον αφορά τη χρηματοδότηση το ποσοστό συγχρηματοδότησης της ΥΔΑΣ ανέρχεται στο 50% του συνολικού προϋπολογισμού του προγράμματος ενώ η ΜΚΟ οφείλει να καταβάλλει το 15% του συνολικού κόστους σε είδος ή χρήμα κατ' ελάχιστον. Σε συγκεκριμένες περιπτώσεις ενδέχεται η συγχρηματοδότηση προγραμμάτων ΜΚΟ να φτάνει το 75% του συνολικού προϋπολογισμού αρκεί να υλοποιείται σε χώρες προτεραιότητας της εθνικής αναπτυξιακής πολιτικής, να υπάρχει σύμπραξη με νέες ΜΚΟ που δε διαθέτουν διετή διεθνή εμπειρία σε υλοποίηση προγραμμάτων σε αναπτυσσόμενες χώρες και να υπάρχει κάποιος αξιόπιστος εταίρος στην χώρα και να διαπιστώνεται συμβολή στην καταπολέμηση της φτώχειας.

Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται να χρηματοδοτηθούν δράσεις και προγράμματα των ΜΚΟ στο εσωτερικό της χώρας εφόσον αποτελούν μέρος ενός συνολικού προγράμματος

επαγγελματικής κατάρτισης, εκπαίδευσης και μεταφοράς τεχνογνωσίας που υλοποιείται σε αναπτυσσόμενες χώρες και εφόσον ενισχύουν τη συνεργασία μεταξύ ελληνικών ΜΚΟ και άλλων φορέων της κοινωνίας πολιτών της αποδέκτριας χώρας.

Όσον αφορά τα προγράμματα αναπτυξιακής εκπαίδευσης δηλαδή προγράμματα που αφορούν δραστηριότητες και δράσεις ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης τα ποσοστά χρηματοδότησης της ΥΔΑΣ είναι ίδια με τα αναπτυξιακά προγράμματα ενώ η ΜΚΟ και πάλι οφείλει το 15% του συνολικού προγράμματος.

Όσον αφορά στον υποβεβλημένο προϋπολογισμό, η ΜΚΟ μπορεί με έγγραφο αίτημα να τροποποιεί επιμέρους κατηγορίες δαπανών του προϋπολογισμού σε ποσοστό έως 20% χωρίς αλλαγή του συνολικού ποσού και του μηνιαίου χρονοδιαγράμματος υλοποίησης του προγράμματος.

Μέσα από την επίσημη ιστοσελίδα του Υπουργείου Εξωτερικών (hellenicaid.mfa.gr) για το χρονικό διάστημα 2000 – 2010 προκύπτει ότι η συνολική χρηματοδότηση των προγραμμάτων ΜΚΟ ανήλθε σε περισσότερα από €115 εκατομμύρια, ενώ οι επιστροφές ανήλθαν σε περίπου €7 εκατομμύρια. Το χρονικό διάστημα 2000 – 2010 χρηματοδοτήθηκαν 176 ΜΚΟ από την ΥΔΑΣ.

Προκειμένου οι ΜΚΟ να μπορέσουν να αναπτυχθούν και να εξελίξουν τις δράσεις και τον απόηχο αυτών απαιτείται να συνεργαστούν με ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς για να μεγεθύνουν την αποτελεσματικότητά τους και να εκπληρώσουν τους στόχους τους. Για να συμβεί, όμως, κάτι τέτοιο απαιτείται αντίστοιχη προσαρμογή στην επιχειρησιακή κουλτούρα με την οποία λειτουργούν οι ελληνικές επιχειρήσεις και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζουν τις ΜΚΟ.

Σύμφωνα με έρευνα του προγράμματος «ΘΑΛΗΣ – Αξιολόγηση Ελληνικών ΜΚΟ», το 72% των εταιριών οι οποίες δε συνεργάζονται με ΜΚΟ θεωρούν ότι δεν υπάρχει ανάγκη συνεργασίας (HIGGS, 2018). Αυτό σημαίνει ότι οι ΜΚΟ αντιμετωπίζονται ως οργανισμοί οι οποίοι δεν έχουν να προσφέρουν κάτι σε μια εταιρία η οποία έχει θετικό κοινωνικό αντίκτυπο και ενεργή δράση σε θέματα εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

Μεταξύ των ΜΚΟ στην Ελλάδα επικρατεί έντονος ανταγωνισμός με αρνητική όμως χροιά υπό την έννοια ότι δεν εξυπηρετείται τελικά η εξέλιξη των δράσεών τους (HIGGS, 2018). Οι ΜΚΟ σήμερα πρέπει να σκέφτονται και να λειτουργούν με πιο επαγγελματικό τρόπο προκειμένου κάθε ενέργεια και δράση τους να χαρακτηρίζεται από επαγγελματισμό, οργάνωση, σταθερότητα και αποδοτικότητα.

3.2. Χορηγίες

Οι ΜΚΟ μπορεί να λαμβάνουν πόρους από κρατικές επιχορηγήσεις οπότε η χρηματοδότησή τους γίνεται μέσω του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου στο οποίο υπάγεται κάθε ΜΚΟ. Ακόμη, έσοδα μπορεί να προέρχονται από την αξιοποίηση της περιουσίας που διαθέτει μια ΜΚΟ (όπως για παράδειγμα εισόδημα από μισθώσεις ακινήτων) ή από την πώληση αγαθών ή την παροχή υπηρεσιών. Σημαντικό έσοδο αποτελούν και οι δωρεές και οι παροχές τρίτων αλλά και άλλου τύπου επιχορηγήσεις (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019).

Η χρηματοδότηση όμως, ενδέχεται να προέρχεται και από ευρωπαϊκά κονδύλια. Η ευρωπαϊκή χρηματοδότηση που υπάρχει διαθέσιμη αφορά τις εξής κατηγορίες θεματικών (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019):

- Κοινωνική ένταξη, ισότητα των φύλων και ίσες ευκαιρίες: Οι ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται σε αυτές τις θεματικές μπορούν να λάβουν χρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ESF).
- Πολιτισμός και μέσα επικοινωνίας: Υπάρχει χρηματοδότηση μέσω του προγράμματος «δημιουργική Ευρώπη».
- Προώθηση της ιδιότητας του πολίτη και της συμμετοχής στα κοινά: Σε αυτόν τον τομέα βρίσκει κανείς το πρόγραμμα «Ευρώπη για τους πολίτες».
- Έρευνα και καινοτομία: Η συνιστώσα «Κοινωνικές Προκλήσεις» του προγράμματος έρευνας και καινοτομίας «Ορίζοντας 2020» χρηματοδοτεί σχέδια στους τομείς της υγείας, των δημογραφικών αλλαγών, της ασφάλειας των τροφίμων, της βιώσιμης γεωργίας και δασοκομίας, της θαλάσσιας και της ναυτιλιακής έρευνας και της έρευνας των εσωτερικών υδάτων.
- Ανάπτυξη και ανθρωπιστική βοήθεια: Οι ΜΚΟ μπορούν να χρηματοδοτηθούν στο πλαίσιο των περισσότερων θεματικών ή περιφερειακών προγραμμάτων που διαχειρίζεται το τμήμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που είναι αρμόδιο για τη διεθνή συνεργασία και ανάπτυξη (DEVCO)
- Μεταφορές, ενέργεια και ΤΠΕ: Οι ΜΚΟ μπορούν να χρηματοδοτηθούν μέσω του μηχανισμού «Συνδέοντας την Ευρώπη» (CEF).

Όσον αφορά την περίπτωση μιας αναπτυξιακής συνεργασίας μεταξύ πολλών χωρών, οι πόροι μπορούν να παρασχεθούν με τους εξής τρεις τρόπους (ΥΔΑΣ, 2016):

- Πολυμερώς: Από τη δωρήτρια χώρα σε κάποιον διεθνή φορέα ο οποίος και διοχετεύει τους πόρους στις αποδέκτριες χώρες με βάση το δικό του πρόγραμμα αναπτυξιακής συνεργασίας.
- Διμερώς: Απευθείας από τη δωρήτρια χώρα στην αποδέκτρια της βοήθειας χώρα, ως διμερή κρατική αναπτυξιακή βοήθεια.
- Μέσω ΜΚΟ

Άλλοι τρόποι χρηματοδότησης των ΜΚΟ είναι οι ακόλουθοι (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019):

- Μέσω της Διευκόλυνσης για την Κοινωνία των Πολιτών.
- Μέσω της Υπηρεσίας Μέσων Εξωτερικής Πολιτικής.
- Στο πλαίσιο του προγράμματος «Δράση για το Κλίμα» που ανήκει στο πρόγραμμα LIFE.
- Μέσω σχεδίων που χρηματοδοτούνται από τον Εκτελεστικό Οργανισμό για τους Καταναλωτές, την Υγεία και τα Τρόφιμα (CHAFEA).

Συγκεκριμένα, οι τρόποι διαχείρισης της επιχορήγησης που εγκρίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι οι ακόλουθοι:

- Άμεση διαχείριση: Σε αυτή την περίπτωση συμπληρώνεται ο ρόλος της αναθέτουσας αρχής δηλαδή για την διαδικασία της ανάθεσης από τη δημοσίευση προσκλήσεων υποβολής προτάσεων έως τις αποφάσεις ανάθεσης, την υπογραφή των συμβάσεων επιχορήγησης και την παρακολούθηση της εφαρμογής τους. Οι προσκλήσεις υποβολής προτάσεων και οι επιχορηγήσεις υπό άμεση διαχείριση υπόκεινται στην προηγούμενη δημοσίευση σχετικού προγράμματος εργασίας.
- Έμμεση διαχείριση: Σημαίνει ότι έχει συναφθεί χρηματοδοτική συμφωνία με τρίτο μέρος (π.χ. με το κράτος μιας χώρας της Ε.Ε.) που πληροί το ρόλο της αναθέτουσας αρχής ενώ γίνεται έλεγχος προηγούμενης έγκρισης των κύριων βημάτων της διαδικασίας. Η αναθέτουσα αρχή οφείλει να υποβάλει τις λεπτομέρειες των προτεινόμενων επιχορηγήσεων και όπου απαιτείται το σχέδιο συμβάσεων επιχορήγησης για έγκριση.

Τα βήματα τα οποία πρέπει να ακολουθήσει μια ΜΚΟ έτσι ώστε να χρηματοδοτηθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι τα ακόλουθα:

1. Παρακολούθηση των ευκαιριών επιχορήγησης στην ιστοσελίδα δημοσίευσης προσκλήσεων υποβολής προσφορών
2. Προσεκτική χρήση των οδηγιών για τους αιτούντες την επιχορήγηση και έλεγχος επιλέξιμων φορέων
3. Καταχώρηση ΜΚΟ στην πιθανή διαδικτυακή εγγραφή δυνητικών αιτούντων.
4. Υποβολή αίτησης εντός της προκαθορισμένης προθεσμίας και σύμφωνα με τους όρους της πρόσκλησης είτε ταχυδρομικώς είτε εφόσον επιτρέπεται ηλεκτρονικά μέσω της πύλης PROSPECT e-calls.

Όσον αφορά τον έλεγχο των ΜΚΟ, οι ΜΚΟ οφείλουν να συνεργάζονται και να διευκολύνουν επιτόπιους ελέγχους από την ΥΔΑΣ, τα χρηματοδοτούντα Υπουργεία και τις ελληνικές διπλωματικές αρχές. Η ΜΚΟ ενημερώνει την ΥΔΑΣ για οποιαδήποτε κατάσταση η οποία δεν επιτρέπει ή προκαλεί δυσκολίες στον επιτόπιο έλεγχο των υλοποιούμενων προγραμμάτων. Ακόμη, οφείλει να διευκολύνει τον οικονομικό και λογιστικό έλεγχο που προβλέπεται από την ελληνική νομοθεσία και να τηρεί τις σχετικές διατάξεις των νόμων. Πρέπει να τηρεί οικονομικά και λογιστικά στοιχεία κάθε προγράμματος στην έδρα της και να διαθέτει αυτά τα έγγραφα σε οποιονδήποτε έλεγχο της ζητηθεί από τις αρμόδιες αρχές του ελληνικού κράτους. Η ΥΔΑΣ διατηρεί το δικαίωμα να ζητήσει και έκθεση λογιστών μετά το πέρας του προγράμματος μιας ΜΚΟ και την υποβολή της τελικής έκθεσης υλοποίησης.

3.3. Δ.Σ. ΜΚΟ

Οι άνθρωποι ή οι φορείς που παρέχουν χρηματοδότηση στις ΜΚΟ διαφέρουν από τις διοικήσεις τους, γεγονός που αποτελεί ειδοποιό διαφορά μεταξύ των ΜΚΟ και των κερδοσκοπικών επιχειρήσεων. Οι διοικήσεις των ΜΚΟ έχουν ως στόχο όχι τη μεγιστοποίηση του κέρδους, όπως συμβαίνει στον κόσμο των επιχειρήσεων, αλλά τη μεγιστοποίηση της χρησιμότητας και του οφέλους των παρεχόμενων αγαθών και υπηρεσιών τους (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019).

Σημαντικό όργανο της διοίκησης των ΜΚΟ αποτελεί το Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.). Οι λόγοι για τους οποίους οι ΜΚΟ χρησιμοποιούν Δ.Σ. εκτός από το γεγονός ότι το επιβάλλει ο νόμος είναι πως παρέχουν πολλές λειτουργίες στον οργανισμό, προωθούν την αποστολή και το σκοπό του και εξυπηρετούν στη συγκέντρωση κεφαλαίων για τους στόχους και τη λειτουργία του οργανισμού.

Οι ΜΚΟ διοικούνται από εκλεγμένα ή διορισμένα συμβούλια εθελοντών (Tandon, 1991) που δεσμεύονται για την αποστολή του οργανισμού. Για παράδειγμα, ένα διοικητικό συμβούλιο ΜΚΟ καθορίζει την αποστολή, τη στρατηγική κατεύθυνση και τον μελλοντικό προγραμματισμό του οργανισμού, εξασφαλίζει και καλλιεργεί επαρκείς ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους και παρακολουθεί και αξιολογεί ενεργά τον εκτελεστικό διευθυντή του οργανισμού και τα οικονομικά αποτελέσματα. Ακόμη, τα μέλη του Δ.Σ. εγκρίνουν και εφαρμόζουν συστηματικά πολιτικές για την εξασφάλιση της επίτευξης της αποστολής του οργανισμού και για την αποτροπή της αντιληπτικής, δυνητικής ή πραγματικής σύγκρουσης συμφερόντων. Τέλος, οι ΜΚΟ πρέπει να λειτουργούν στο πλαίσιο των νόων και των κατευθυντήριων γραμμών που θεσπίζει ο κλάδος εντός του οποίου λειτουργούν (Simpson, 2008).

Τα Δ.Σ. των ΜΚΟ αποτελούνται από τον Πρόεδρο, τον Αντιπρόεδρο, τον Γενικό Γραμματέα, τον Ταμία, τα μέλη, το διαχειριστή και το διευθυντή ή νομικό εκπρόσωπο. Το Δ.Σ. είναι πολύ σημαντικό για την ορθή λειτουργία μιας ΜΚΟ και είναι υπεύθυνο για πολλές δράσεις. Κύριος στόχος του είναι η διακυβέρνηση και επίβλεψη της καθημερινής λειτουργίας του οργανισμού. Ακόμη, το Δ.Σ. είναι υπεύθυνο για την ηθική και οικονομικά χρηστή διοίκηση της ΜΚΟ. Κάθε μέλος του συμβουλίου είναι σημαντικό και έχει καθήκοντα που συνεισφέρουν στο συνολικό έργο της διοίκησης της ΜΚΟ.

Το Δ.Σ. έχει ως χαρακτηριστικά του το μέγεθός του, τη σύνθεση, τον τρόπο διορισμού και απομάκρυνσης των μελών του και την αξιολόγηση. Το Δ.Σ. πρέπει να έχει συγκεκριμένους και διακριτούς ρόλους. Σύμφωνα με τον Hilmer (1994) χωρίς να παραμερίζει κανείς το ρόλο του συμβουλίου σε σχέση με την προστασία των μετόχων, πρέπει να διασφαλίζεται ότι η εταιρική διοίκηση προσπαθεί συνεχώς να επιτύχει λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους που έχει να αντιμετωπίσει.

Τα μέλη του Δ.Σ. μπορούν να αμειφθούν σύμφωνα με το Ν. 4172/2013 ο οποίος ορίζει ότι εισόδημα από μισθωτή εργασία θεωρούνται οι αμοιβές που λαμβάνει ένα φυσικό πρόσωπο για τις υπηρεσίες που παρέχει ως διευθυντής ή μέλος του Δ.Σ.. Για να αμειφθούν τα μέλη του Δ.Σ. μιας ΜΚΟ πρέπει αρχικά κάτι τέτοιο να προβλέπεται στο καταστατικό της και να αναφέρεται επακριβώς υπό ποιες συνθήκες μπορεί να συμβεί κάτι τέτοιο. Οι τρόποι με τους οποίους μπορεί να πραγματοποιηθεί αυτό είναι (α) με έμμισθη εργασία, (β) με παροχή υπηρεσιών και (γ) με τίτλο κτήσης.

Σύμφωνα με τον Kirkure (2006) ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά των ΜΚΟ είναι η ανεξαρτησία τους από κάθε άμεσο έλεγχο της κυβέρνησης, το γεγονός ότι δεν συγκροτούνται από πολιτικό κόμμα, δεν έχουν ως στόχο τους το κέρδος, δεν πρέπει να

αναμειγνύονται ή να εμπλέκονται σε παράνομες δραστηριότητες και στοχεύουν στην ορθή διαχείριση πόρων και την υλοποίηση στόχων που οδηγούν στην αντιμετώπιση προβλημάτων.

Κύριος στόχος του Δ.Σ. είναι ο καθορισμός των επιμέρους στόχων της ΜΚΟ και η χάραξη στρατηγικής για την επίτευξή τους. Αυτό συνήθως αποτυπώνεται στο καταστατικό της ΜΚΟ που περιέχει το σκοπό της, τις βασικές αξίες και τους επιμέρους στόχους που επιθυμεί να υλοποιήσει με τη λειτουργία. Το Δ.Σ. είναι αρμόδιο για την επικαιροποίηση αυτών των συστατικών του καταστατικού όποτε αυτό κρίνεται απαραίτητο και σκόπιμο. Τα μέλη του Δ.Σ. είναι υπεύθυνα να γνωρίζουν και να κατανοούν το σκοπό της ΜΚΟ και την αποστολή της, να εξηγούν τι ακριβώς κάνει η ΜΚΟ και ποιες είναι οι ομάδες στις οποίες στοχεύει και απευθύνεται, να παρέχει στο κοινό πληροφορίες σχετικά με τα προγράμματα και τις δραστηριότητες της ΜΚΟ και ποιοι είναι οι δικοί τους στόχοι ως μέλη του Δ.Σ. (Moshman, 2008).

Το Δ.Σ. είναι επίσης υπόλογο σε όλους τους πιθανούς ενδιαφερόμενους των ΜΚΟ. Οι ενδιαφερόμενοι μιας ΜΚΟ είναι οι συμμετέχοντες στα προγράμματα, οι δωρητές – χορηγοί, οι προμηθευτές, οι συνεργάτες, το κράτος και οι ίδιοι πολίτες. Οι άμεσα εμπλεκόμενοι είναι οι εργαζόμενοι της ΜΚΟ, η διοίκηση και το διοικητικό συμβούλιο. Τα μέσα τα οποία χρησιμοποιούν οι ΜΚΟ είναι οι νόμοι, τα μέσα ενημέρωσης, τα διεθνή λογιστικά και ελεγκτικά πρότυπα, κώδικες διακυβέρνησης και δίκτυα (USAID, 2011).

Ο αριθμός των ατόμων που συμμετέχουν στο Δ.Σ. ποικίλλει. Το μέγεθος του οργανισμού καθορίζει σε μεγάλο βαθμό και το μέγεθος του συμβουλίου. Μικρού και μικρομεσαίου μεγέθους ΜΚΟ έχουν συνήθως 5 – 7 μέλη στο Δ.Σ. (USAID, 2011). Σε κάθε περίπτωση, όμως, ο αριθμός των μελών του συμβουλίου πρέπει να είναι τέτοιος ώστε να παραμένει το Δ.Σ. παραγωγικό, να επιτρέπει τις εποικοδομητικές συζητήσεις, να οδηγεί σε λογικές αποφάσεις, να οργανώνει αποτελεσματικά τις επιτροπές που ίσως προκύπτουν και να διασφαλίζει την αποτελεσματική λειτουργία του οργανισμού.

Πολλές φορές, οι λειτουργίες του Δ.Σ. επιτυγχάνονται με τη χρήση μικρότερων επιτροπών που ονομάζονται επιτροπές του συμβουλίου. Στις ΜΚΟ το Δ.Σ. πρέπει να έχει υψηλές επιδόσεις, να ελέγχει τους ρόλους κάθε μέλους και να αναθεωρεί τις δραστηριότητές του ώστε να εξασφαλίσει την αποτελεσματικότητά τους. Σε περίπτωση που οι ΜΚΟ είναι μεγάλες το ΔΣ μπορεί να καθορίζει τη λειτουργία μικρότερων επιτροπών και τα καθήκοντα του διευθύνοντος συμβούλου, του λοιπού προσωπικού και των αντιπροσώπων.

Το Δ.Σ. μπορεί να προσλάβει έναν διευθύνοντα σύμβουλο ο οποίος θα διαχειρίζεται και θα διοικεί την ΜΚΟ. Τα μέλη του Δ.Σ. πρέπει να συμβουλεύουν και να βοηθούν το

διευθύνοντα σύμβουλο στο έργο του και να τον ενημερώνουν για τους σκοπούς και τις δραστηριότητες της ΜΚΟ όπως επίσης και να αξιολογούν την εργασία του. Όσον αφορά τις ικανότητες που πρέπει να έχει ο διευθύνων σύμβουλος του οργανισμού αυτές είναι οι γνώσεις πάνω σε οικονομικά και χρηματοοικονομικά ζητήματα, νομικές γνώσεις, εμπειρία πρακτική, αλλά και χαρακτηριστικά όπως η ειλικρίνεια, η ακεραιότητα και η δυνατότητα κατανομής ρόλων και καθηκόντων.

Ο Simpson (2008) προσπάθησε να εξετάσει αν τα συμβούλια διαφόρων ΜΚΟ εφαρμόζουν τις καλύτερες πρακτικές εταιρικής διακυβέρνησης χρησιμοποιώντας στοιχεία για την χώρα της Γκάνας. Συγκεκριμένα, χρησιμοποίησε στοιχεία για τέσσερις κατηγορίες ΜΚΟ στη Γκάνα ώστε να διαπιστωθούν ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των διαφορετικών Δ.Σ.. Οι ΜΚΟ εμφάνισαν ορισμένες αδυναμίες σε ορισμένα χαρακτηριστικά του Δ.Σ. τα οποία αποκλίνουν από τις διεθνείς βέλτιστες πρακτικές. Ακόμη, διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχουν οδηγοί αναφοράς για τα Δ.Σ. των ΜΚΟ ή κώδικες για τη διακυβέρνησή τους και πρέπει να υπάρξουν περισσότερες κατευθυντήριες γραμμές για τις ΜΚΟ και να δημιουργηθεί ένα υποστηρικτικό περιβάλλον για την αξιοποίηση του δυναμικού τους.

Ένας άλλος ρόλος του Δ.Σ. είναι ότι καθίσταται υπεύθυνο για την προσεκτική και χρηστή χρήση των χρημάτων που διαχειρίζεται η ΜΚΟ. Για αυτό είναι σημαντικό να καθορίσει με σαφήνεια τις οικονομικές πολιτικές που ακολουθεί. Απαιτείται ο σχεδιασμός ενός προϋπολογισμού σε ετήσια βάση ο οποίος επανελέγχεται και επανεξετάζεται τακτικά. Τα μέλη του Δ.Σ. αρκετές φορές απαιτείται να προσελκύσουν χορηγούς, να διασφαλίσουν ότι υπάρχουν επαρκείς πόροι για την ορθή λειτουργία του οργανισμού, να σχεδιάσουν μια λεπτομερή πολιτική χρηματοδότησης των δράσεων και των σκοπών του και να συνεργάζονται με όλο το ανθρώπινο δυναμικό (Moshman, 2008).

Τα τελευταία χρόνια έχει αναζωπυρωθεί το ενδιαφέρον σε θέματα υπευθυνότητας και διακυβέρνησης των ΜΚΟ και έχει αναγνωριστεί η αξία και η σημασία που διαδραματίζουν στην οικονομία. Σύμφωνα με τον Paul (1999) οι ΜΚΟ έχουν αναπτυχθεί με στόχο ανθρωπιστικά ζητήματα, την αναπτυξιακή βοήθεια και την αειφόρο ανάπτυξη. Ως εκ τούτου, σε όλες σχεδόν τις χώρες του κόσμου, οι ΜΚΟ έχουν σημαντικό αντίκτυπο στις κυβερνήσεις, τις επιχειρήσεις, τους επίσημους διεθνείς οργανισμούς και τη ζωή των ανθρώπων και του περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με τον Karajkov (2006) οι ΜΚΟ μπορούν να εκτελέσουν πράξεις και δράσεις που κανείς άλλος δεν μπορεί να φέρει εις πέρας αποτελεσματικά. Εκτός από την παροχή βασικών κοινωνικών υπηρεσιών, κάποιες ΜΚΟ συμμετέχουν σε αναπτυξιακά έργα και παρέχουν τεχνική βοήθεια για τη βελτίωση της ζωής των κατώτερων κοινωνικών ομάδων.

Ακόμη, συμμετέχουν στο σχεδιασμό, τις διαβουλεύσεις και τη λειτουργία των έργων ειδικά στις αναπτυσσόμενες χώρες (Ofusu – Appiah, 2008).

Σύμφωνα με τους McGann & Johnstone (2006) οι ΜΚΟ έχουν γίνει μια ισχυρή δύναμη εξαιτίας της δραματικής αύξησης του αριθμού τους και της αύξησης των ιδιωτικών και δημοσίων επιχορηγήσεων που λαμβάνουν. Σήμερα μάλιστα έχουν αποκτήσει τέτοια δύναμη όπως αυτή που κατείχαν παλιότερα μόνο τα κράτη. Για παράδειγμα, τεχνικές ΜΚΟ έχουν δώσει συμβουλές στην Παγκόσμια Τράπεζα και σε άλλες υπηρεσίες του ΟΗΕ σε θέματα πριν υλοποιηθούν οι πολιτικές και έχουν συμβάλει στην σύνταξη των συνθηκών (Ofusu – Appiah, 2008).

Η εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου στις ΜΚΟ προστατεύει έναντι περιστατικών εξαπάτησης και σφαλμάτων ή παραλείψεων. Σε ένα σύστημα που λειτουργεί με ισορροπία όπως είναι οι ΜΚΟ, η διοίκηση πρέπει να λάβει αποφάσεις και την ευθύνη αυτών ώστε να διασφαλιστεί η ορθή εκτέλεσή τους και η διάχυση των αποτελεσμάτων τους. Για να διασφαλιστεί αυτό απαιτείται να υπάρχει επικοινωνία και αλληλεπίδραση μεταξύ των τμημάτων των ΜΚΟ ώστε το ένα τμήμα να μην μπορεί να λειτουργήσει ανεξάρτητα από το άλλο. Με αυτό τον τρόπο διασφαλίζεται η ορθότητα και η ποιότητα των πράξεων (USAID, 2011).

Ο εσωτερικός έλεγχος σύμφωνα με το πρότυπο της COSO επιδιώκει την επίτευξη της αποτελεσματικής και αποδοτικής λειτουργίας του οργανισμού, της αξιοπιστίας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και της συμμόρφωσης με τους νόμους και τους κανονισμούς. Οι διαδικασίες που ορίζει ο εσωτερικός έλεγχος περιλαμβάνουν την ανίχνευση σφαλμάτων, την αποτροπή λαθών, την αναγνώριση περιπτώσεων εξαπάτησης και τη διασφάλιση της αξιοπιστίας των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Παραδείγματα άσκησης εσωτερικού ελέγχου στην περίπτωση των ΜΚΟ είναι οι αξιολογήσεις του Δ.Σ. και η έγκριση του προϋπολογισμού, η ευθύνη συγκέντρωσης των χορηγήσεων και το είδος αυτών, οι εξουσιοδοτημένες συναλλαγές (USAID, 2011). Όσον αφορά τα έγγραφα που εξετάζονται κατά τη διάρκεια του εσωτερικού ελέγχου, αυτά αφορούν γραπτές συμφωνίες με προμηθευτές και συνεργάτες, τα παραστατικά και οι καταγεγραμμένες συναλλαγές. Προκειμένου να ολοκληρωθεί η εποπτεία ελέγχεται η πρόσβαση στους πόρους και τα περιουσιακά στοιχεία και η αποφυγή τυχόν περιστατικών εξαπάτησης.

Το Δ.Σ. μπορεί να αυξήσει την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου σε μια ΜΚΟ με τους εξής τρόπους (USAID, 2011):

- Διορισμός διοικητών με γνώσεις στα οικονομικά και επιχειρηματικά ζητήματα
- Διανομή αρμοδιοτήτων

- Διασφάλιση ότι οι ευθύνες των μελών του Δ.Σ. είναι κατανοητές
- Πολιτικές διαδικασίες για την τήρηση εγγράφων και παραστατικών και ευθυνών
- Παροχής επαρκούς εποπτείας
- Παρακολούθηση αποτελεσματικότητας
- Παροχή κατάλληλης εκπαίδευσης προσωπικού και μελών του Δ.Σ.
- Βελτίωση διαύλων πληροφόρησης και επικοινωνίας

Κεφάλαιο 4 Εσωτερικός έλεγχος και ΜΚΟ

4.1. Έλεγχος και εποπτεία

Οι ΜΚΟ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης και συγκεκριμένα για τη βελτίωση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών συνθηκών στις αναπτυσσόμενες χώρες.

Οι ΜΚΟ υπόκεινται ήδη σε λεπτομερείς απαιτήσεις χρηματοοικονομικής πληροφόρησης βάσει της υφιστάμενης νομοθεσίας σε αρκετές ευρωπαϊκές χώρες και αυτές οι απαιτήσεις εμπεριέχουν την κατανομή των εσόδων από διάφορους πόρους και λεπτομερή καταγραφή της χρήσης τους. Για παράδειγμα, οι ΜΚΟ στην Ουγγαρία υπόκειται ήδη σε αυστηρές απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων και διαφάνειας (Expert Council on NGO LAW CONF/EXP, 2018/4). Κάθε ΜΚΟ οφείλει να ενσωματώνει διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου προκειμένου να έχει καλύτερες και περισσότερες ευκαιρίες μεγαλύτερης αποδοτικότητας στην καθημερινή τους λειτουργία, να επιτυγχάνει αποτελεσματική διακυβέρνηση και διοίκηση.

Η απαίτηση οι ΜΚΟ να υποβάλλουν σε κάποια δημόσια αρχή τις οικονομικές τους καταστάσεις έχει ορθή βάση. Ωστόσο, αυτή η απαίτηση δεν συνδέεται σε καμία περίπτωση με την παροχή δημόσιας στήριξης ή και χρηματικής ενίσχυσης η οποία να συνδέεται με την έγκριση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων των ΜΚΟ (OECD, 2019). Οι οικονομικές αναφορές πρέπει να γίνονται κάθε έτος με βάση τα εθνικά λογιστικά πρότυπα της χώρας όπου εδράζει η εκάστοτε ΜΚΟ.

Για την αποτελεσματική ενσωμάτωση των μέτρων εσωτερικού ελέγχου και της λειτουργικής αποτελεσματικότητας των ΜΚΟ πρέπει οι ΜΚΟ να παρέχουν και να διασφαλίζουν τη διαφάνεια και να λογοδοτούν μέσω του διοικητικού τους οργάνου μέσω των αναφορών αποτυπώνοντας ορθά το προφίλ κινδύνου του ΜΚΟ καθώς και τη δομή και την επίδοση. Με αυτό τον τρόπο θα μπορέσουν να ενισχύσουν την πραγματική τους απόδοση και κατ' επέκταση να βελτιώσουν τα επίπεδα υπευθυνότητας σε θέματα διαχείρισης και εφαρμογής των πολιτικών του ΜΚΟ. Ωστόσο, η εφαρμογή της διαφάνειας και η διαδικασία της λογοδοσίας δεν είναι εύκολες έννοιες στις ΜΚΟ οι οποίες δε δεσμεύονται από τόσο αυστηρό πλαίσιο όσο οι κρατικοί φορείς (Opprong et al., 2016).

Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2018) από έλεγχο που διενεργήθηκε για την αξιολόγηση της διαφάνειας της χρήσης κονδυλίων της Ε.Ε. που αποτέλεσαν αντικείμενο σύμβασης με ΜΚΟ κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει επαρκής διαφάνεια σε επίπεδο Επιτροπής, ο χαρακτηρισμός μιας οντότητας ως ΜΚΟ βρέθηκε αναξιόπιστος, ενώ

το γεγονός ότι δεν εφαρμόζονται με ομοιόμορφο τρόπο οι διαδικασίες χορήγησης διαδοχικών επιχορηγήσεων από διαφορετικές υπηρεσίες της Επιτροπής δυσχεραίνει και δεν προωθεί τη διαφάνεια. Ακόμη, οι πληροφορίες που κοινοποιούνται είναι περιορισμένες παρά το γεγονός ότι κατά γενικό κανόνα ακολουθούνται τα διεθνή πρότυπα διαφάνειας. Για αυτό, απαιτείται βελτίωση της αξιοπιστίας των πληροφοριών για τις ΜΚΟ, έλεγχος της εφαρμογής των κανόνων και διαδικασιών που αφορούν τη χορήγηση διαδοχικών επιδοτήσεων προς ΜΚΟ, βελτίωση των πληροφοριών που συλλέγονται για τα κονδύλια που διαθέτει η Ε.Ε. προς ΜΚΟ και γενικότερα προτείνεται η υιοθέτηση μιας ενιαίας προσέγγισης για τη δημοσιοποίηση λεπτομερών στοιχείων για τις ΜΚΟ.

Κάθε ΜΚΟ εποπτεύεται από το Υπουργείο στο οποίο υπάγεται. Ο έλεγχος που ασκείται αφορά τόσο οικονομικό όσο και διοικητικό έλεγχο που αφορά κυρίως τη νομιμότητα των πράξεων και των οργάνων διοίκησης που διαθέτει. Τα όργανα αυτά καθορίζονται από τη νομική μορφή της σύστασής της. Τους πρώτους μήνες κάθε έτους διενεργείται ο ετήσιος τακτικός έλεγχος για την διαχείριση του περασμένου οικονομικού έτους. Ο έλεγχος αυτός διεκπεραιώνεται από εξωτερικούς ελεγκτές. Σύμφωνα με το Ν. 3492/2006 (ΦΕΚ 20/Α/5.10.2006) η Γενική Διεύθυνση Δημοσιονομικών Ελέγχων είναι αρμόδια για την άσκηση ελέγχου στη διαχείριση του προϋπολογισμού των ΜΚΟ.

4.2. Βήματα εσωτερικού ελέγχου

Ο εσωτερικός έλεγχος περιλαμβάνει μια σειρά διαδικασιών που αποσκοπούν στην προώθηση και προστασία των ορθών πρακτικών διαχείρισης. Ακολουθώντας τις εσωτερικές διαδικασίες λογιστικού ελέγχου, μια ΜΚΟ μπορεί να αυξήσει σημαντικά την πιθανότητα οι οικονομικές της πληροφορίες να είναι αξιόπιστες έτσι ώστε η διοίκηση και το διοικητικό συμβούλιο να μπορούν να βασίζονται σε αυτές. Το πρώτο βήμα στην εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου αφορά την αναγνώριση των τομέων και των διαδικασιών που είναι πιο επιρρεπείς για την ύπαρξη φαινομένων εξαπάτησης ή σφαλμάτων. Τέτοιες διαδικασίες αφορούν τις πληρωμές με μετρητά (πρέπει να εξασφαλίζεται ότι τα μετρητά εκταμιεύονται μόνο με έγκριση της διοίκησης, για έγκυρους επιχειρηματικούς σκοπούς και ότι γίνεται σωστή καταγραφή όλων των εκταμιεύσεων), οι μικρές καταθέσεις, οι εκταμιεύσεις μισθοδοσίας, τα επιδόματα, οι δωρεές και τα κληροδοτήματα και τα πάγια περιουσιακά στοιχεία (Keulder & Benz, 2011).

Σήμερα οι ΜΚΟ δραστηριοποιούνται διεθνώς και όχι αμιγώς μέσα στα σύνορα της χώρας στην οποία εδρεύουν. Η ΜΚΟ BRAC είναι μια από τις μεγαλύτερες ΜΚΟ που

δραστηριοποιούνται στο Μπαγκλαντές. Οι Islam et al. (2012) μελέτησαν τον τρόπο με τον οποίο η συγκεκριμένη ΜΚΟ χρησιμοποιεί τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις και ένα χρηματοοικονομικό πρόγραμμα προκειμένου να τηρείται η διαφάνεια στις χορηγίες και τις πηγές εσόδων που έχει. Τα ΔΛΠ δεν προσφέρουν εξειδικευμένη καθοδήγηση για την περίπτωση των ΜΚΟ. Στο Μπαγκλαντές υπάρχει θεσμικό πλαίσιο για τη ρύθμιση των λογιστικών διαδικασιών που ακολουθούν οι ΜΚΟ. Υπάρχει ακόμη και ξεχωριστό αρμόδιο κρατικό γραφείο όπου καταγράφονται οι ΜΚΟ και ελέγχονται.

Η διαδικασία ελέγχου ξεκινά από την προετοιμασία των οικονομικών καταστάσεων των ΜΚΟ έως και τρεις μήνες μετά τη λήξη του οικονομικού έτους τις οποίες οι ΜΚΟ αποστέλλουν στο τμήμα οικονομικών των εκάστοτε αρμόδιων υπουργείων όπου ανήκουν οι ΜΚΟ (Islam et al., 2012). Στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις αποτυπώνεται ξεχωριστά το έργο που παράχθηκε σε σχέση με τις αρχικές προϋπολογισθείσες δράσεις, δίνεται πλήρης λίστα παγίων και μη στοιχείων, οι πηγές εισοδήματος και εξόδων, λεπτομέρειες σχετικά με τις μετακινήσεις των στελεχών της ΜΚΟ, της δανειοδότησης που τυχόν έχει, των κρατικών και άλλων επιδοτήσεων και λεπτομέρειες της μισθοδοσίας των εργαζομένων που απασχολεί (Islam et al., 2012).

Η κύρια αποστολή του οργανισμού είναι η εστίαση στις γυναίκες, η οργάνωση των φτωχών ομάδων, η απελευθέρωση των δεξιοτήτων και της δυναμικής των ατόμων, η συντονισμένη καταπολέμηση της φτώχειας. Οι Islam et al. (2012) μελέτησαν ένα πρόγραμμα που εφαρμόζει η BRAC αφορά την παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε άπορους οι οποίοι δεν μπορούν να λάβουν χρηματοδότηση από τράπεζες καθώς δεν διαθέτουν τα απαραίτητα εγγύα και παράλληλα, υποστηρίζει την εκκίνηση επιχειρηματικών κινήσεων και κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι το λογιστικό σύστημα που εφαρμόζει η ΜΚΟ BRAC είναι καλοσχεδιασμένο και εξυπηρετεί τον εσωτερικό έλεγχο και τις αντίστοιχες διαδικασίες καθώς βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στα ΔΛΠ. Οι λογιστικές αρχές που ακολουθούνται στη λογιστική παρακολούθηση του συγκεκριμένου έργου αφορούν τη διαχείριση των πόρων του έργου με διαφάνεια στον τρόπο χρήσης κεφαλαίων, τη σαφήνεια και ακρίβεια, τη συνεκτικότητα, τη συγκρισιμότητα, την τεκμηρίωση και σε γενικές γραμμές όλα όσα ορίζουν οι αρχές των ΔΠΧΑ.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 1 οι ΜΚΟ που προτίθενται να εφαρμόσουν ΔΛΠ πιθανώς χρειάζεται να τροποποιήσουν την περιγραφή ορισμένων στοιχείων στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, ενώ η BRAC βασίζεται στην αρχή του ιστορικού κόστους σε βάση συνεχιζόμενης δραστηριότητας για την κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Το πρόγραμμα ακολουθεί τη λογική της δεδουλευμένης βάσης. Όσον αφορά τον εσωτερικό

έλεγχο, η εσωτερική οικονομική έκθεση προετοιμάζεται ανά 8 μήνες και αφορά ανάλυση κόστους, δαπανών και των αλλαγών αυτών.

Η ΕΥ (2015) έχει εκδώσει έναν δικό της οδηγό για την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου σε ΜΚΟ προκειμένου οι χρηματοδότες να αισθάνονται ασφάλεια ότι τα χρήματά τους επενδύονται αποτελεσματικά και αποδοτικά. Ο οδηγός αυτός περιλαμβάνει βασικά βήματα και στάδια εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου στις ΜΚΟ και θα αναλυθεί στην ενότητα αυτή της εργασίας για την εμβάθυνση της κατανόησης στην εξειδικευμένη αυτή ομάδα οργανισμών.

Η βελτίωση των ελέγχων τεκμηριώνει τις διαδικασίες με τις οποίες λειτουργεί μια ΜΚΟ. Ο εσωτερικός έλεγχος στόχο έχει τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων της ΜΚΟ. Η βελτίωση των ελέγχων πραγματοποιείται με ένα σχέδιο το οποίο απεικονίζει τους τρεις κύκλους των πόρων και της παροχής βοήθειας. Οι κύκλοι αυτοί είναι (α) η παραλαβή που αφορά τη σύναψη συμφωνίας μεταξύ των χρηματοδοτών και της ΜΚΟ, (β) οι δαπάνες που αφορούν την προμήθεια, παράδοση, εκταμίευση, λογιστικοποίηση και αναφορά της παροχής βοήθειας και (γ) την αναφορά γιατί απαιτείται ενημέρωση των χρηματοδοτών σχετικά με το ύψος του ποσού που χρειάζεται. Σε κάθε έναν από αυτούς τους τρεις παραπάνω κύκλους ο οδηγός δομείται ως μια σειρά διαδικασιών οι οποίες καθορίζουν τις ροές πληροφοριών, εγγράφων και συναλλαγών. Αυτές οι ροές καθορίζουν και τα σημεία ελέγχου και δίνουν στον εσωτερικό ελεγκτή την εικόνα για το τι μπορεί να πάει στραβά.

Υπάρχει μια αντίστροφη σχέση μεταξύ της ποιότητας των εσωτερικών ελέγχων και του όγκου ή του μεγέθους των κινδύνων που αντιμετωπίζει μια ΜΚΟ. Όσο καλύτερη η ποιότητα των εσωτερικών ελέγχων, τόσο περισσότερες οι πιθανότητες ελαχιστοποίησης των κινδύνων. Μπορεί κανείς να υποστηρίξει ότι το ποσό των ζημιών που μπορεί να προκύψουν είναι πολύ μικρότερο σε μια ΜΚΟ γιατί υπάρχουν διαφορετικές οικονομικές κλίμακες. Αλλά η οικονομική βοήθεια που ίσως χαθεί αντιστοιχεί σε λιγότερους ανθρώπους που έλαβαν βοήθεια. Κάθε ΜΚΟ έχει σκοπό τη μεγιστοποίηση της εμβέλειας της βοήθειας που παρέχει με ταυτόχρονη ελαχιστοποίηση των εξόδων.

Τα πρότυπα της αξιοπιστίας, της διαφάνειας και της εμπιστοσύνης για μια ΜΚΟ πρέπει να καθορίζονται σε υψηλά επίπεδα. Ωστόσο, η ποιότητα των εσωτερικών ελέγχων και των συστημάτων εντός μιας ΜΚΟ για τη παροχή αυτών των κρίσιμων πτυχών μπορεί να είναι αδύναμη ή λιγότερο αναπτυγμένη. Για τις ΜΚΟ ο έλεγχος αρχίζει με τη γνώση και την παρακολούθηση του τι παρέχεται στους αποδέκτες. Ο καθορισμός των αναγκών των αποδεκτών και η καθιέρωση της ικανότητας παρακολούθησης του τρόπου με τον οποίο

εξυπηρετούνται, καθιστά δυνατή την αξιοπιστία σχετικά με το ύψος των ποσών που χρησιμοποιήθηκαν. Ο εσωτερικός έλεγχος επιτρέπει στις ΜΚΟ να καθορίσουν ποιο ποσοστό κάθε ευρώ ή δολαρίου που επενδύεται αν τελικά λαμβάνεται από τους επωφελούμενους της ΜΚΟ (ΕΥ, 2015). Ακόμη, εξυπηρετεί στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας προσδιορίζοντας ποιες από τις χορηγίες και δωρεές μετατρέπονται σε πραγματική βοήθεια και ποιες εξυπηρετούν πάγια και λειτουργικά κόστη της ΜΚΟ.

Το μοντέλο της COSO προτρέπει τις ΜΚΟ να αναπτύξουν ένα λογικό περιβάλλον ελέγχου (π.χ. έναν κώδικα συμπεριφοράς) και να αξιολογούν συνεχώς τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν. Από τα στοιχεία που ορίζει το πλαίσιο αυτό, το περιβάλλον ελέγχου θέτει τον τόνο του οργανισμού επηρεάζοντας την εποπτική συνείδηση των ανθρώπων. Πρόκειται για βασικό στοιχείο του εσωτερικού ελέγχου καθώς προϋποθέτει την ύπαρξη πειθαρχίας και δομής. Η επιτυχής λειτουργία των υπόλοιπων στοιχείων εσωτερικού ελέγχου εξαρτάται από τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος ελέγχου στο οποίο η ανώτατη διοίκηση δίνει έμφαση στην απόδοση των διαδικασιών ελέγχου. Τα στοιχεία του περιβάλλοντος απαρτίζονται από τα εξής (ΕΥ, 2015):

- Ακεραιότητα, ηθικές αξίες, συμπεριφορά στελεχών
- Εποπτική συνείδηση – κουλτούρα και στυλ ηγεσίας και λειτουργίας της διοίκησης
- Δέσμευση της διοίκησης για ανταγωνιστικότητα
- Η συμμετοχή του διοικητικού συμβουλίου ή της επιτροπής ελέγχου στη διακυβέρνηση και την εποπτεία
- Η οργανωτική δομή και ανάθεση εξουσίας και ευθύνης
- Οι πολιτικές και πρακτικές ανθρωπίνων πόρων.

Όσον αφορά την αξιολόγηση του κινδύνου, επειδή οι συνθήκες λειτουργίας της ΜΚΟ συνεχώς αλλάζουν, απαιτούνται μηχανισμοί για τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση των ειδικών κινδύνων που συνδέονται με την αλλαγή. Η αξιολόγηση του κινδύνου αφορά τον εντοπισμό και την ανάλυση των σχετικών κινδύνων που συνιστούν απειλή για την επίτευξη των στόχων της ΜΚΟ. Η απειλή αυτή στη συνέχεια απαιτεί την εξέταση του τρόπου αντιμετώπισης και διαχείρισης του κινδύνου. Η αξιολόγηση του κινδύνου απαιτεί από τη διοίκηση να προσδιορίσει, να αναλύσει και να αξιολογήσει τους κινδύνους που αντιμετωπίζει η ΜΚΟ, να προσδιορίσει τα όρια του κινδύνου και τεχνικές για τον έλεγχό του και να αναπτύξει και να εφαρμόσει τον εσωτερικό έλεγχο για την αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων.

Καθώς, όμως, κάθε ΜΚΟ έχει τις δικές της ιδιαιτερότητες το πλαίσιο εσωτερικού ελέγχου δεν μπορεί να είναι ίδιο για όλες. Μπορούν όμως να είναι κοινές οι απαιτήσεις για αξιοπιστία και διαφάνεια. Κάθε ΜΚΟ μπορεί να επιλέξει τι της ταιριάζει καλύτερα με βάση την οργανωτική της δομή, το είδος της βοήθειας που παρέχει, τη λειτουργία της και το επίπεδο εσωτερικού ελέγχου το οποίο επιθυμεί να εφαρμόσει.

Συνολικά, τα βήματα εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου στις ΜΚΟ είναι τα εξής:

- Βήμα 1^ο : Καθορισμός πλαισίου: Πρέπει ο εσωτερικός έλεγχος να ενσωματώνει το σκοπό της ΜΚΟ ώστε να καθοριστεί και το επιθυμητό επίπεδο εσωτερικού ελέγχου, ο όγκος της πληροφόρησης που θα χρειαστεί, ο καθορισμός ρόλων και αρμοδιοτήτων εντός της ΜΚΟ.
- Βήμα 2^ο : Επιλογή κατάλληλων στοιχείων προς έλεγχο

Ο Οδηγός της ΕΥ (2015) παρέχει ορισμένους βασικούς παράγοντες που μπορούν να ελεγχθούν σε μια ΜΚΟ και συγκεκριμένα οι εισπράξεις, διαχείριση αποθεμάτων, αγορές, διαχείριση ανθρωπίνων πόρων, παραδόσεις προϊόντων, εκταμιεύσεις μετρητών, μεγάλες καταθέσεις ή αναλήψεις, λογιστική παρακολούθηση περιουσιακών στοιχείων, αναφορές, προετοιμασία προϋπολογισμού, αποδείξεις παραλαβής. Καθένας από τους παράγοντες αυτούς ελέγχεται για τη διαδικασία με την οποία εκκίνησε σε κάποια συναλλαγή ή δραστηριότητα, τον τρόπο με τον οποίο έγινε η επεξεργασία του, αν υπήρχαν άνθρωποι που ενεπλάκησαν, πόσοι και με τι ρόλο, πώς και πότε σταμάτησε η δράση αυτού του παράγοντα και πώς συνδέεται με άλλες διαδικασίες. Ακόμη, ελέγχεται ο στόχος των συναλλαγών και αν διεκπεραιώθηκαν προληπτικοί ή άλλοι έλεγχοι.

Για καθέναν από αυτούς τους παράγοντες ο εσωτερικός έλεγχος πρέπει να διεξάγει διαδικασίες πρόληψης και ανίχνευσης για την αξιολόγηση. Πιθανώς να μπορούν να χρησιμοποιηθούν για το σκοπό αυτό και αυτοματοποιημένα συστήματα αναλόγως του μεγέθους της ΜΚΟ και του όγκου των συναλλαγών που την χαρακτηρίζουν.

Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι ο προϋπολογισμός είναι ακριβής, πλήρης και λογικός υπάρχουν ορισμένες διαδικασίες οι οποίες ακολουθούνται:

- Το προσωπικό συλλέγει προκαταρκτικά δεδομένα για να αξιολογηθούν οι απαιτήσεις της δράσης.
- Ο συντονιστής συζητά με την ομάδα σχετικά με τη διαδικασία συλλογής πληροφοριών και καθορίζει αν έχει γίνει αρκετή δουλειά ώστε να καταρτιστεί ο προϋπολογισμός.

- Ο συντονιστής προετοιμάζει τον προϋπολογισμό ο οποίος αποτελείται από έναν εκτιμώμενο αριθμό δικαιούχων, την περιγραφή της βοήθειας, του σχεδίου υλοποίησης και της συνολικής αξίας του έργου.
- Η διοίκηση εξετάζει την πληρότητα και τη λογική του προτεινόμενου προϋπολογισμού για την υποβολή του.

Μια ΜΚΟ προκειμένου να αρχίσει σωστά την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου πρέπει να καθορίσει τις κατευθυντήριες γραμμές, τις πολιτικές και τις διαδικασίες για τις κύριες λειτουργίες της όπως τις προμήθειες ή τη διοίκηση του προσωπικού. Ακόμη, πρέπει να καθορίσει με σαφήνεια τους ρόλους και τις ευθύνες κάθε επιπέδου του ανθρώπινου δυναμικού ή συγκεκριμένων θέσεων εργασίας και να τις γνωστοποιήσει και στο προσωπικό. Επίσης, πρέπει να εξουσιοδοτήσει συγκεκριμένα άτομα για τη λήψη αποφάσεων σχετικά με συγκεκριμένες δραστηριότητες (π.χ. έγκριση δεσμεύσεων για αγορές). Στο ίδιο πλαίσιο πρέπει να δίνονται κατανοητές κατευθυντήριες γραμμές στο προσωπικό σχετικά με ενημερώσεις και διαδικασίες. Οι πολιτικές και οι διαδικασίες πρέπει να ταιριάζουν στις ανάγκες και τους στόχους των ΜΚΟ.

4.3. Μητρώο ΜΚΟ

Οι ΜΚΟ μπορούν να συνδράμουν στην προστασία και την εδραίωση των δημοκρατικών θεσμών καθώς και στην αύξηση των ευκαιριών μάθησης και εξέλιξης των πολιτών. Οι ΜΚΟ αποτελούν πυλώνα δημοκρατίας αλλά για να γίνει αυτό απαιτείται ένα καλά σχεδιασμένο και οργανωμένο θεσμικό πλαίσιο. Οποιαδήποτε δραστηριότητα των ΜΚΟ πρέπει να χαρακτηρίζεται από διαφάνεια, αξιοπιστία, υπευθυνότητα και σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα (Παγκύπριο Συντονιστικό Συμβούλιο Εθελοντισμού, 2018).

Στο άρθρο 1 του Ν. 4794/2018 ορίζεται ότι στο Μητρώο Ελληνικών και Ξένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που λειτουργεί στο Τμήμα Οργάνωσης Διαδικασιών, της Διεύθυνσης Ανθρώπινου Δυναμικού και Διοικητικής Υποστήριξης της Γενικής Διεύθυνσης Διοικητικών και Οικονομικών Υπηρεσιών, μπορούν να εγγραφούν ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και ΜΚΟ όπως σωματεία και σύλλογοι, ειδικοί αναγνωρισμένοι φορείς (με ειδική νομοθετική ρύθμιση), κοινωφελή ιδρύματα, αστικές εταιρίες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα και παραρτήματα ξένων μη κυβερνητικών οργανώσεων.

Οι παραπάνω φορείς υποχρεούνται να εγγραφούν στο μητρώο. Για να πραγματοποιηθεί αυτό πρέπει οι φορείς να πληρούν τις εξής προϋποθέσεις (Υ.Α. 7586/18/2018):

- Να διαθέτουν νομική προσωπικότητα η οποία αποδεικνύεται από νόμιμα δημοσιευμένο καταστατικό όπου πρέπει να προβλέπεται η υλοποίηση δραστηριοτήτων κοινωνικού και ανθρωπιστικού χαρακτήρα, διεθνούς προστασίας, μετανάστευσης ή κοινωνικής ένταξης.
- Να δηλώνουν υποχρεωτικά τα εξής στοιχεία:
 - στοιχεία ταυτότητας του φορέα (επωνυμία, ΑΦΜ, ΔΥΟ, έδρα, καταστατικό, γεωγραφική εμβέλεια δραστηριοποίησης)
 - στοιχεία νόμιμου εκπροσώπου στην Ελλάδα (απαιτείται και υπεύθυνη δήλωση ότι δεν έχει καταδικαστεί με αμετάκλητη δικαστική απόφαση για κάποιο αδίκημα από τα αναφερόμενα στην περ. 1 του εδαφίου α' της παρ. 2 του άρθρου 6 του Π.Δ. 118/2007 και στο άρθρο 43 παρ.1 του Π.Δ. 60/2007.
 - Εγγραφή του φορέα στο πρωτοδικείο ή στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ.)
 - Παρεχόμενες υπηρεσίες (ωφελούμενοι, ομάδες στόχος, τομείς δραστηριοποίησης κ.ά.)
 - Αριθμός και ειδικότητες αμειβόμενου προσωπικού και αριθμός και ειδικότητες προσωπικού παροχής εθελοντικών υπηρεσιών με τα απαραίτητα συμφωνητικά παροχής υπηρεσιών εθελοντικής εργασίας.
 - Οικονομικά στοιχεία (πόροι και πηγές χρηματοδότησης στοιχεία απολογισμού/ ισολογισμού/ προϋπολογισμού δύο τελευταίων ετών κ.ά.)
 - Φορολογικά και ασφαλιστικά στοιχεία όπου αυτά απαιτούνται
 - Υλικοτεχνική υποδομή
 - Δράσεις φορέα

Οι υπό ένταξη φορείς πρέπει να ανταποκρίνονται εντός εύλογου χρονικού διαστήματος στις υποχρεώσεις τους ως προς τη διοικητική διαδικασία εγγραφής τους στο Μητρώο. Οι ελληνικές και ξένες ΜΚΟ οφείλουν αμελλητί να ενημερώνουν το Μητρώο για τυχόν αλλαγές.

Σε περίπτωση που οι φορείς παύουν να πληρούν τις προϋποθέσεις ένταξής τους ή εμπλέκονται σε παράνομες πράξεις (με απόδειξη τελεσίδικης δικαστικής απόφασης ή εγγράφου αρμόδιας δημόσιας αρχής) ή διαπιστωθεί πλημμελής εκτέλεση του έργου που έχουν αναλάβει (με απόδειξη της κατά περίπτωση διοικητικής αρχής) οι φορείς διαγράφονται ή απεντάσσονται.

Για την εγγραφή και απόδοση αριθμού μητρώου καθώς και για τη διαγραφή ή απένταξη από το μητρώο εκδίδεται σχετική απόφαση από τον εξουσιοδοτημένο κατά περίπτωση Προϊστάμενο του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής (Υ.Α. 7586/18/2018).

Κεφάλαιο 5 Παραδείγματα Κοινωνικής – Ανθρωπιστικής προσφοράς – Προτάσεις – Ωφελιμότητα

5.1. Σημασία Έρευνας και Ερευνητικά Ερωτήματα

Η μελέτη εφαρμογής του εσωτερικού ελέγχου στις ελληνικές ΜΚΟ έχει κατά καιρούς απασχολήσει τα μέσα ενημέρωσης καθώς έχουν αναφερθεί διάφορες αυθαιρεσίες από στελέχη ΜΚΟ κυρίως εξαιτίας της ελλιπούς εποπτείας⁹. Ωστόσο, η εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου μπορεί να προσθέσει αξία στη ΜΚΟ και να συμβάλει στην αύξηση της διαφάνειας ή ακόμη και να επηρεάσει τυχόν συμμαχίες μεταξύ φορέων χρηματοδότησης και ΜΚΟ (Neu et al., 2009).

Η διαθεσιμότητα στατιστικών στοιχείων για τη δράση και λειτουργία των ΜΚΟ στην Ελλάδα είναι ελάχιστη. Για την ακρίβεια σε διαδικτυακή αναζήτηση σχετικά με τη δράση των ελληνικών ΜΚΟ τα τελευταία χρόνια βρέθηκε μια έρευνα που αφορά οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών (civil society organizations- CSO) του 2019 από τον ΟΟΣΑ (OECD, 2019) η οποία αφορά τη χρηματοδότηση τέτοιων οργανισμών για το χρονικό διάστημα 2016 – 2017. Παρατηρείται σε αυτήν την έκθεση, η οποία καταγράφει στοιχεία από το 2010, ότι η Ελλάδα δεν έχει δώσει στατιστικά στοιχεία για πάρα πολλά χρόνια ή έχει δηλώσει μηδενικά ποσά βοήθειας από και προς τις οργανώσεις. Για παράδειγμα, αναφέρεται στην έρευνα ότι το 2017 η Ελλάδα διέθεσε 55.000 δολάρια ΗΠΑ προς ΜΚΟ, ενώ δεν καταγράφηκε καμία συνεισφορά κρατικής αναπτυξιακής βοήθειας μέσω ΜΚΟ. Ωστόσο, οι ΜΚΟ δρουν στην χώρα μας εδώ και πολλά χρόνια και γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι η δράση τους δεν νοείται χωρίς χρηματοδότηση. Τα στοιχεία που προκύπτουν από αυτή την έρευνα για την χώρα μας είναι επομένως ελλιπή.

Μια άλλη έρευνα που βρέθηκε κατά τη διαδικτυακή αναζήτηση αφορά μια πολύ παλαιότερη έρευνα του ΕΚΚΕ (Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών) που αφορά στοιχεία από το 1997. Τότε, καταγράφηκαν συνολικά 196 οργανώσεις εκ των οποίων οι 83 (42,3%) στην Αθήνα,

⁹ Αναφορές στα μέσα όπως: <https://www.iefimerida.gr/news/144068/%CF%84%CE%B9-%CE%B1%CF%80%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%BF%CF%8D%CE%BD-%CE%BF%CE%B9-%CE%BC%CE%BA%CE%BF-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CF%84%CE%B1-%CF%83%CE%BA%CE%AC%CE%BD%CE%B4%CE%B1%CE%BB%CE%B1-%CE%BF%CE%B9-%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CF%85%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B5%CF%82-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%86%CE%BF%CF%81%CE%AD%CF%82-%CE%BF%CE%B4%CE%B7%CE%B3%CE%BF%CF%8D%CE%BD-%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-%CE%B1%CF%80%CE%B1%CE%BE%CE%AF%CF%89%CF%83%CE%AE-%CE%BC%CE%B1%CF%82;>
<https://www.euro2day.gr/news/highlights/article/1609438/poioi-katadikasthkan-gia-to-skandalo-me-thn-mko-ap.html>

11 στη Θεσσαλονίκη (5,6%) και 102 στην υπόλοιπη Ελλάδα (52%). Η πλειοψηφία των οργανώσεων (30,6%) είχε αριθμό μελών κάτω των 20 ατόμων. Οι κύριοι άξονες δραστηριοποίησης των ΜΚΟ στην Ελλάδα ήταν το φυσικό περιβάλλον, το ανθρωπογενές περιβάλλον και διάφορα κοινωνικά προβλήματα όπως και η πολιτιστική κληρονομιά. Η δομή οργάνωσης των ΜΚΟ αποτελούνταν από τη Γενική Συνέλευση, το Διοικητικό Συμβούλιο και διάφορες επιτροπές που πλαισιώνουν τα δύο προηγούμενα όργανα. Όσον αφορά τις πηγές χρηματοδότησης της δράσης των ΜΚΟ προς το τέλος του προηγούμενου αιώνα στην Ελλάδα αυτές ήταν κυρίως εισφορές μελών, χορηγίες, εισπράξεις από εκδηλώσεις, εισφορές από την κεντρική διοίκηση, εισφορές από ΟΤΑ και εισφορές από την Ε.Ε.

Γίνεται εύκολα αντιληπτό πως παρά το γεγονός ότι οι ΜΚΟ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη σύγχρονη οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή της Ελλάδος, εντούτοις δεν υπάρχουν επαρκή στατιστικά στοιχεία για τη λειτουργία τους. Οι μόνες γνωστές πληροφορίες όσον αφορά στην εποπτεία των ΜΚΟ αφορούν την τήρηση του Μητρώου, την υποχρεωτική διεκπεραίωση των κυριότερων συναλλαγών τους μέσω πιστωτικών ιδρυμάτων και το γεγονός ότι πραγματοποιούνται ορισμένοι δειγματοληπτικοί έλεγχοι στις ΜΚΟ από τις αρμόδιες δημόσιες αρχές, οι οποίοι όμως αφορούν κυρίως εξωτερικό έλεγχο και όχι εσωτερικό. Προς το παρόν, παρά τη δημιουργία του Μητρώου δεν πραγματοποιείται ακόμη επαρκής έλεγχος στις ροές χρηματοδότησης και διαχείρισης των χρημάτων που λαμβάνουν οι ΜΚΟ. Οι ΜΚΟ άλλωστε ελέγχονται προαιρετικά από ορκωτούς ελεγκτές και δεν υπάρχει θεσπισμένη υποχρέωσή τους για κάτι διαφορετικό.

Για τους παραπάνω λόγους κρίθηκε σκόπιμο η εκπόνηση πρωτογενούς έρευνας. Με βάση τη βιβλιογραφική επισκόπηση και την έλλειψη σύγχρονων ερευνών και μελετών για την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου σε ΜΚΟ που λειτουργούν στην Ελλάδα προέκυψαν τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία θα προσπαθήσει η ερευνητική διαδικασία να απαντήσει:

- Σε ποιο βαθμό εφαρμόζεται ο εσωτερικός έλεγχος στις ΜΚΟ σήμερα;
- Σε ποιο βαθμό εφαρμόζονται κατά τον έλεγχο αυτόν τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα;
- Ποιες πρακτικές εσωτερικού ελέγχου εφαρμόζονται στις ελληνικές ΜΚΟ;

5.2. Μεθοδολογία Έρευνας

Μια έρευνα μπορεί να είναι είτε ποσοτική είτε ποιοτική. Η ποιοτική μεθοδολογία έρευνας έχει δεχτεί κριτική από πολλούς ακαδημαϊκούς και εμπειρικούς ερευνητές κυρίως λόγω του

επιχειρήματος ότι ο ερευνητής δεν μπορεί να είναι απόλυτα αντικειμενικός. Σύμφωνα με τους Atkinson & Hammersley (1994) η κοινωνική έρευνα αποτελεί μια μορφή συμμετοχικής παρατήρησης, καθώς δεν μπορούμε να μελετήσουμε ένα κοινωνικό ζήτημα χωρίς να αποτελούμε μέρος αυτού. Το επιχείρημα του ανεξάρτητου, αντικειμενικού και αμερόληπτου ερευνητή επίσης αμφισβητείται (Denzin & Lincoln, 1994).

Για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας επιλέχθηκε η χρήση της ποιοτικής έρευνας. Από τη μελέτη της σύγχρονης βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας παρατηρήθηκε κενό τόσο στην ελεύθερη πρόσβαση δεδομένων που αφορούν οικονομικά στοιχεία ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα όσο και σε πληροφορίες σχετικά με τον εσωτερικό έλεγχο που εφαρμόζεται σε αυτές.

Το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα είναι οι συνεντεύξεις. Οι συνεντεύξεις μπορούν να είναι δομημένες, ημι-δομημένες ή να μην έχουν καθόλου δομή (Bryman, 1989). Οι μη δομημένες συνεντεύξεις αφήνουν μεγαλύτερη ελευθερία στον ερευνητή αλλά και τους συνεντευξιζόμενους να εκφράσουν την άποψή τους σχετικά με κάποιο ζήτημα ωστόσο είναι πιο επιρρεπείς στη μεροληψία του ερευνητή και στην αποτύπωση των αποτελεσμάτων με τον τρόπο που επιθυμεί ο ίδιος. Από την άλλη, οι δομημένες συνεντεύξεις προσομοιάζουν σε ποσοτικές μεθόδους.

Στην προκειμένη περίπτωση κρίνεται πιο κατάλληλη για τη συγκεκριμένη έρευνα η ημιδομημένη συνέντευξη η οποία θα παράσχει τόσο συγκρίσιμα αποτελέσματα όσο και την απαραίτητη ελευθερία στους συμμετέχοντες να εκφράσουν απόψεις και ιδέες που δεν περιλαμβάνονται σε κλειστού τύπου ερωτήματα. Οι ημιδομημένες συνεντεύξεις εξυπηρετούν καλύτερα τη συλλογή των απαραίτητων στοιχείων και συμβάλουν στη διατύπωση πιο ξεκάθαρων και σαφών αποτελεσμάτων.

Με την ποιοτική μέθοδο διεξήχθησαν διεξοδικές συνεντεύξεις με διαφορετικούς εκπροσώπους των ΜΚΟ. Οι εκπρόσωποι αυτοί ήταν είτε μέλη του Δ.Σ. είτε διευθύνοντες σύμβουλοι είτε μόνιμοι υπάλληλοι των ΜΚΟ. Στόχος των συνεντεύξεων ήταν να παρουσιαστούν οι σύγχρονες πρακτικές εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζονται στις ΜΚΟ και να βρεθεί ο βαθμός στον οποίο εφαρμόζεται πράγματι ο εσωτερικός έλεγχος σε ΜΚΟ. Προς επίρρωση της πρωτογενούς έρευνας χρησιμοποιήθηκαν και δευτερογενείς πηγές πληροφόρησης από το διαδίκτυο. Η επιλογή των ΜΚΟ έγινε με βάση τη διαθεσιμότητα και την προθυμία τους να συμμετέχουν στην έρευνα και με βάση προσωπικές γνωριμίες του γράφοντα.

Οι ερωτήσεις της συνέντευξης αποτελούν ένα συνδυασμό των ερωματολογίων που χρησιμοποίησαν οι Amatya (2016), οι Oppong et al. (2016) και οι Kamaruddin & Ramli

(2017) σε αντίστοιχες συνεντεύξεις σε στελέχη ΜΚΟ στο εξωτερικό. Οι λόγοι που επιλέχθηκαν αυτές οι έρευνες ήταν αφενός η πρόσφατη διεκπεραίωσή τους και αφετέρου το γεγονός ότι τα δημοσιευμένα αυτά άρθρα τους έχουν αρκετές αναφορές (citations) από άλλους ερευνητές ήδη. Επιπλέον, η θεματική και τα ερευνητικά τους ερωτήματα σχετίζονται με την παρούσα έρευνα.

Το ερωτηματολόγιο απαρτίζεται από τρεις Ενότητες. Στην Ενότητα Α' αναλύονται γενικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων στην έρευνα και των ΜΚΟ που αντιπροσωπεύουν. Συγκεκριμένα, εξετάζεται το φύλο, η ηλικία των συμμετεχόντων στην έρευνα και το μορφωτικό τους επίπεδο με τη χρήση πολλαπλών επιλογών στις απαντήσεις, η θέση στην οποία απασχολούνται στην ΜΚΟ με ανοικτού τύπου ερώτημα για ελεύθερη απάντηση, η ταυτότητα της ΜΚΟ δηλαδή αν η εμβέλεια και η δράση της είναι τοπική ή διεθνής, ο βαθμός στον οποίο χρησιμοποιεί πληροφοριακά συστήματα για τη λειτουργία της (με τη χρήση πενταβάθμιας κλίμακας Likert όπου ο αριθμός «1» αντιπροσωπεύει την απάντηση «καθόλου» και ο αριθμός «5» την απάντηση «πάρα πολύ»), τα έτη λειτουργίας της με τη χρήση πολλαπλών επιλογών και ο αριθμός των ατόμων που απασχολεί με ανοικτού τύπου ερώτηση. Ακόμη, ζητείται από τους συμμετέχοντες να εκφράσουν σε μια ανοικτού τύπου ερώτηση την άποψή τους για το ρόλο που διαδραματίζει η λειτουργία των ΜΚΟ στο ίδιο αντικείμενο με τη δικιά τους είτε στην Ελλάδα είτε διεθνώς. Τέλος, εξετάζεται σε ποιο βαθμό είναι η ΜΚΟ συνεπής στην τήρηση του εσωτερικού ελέγχου με βάση το νόμο με τη χρήση της ίδιας πενταβάθμιας κλίμακας Likert που χρησιμοποιείται και στο ερώτημα για τα πληροφοριακά συστήματα και ζητείται από τους συμμετέχοντες να εκφράσουν ελεύθερα την άποψή τους με βάση την απάντηση που δίνουν στο συγκεκριμένο ερώτημα.

Η Ενότητα Β' εξετάζει τα συστατικά του εσωτερικού ελέγχου και τον βαθμό στον οποίο εφαρμόζονται στις υπό εξέταση ΜΚΟ. Αρχικά, ζητείται από τους συμμετέχοντες να εκφράσουν την άποψή τους για το βαθμό στον οποίο εφαρμόζονται τα στάδια του εσωτερικού ελέγχου στην ΜΚΟ όσον αφορά το περιβάλλον ελέγχου, την πληροφόρηση και επικοινωνία, τις δραστηριότητες ελέγχου, την εποπτεία και την αξιολόγηση των κινδύνων. Η κλίμακα που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση του βαθμού εφαρμογής των συστατικών αυτών είναι η πενταβάθμια κλίμακα Likert (1 – καθόλου, 5 – πάρα πολύ), η οποία χρησιμοποιείται πολύ σε κοινωνικές έρευνες και μπορεί να αποτυπωθεί και γραφιστικά. Κρίθηκε σκόπιμο να χρησιμοποιηθούν μέσα στη συνέντευξη και ερωτήματα τα οποία να μπορούν να αποτυπωθούν ποσοτικά και γραφιστικά προκειμένου τα ευρήματα να είναι πιο εύκολα κατανοητά για τους αναγνώστες.

Στη συνέχεια, εξετάζεται αν πραγματοποιούνται ενέργειες βελτίωσης της αποδοτικότητας και λειτουργίας των πέντε παραπάνω συστατικών εσωτερικού ελέγχου και ποιες είναι αυτές με μια δυαδική απάντηση (ναι/όχι) και μια ανοικτού τύπου απάντηση. Ακόμη, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο εφαρμόζεται κάποιος κώδικας δεοντολογίας, στον οποίο έχουν καταγραφεί οι διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου, στον οποίο έχουν κοινοποιηθεί αυτές στους εργαζόμενους στην ΜΚΟ και ο βαθμός στον οποίο επαρκούν οι πολιτικές ελέγχου που εφαρμόζονται ώστε να υπάρχει διαφάνεια με τη χρήση πενταβάθμιας κλίμακας Likert.

Στη συνέχεια και στην ίδια ενότητα οι συμμετέχοντες ερωτώνται σε ανοικτού τύπου ερωτήσεις για τις πολιτικές ελέγχου που εφαρμόζονται στην ΜΚΟ όπου εργάζονται, τη συχνότητα πραγματοποίησης εσωτερικών και εξωτερικών ελέγχων και τη συχνότητα ενημέρωσης της διοίκησης της ΜΚΟ σχετικά με την πορεία του εσωτερικού ελέγχου. Τέλος, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο υπάρχουν συστήματα αξιολόγησης του κινδύνου με τα οποία γίνεται η διαχείριση των κινδύνων και στον οποίο υπάρχει καταμερισμός εργασίας. Τα τελευταία αυτά δύο ερωτήματα εξετάζονται με την πενταβάθμια κλίμακα Likert (1 – καθόλου, 5 – πάρα πολύ).

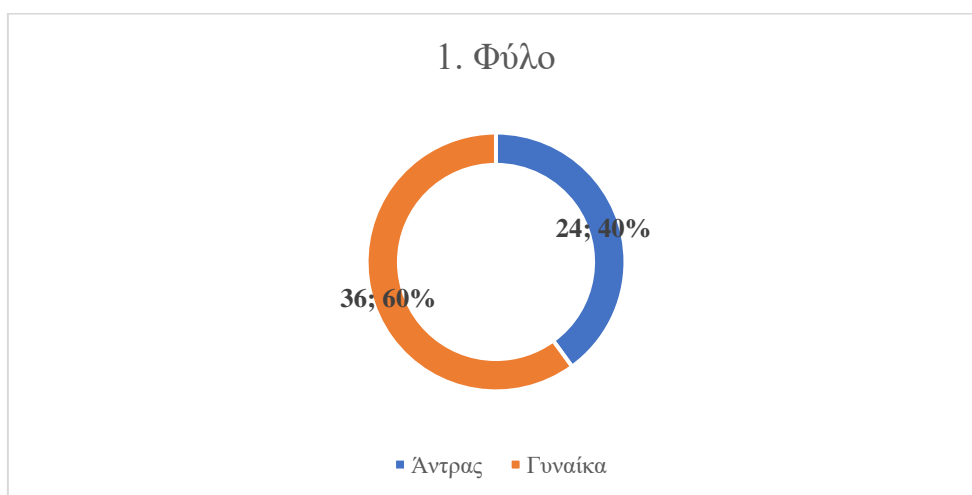
Η Ενότητα Γ' εξετάζει τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου μέσα από πέντε ερωτήματα. Όλα τα ερωτήματα χρησιμοποιούν την πενταβάθμια κλίμακα Likert (1 – καθόλου, 5 – πάρα πολύ) προκειμένου να μπορεί να γίνει και σύγκριση μεταξύ των απαντήσεων των συμμετεχόντων. Αρχικά, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο πραγματοποιείται η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου όσον αφορά στον διαχωρισμό των καθηκόντων σε πέντε πτυχές λειτουργίας των ΜΚΟ. Στη συνέχεια, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου όσον αφορά στην εξουσιοδότηση συναλλαγών και πρακτικών καταγραφής και όσον αφορά στην τεκμηρίωση και τις πρακτικές καταγραφής των λογιστικών στοιχείων. Ακόμη, εξετάζεται η λειτουργία εσωτερικού ελέγχου όσον αφορά στον φυσικό (επιτόπιο) έλεγχο για τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων και όσον αφορά στην εφαρμογή ανεξάρτητων πρακτικών ελέγχου.

Η προσέγγιση του δείγματος έγινε όπως αναφέρθηκε μέσω προσωπικών επαφών του γράφοντος οι οποίες οδήγησαν στην εύρεση και άλλων εργαζομένων σε ΜΚΟ οπότε και σε ένα αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα (Μάρτιος – Ιούνιος) και μέσα σε δύσκολες συγκυρίες λόγω της πανδημίας του Covid – 19, κατέστη εφικτή η συγκέντρωση 60 συνεντεύξεων οι οποίες πραγματοποιήθηκαν με διαφορετικούς τρόπους (μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, μέσω της χρήσης πλατφόρμων απομακρυσμένης διαδικτυακής επικοινωνίας όπως Zoom και Skype και πολύ λίγες συναντήσεις διά ζώσης κυρίως με τις στενές και φιλικές επαφές του γράφοντος).

5.3. Ανάλυση Δεδομένων

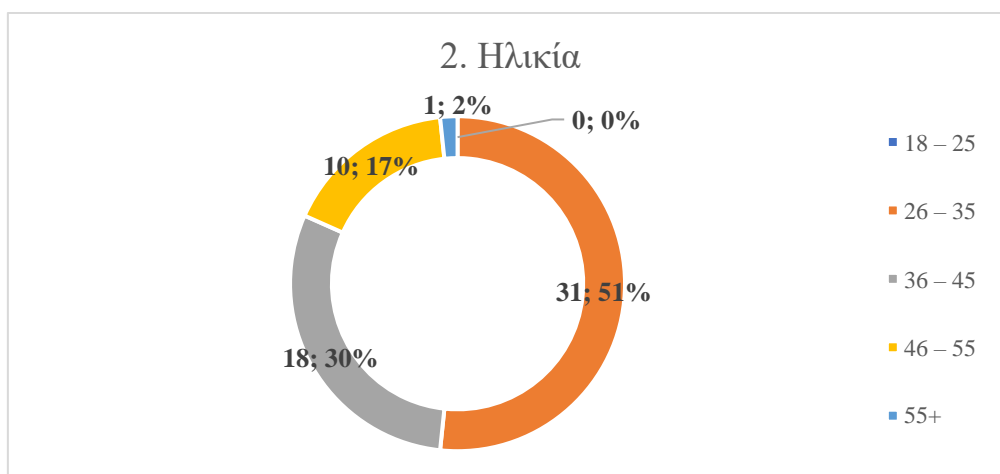
Τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν προέρχονται από 60 διαφορετικές ΜΚΟ οι οποίες δραστηριοποιούνται στον ελλαδικό χώρο και έχουν είτε τοπική είτε διεθνή εμβέλεια. Οι συμμετέχοντες προέρχονται από τις ίδιες τις ΜΚΟ στις οποίες και απασχολούνται με βάση την επαγγελματική τους ιδιότητα σε μόνιμη βάση. Το δείγμα των συμμετεχόντων αποτελείται από 24 άντρες (40%) και 36 γυναίκες (60%) (Γράφημα 5.1).

Γράφημα 5.1 Φύλο

Οι συμμετέχοντες είναι κυρίως νέοι άνθρωποι (Γράφημα 5.2). Συγκεκριμένα, 31 άτομα (51%) ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 26 – 35, 18 άτομα (30%) στην ομάδα των 36 – 45 και τα υπόλοιπα 10 άτομα στην ομάδα των 46 – 55 και ένα (2%) είναι άνω των 55 ετών.

Γράφημα 5.2 Ηλικία

Όσον αφορά στο μορφωτικό επίπεδο των εργαζομένων στις ΜΚΟ που εξετάστηκαν στην παρούσα έρευνα, μόλις δύο άτομα (3%) είναι απόφοιτοι κολλεγίου ή ΙΕΚ, οι 45 (75%) είναι απόφοιτοι ΑΕΙ ή ΤΕΙ και οι υπόλοιποι 13 (22%) είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών ή και διδακτορικού διπλώματος (Γράφημα 5.3). Τα στοιχεία αυτά δείχνουν ότι οι εργαζόμενοι στις ΜΚΟ είναι υψηλού μορφωτικού επιπέδου και διαθέτουν τα κατάλληλα προσόντα εργασίας σε τέτοιους φορείς.

Γράφημα 5.3 Μορφωτικό επίπεδο

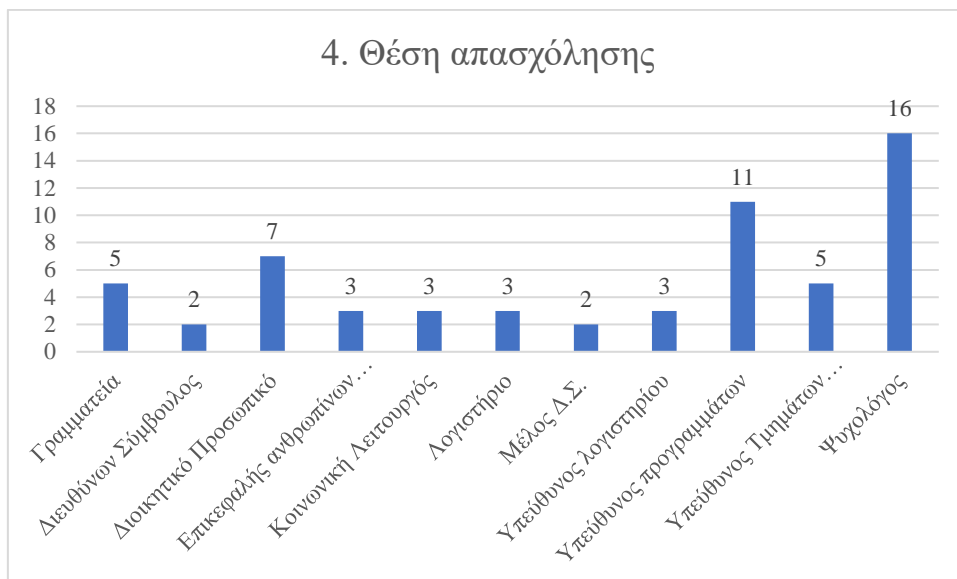

Στο Γράφημα 5.4 παρουσιάζεται η κατανομή των συμμετεχόντων στην έρευνα με βάση τη θέση απασχόλησης που κατέχουν στη ΜΚΟ στην οποία εργάζονται. Καταγράφονται συνολικά 11 θέσεις εργασίας και συγκεκριμένα οι εξής:

1. Γραμματεία (5 άτομα)
2. Διευθύνων Σύμβουλος (2 άτομα)
3. Διοικητικό προσωπικό (7 άτομα)
4. Επικεφαλής ανθρωπίνων πόρων (3 άτομα)
5. Κοινωνικός λειτουργός (3 άτομα)
6. Λογιστήριο (3 άτομα)
7. Μέλος Δ.Σ. (2 άτομα)
8. Υπεύθυνος λογιστηρίου (3 άτομα)
9. Υπεύθυνος προγραμμάτων (11 άτομα)
10. Υπεύθυνος τμημάτων μάρκετινγκ και οικονομικών (5 άτομα)

11. Ψυχολόγος (16 άτομα)

Γράφημα 5 4 Θέση απασχόλησης

Στο Γράφημα 5.5 παρουσιάζεται η ταυτότητα της ΜΚΟ, δηλαδή αν η εμβέλειά της είναι τοπική ή διεθνής. Οι 26 ΜΚΟ (43%) στις οποίες εργάζονται οι συμμετέχοντες στην έρευνα έχουν διεθνή εμβέλεια και οι υπόλοιπες 34 (57%) τοπική.

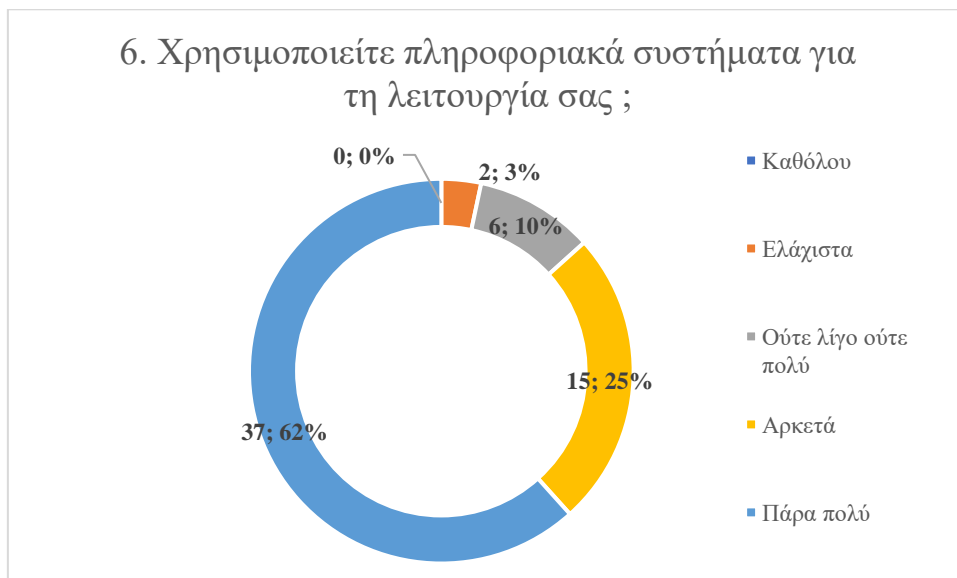
Γράφημα 5 5 Ταυτότητα (εμβέλεια) ΜΚΟ

Στο Γράφημα 5.6 εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο οι ΜΚΟ χρησιμοποιούν πληροφοριακά συστήματα για τη λειτουργία τους. Οι δύο (3%) ΜΚΟ χρησιμοποιούν πληροφοριακά συστήματα σε ελάχιστο βαθμό, οι έξι (10%) ούτε λίγο ούτε πολύ, οι 15 (25%) αρκετά και οι υπόλοιπες 37 (62%) πάρα πολύ. Παρατηρούμε ότι η πλειοψηφία των ΜΚΟ έχουν εντάξει

τα πληροφοριακά συστήματα στην καθημερινή λειτουργία τους και φαίνεται να στηρίζονται αρκετά σε αυτά. Ο βαθμός χρήσης των πληροφοριακών συστημάτων επηρεάζει και το είδος και τον βαθμό εσωτερικού ελέγχου που μπορεί να ασκηθεί σε μια ΜΚΟ.

Γράφημα 5 6 Χρήση πληροφοριακών συστημάτων

Στο Γράφημα 5.7 παρουσιάζονται τα έτη λειτουργίας των ΜΚΟ που συμμετέχουν στην έρευνα. Προκύπτει ότι 7 ΜΚΟ (12%) λειτουργούν λιγότερο από 5 χρόνια, 11 ΜΚΟ (18%) λειτουργούν από 5 έως 10 έτη, 16 ΜΚΟ (27%) λειτουργούν από 11 έως 15 έτη, 8 ΜΚΟ (13%) λειτουργούν από 16 έως 20 έτη και 18 ΜΚΟ (30%) λειτουργούν περισσότερο από 20 έτη. Οι περισσότερες ΜΚΟ έχουν αρκετά χρόνια λειτουργίας και άρα και εμπειρίας στον σωστό τρόπο διεκπεραίωσης των διαδικασιών που απαιτούνται καθημερινά.

Γράφημα 5 7 Έτη λειτουργίας ΜΚΟ

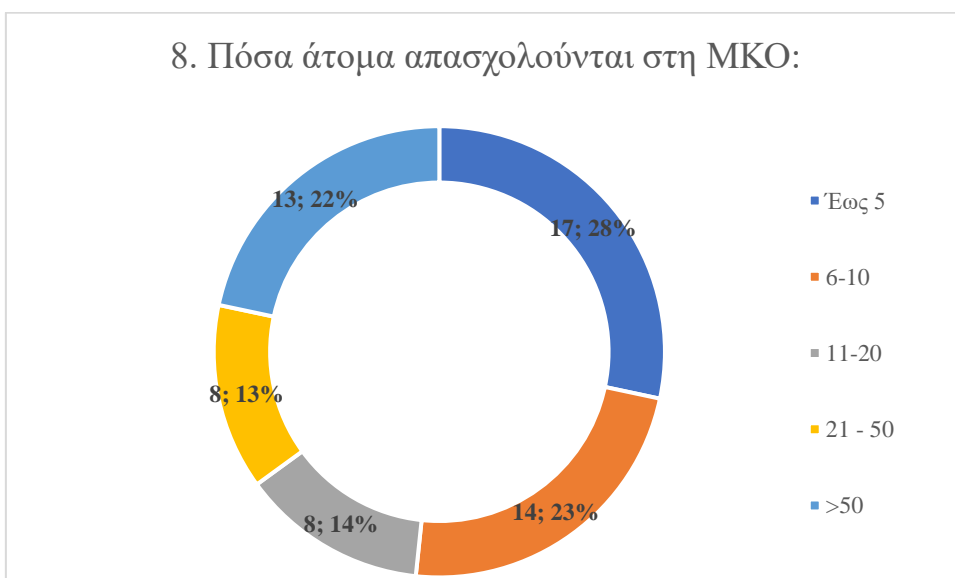
7. Πόσα χρόνια λειτουργεί η ΜΚΟ

Στο Γράφημα 5.8 παρουσιάζεται ο αριθμός των ατόμων που απασχολούνται στις εξεταζόμενες ΜΚΟ. Προκύπτει ότι 17 ΜΚΟ (28%) απασχολούν έως 5 άτομα, δηλαδή είναι πολύ μικρού μεγέθους, 14 ΜΚΟ (23%) απασχολούν από 6 έως 10 άτομα, 8 ΜΚΟ (14%) απασχολούν από 11 έως 20 άτομα, 8 ΜΚΟ (13%) απασχολούν από 21 έως 50 άτομα και οι υπόλοιπες 13 (22%) απασχολούν περισσότερα από 50 άτομα. Η συγκεκριμένη ερώτηση ήταν ανοικτού τύπου ωστόσο με βάση τις απαντήσεις των συμμετεχόντων πραγματοποιήθηκε κατηγοριοποίηση για την καλύτερη απεικόνιση των πρωτογενών στοιχείων.

Γράφημα 5.8 Αριθμός απασχολούμενων

8. Πόσα άτομα απασχολούνται στη ΜΚΟ:

Το ερώτημα 9 της Ενότητας Α΄ ζητά από τους συμμετέχοντες να σχολιάσουν αν διαδραματίζει σημαντικό ρόλο η λειτουργία και άλλων ΜΚΟ στο ίδιο αντικείμενο με τις ίδιες είτε στην Ελλάδα είτε διεθνώς. Καταγράφηκαν διάφορες απόψεις για το θέμα και το θετικό είναι ότι όλοι οι συμμετέχοντες απάντησαν κάτι έστω και αν αυτό ήταν απλή συμφωνία με τη δήλωση ότι είναι σημαντικός ο ρόλος της λειτουργίας και άλλων ΜΚΟ στο ίδιο αντικείμενο. Χαρακτηριστικά αναφέρονται παρακάτω ορισμένες απαντήσεις.

«Είναι ιδιαίτερα σημαντική η λειτουργία και άλλων ΜΚΟ στο ίδιο αντικείμενο και ιδιαίτερα στην Ελλάδα όπου υπάρχει μεγάλο κενό του ελληνικού κράτους να καλύψει συγκεκριμένες ανάγκες που καλύπτουν ΜΚΟ όπως η δική μας».

Κάθε ΜΚΟ αντιμετωπίζει τα δικά της προβλήματα ωστόσο είναι σημαντικό ότι αναγνωρίζεται η αξία της λειτουργίας τους.

«Ναι είναι ιδιαίτερα σημαντική η λειτουργία καθώς το ζήτημα των ατόμων μεγαλύτερης ηλικίας που διαχειρίζεται η δική μας ΜΚΟ δεν είναι ιδιαίτερα ελκυστικό και αντιμετωπίζεται με στερεοτυπικές συμπεριφορές».

Οι ΜΚΟ αποτελούν μια επιχειρηματική έκφραση και έκφραση της κοινωνίας των πολιτών.

«Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών είναι σημαντικό να συνεργάζονται μεταξύ τους και να βελτιώνουν τα δίκτυα επικοινωνίας τους. Η συνεργασία αποτελεί δομικό κομμάτι των ΜΚΟ τόσο για την υλοποίηση των προγραμμάτων, όσο και για την αποτελεσματικότητά τους στην επικοινωνία, στην έρευνα και τη συνεργασία. Με συνεργασίες επιτυγχάνονται καλύτερα αποτελέσματα έτσι ώστε μπορούν να βοηθήσουν με όσο πιο πολλά μέσα, εργαλεία και μεθόδους διαθέτουν, από κοινού και προς τον ίδιο σκοπό στη βελτίωση συνθηκών διαβίωσης, ευάλωτων πληθυσμών, ανθρώπων που βρίσκονται σε ανάγκη, για τη μη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά και για την προστασία του περιβάλλοντος, των ζώων, του πολιτισμού, με χρηστή διακυβέρνηση και διαφάνεια. Άλλωστε, στην κοινωνία των πολιτών δεν υφίσταται όρος του ανταγωνισμού».

Στο Γράφημα 5.9 παρουσιάζεται ο βαθμός στον οποίο η ΜΚΟ είναι συνεπής στην τήρηση του εσωτερικού ελέγχου με βάση το νόμο. Συγκεκριμένα, μόλις ένας συμμετέχοντας (2%)

θεωρεί ότι ο βαθμός είναι ελάχιστος, οι 11 (18%) θεωρούν ότι δεν είναι ούτε λίγος ούτε πολύς, οι 18 (30%) ότι είναι αρκετός και οι μισοί (50%) πάρα πολύς. Αυτό δείχνει τη συνέπεια της ΜΚΟ στην τήρηση των κανόνων εσωτερικού ελέγχου και την συμμόρφωση στο νόμο.

Γράφημα 5 9 Βαθμός τήρησης εσωτερικού ελέγχου με βάση το νόμο

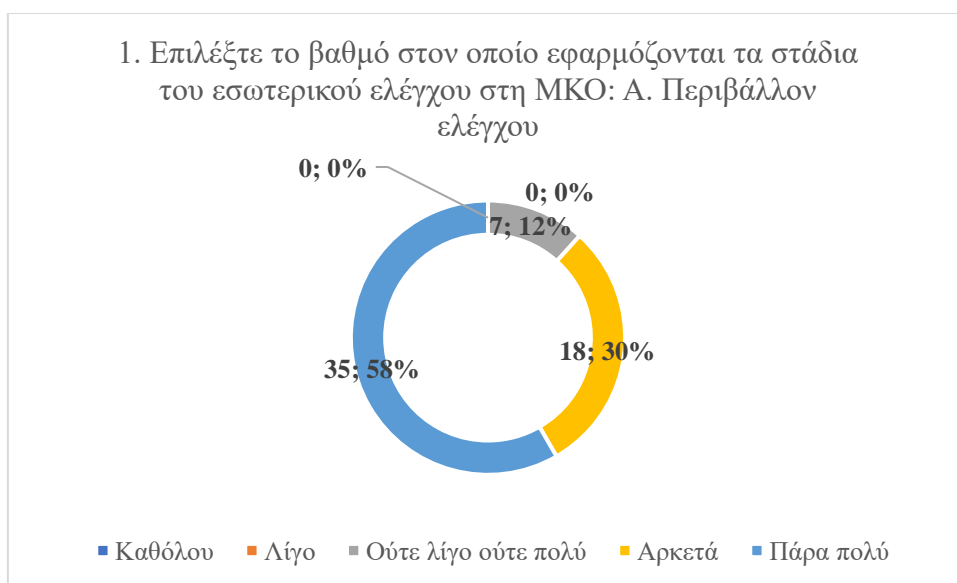

Το ερώτημα αυτό είχε ως δεύτερο σκέλος να εξηγήσουν οι συμμετέχοντες την επιλογή που έκαναν όσον αφορά στο βαθμό τήρησης του εσωτερικού ελέγχου. Υπήρξε μια εκτενής και εμπειριστατωμένη απάντηση η οποία καταγράφεται ως εξής:

«Με βάση το νόμο οι μη κερδοσκοπικές οντότητες δεν έχουν υποχρέωση σε εσωτερικό έλεγχο. Έχουν, όμως, υποχρέωση τήρησης απλογραφικών βιβλίων (εσόδων – εξόδων) για καθαρά φορολογικούς λόγους. Η συνέπεια προκύπτει από τις υποχρεώσεις τους απέναντι στους χρηματοδότες ή στις δικές τους εσωτερικές διαδικασίες και με δική τους πρωτοβουλία μπορεί να τους οδηγήσει σε διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου. Εμείς ωστόσο και παρότι δεν υπάρχει σχετική εκ του νόμου υποχρέωση, εφαρμόζουμε στο πλαίσιο της διαφάνειας και της λογοδοσίας, τις πιο αυστηρές προδιαγραφές εσωτερικών διαδικασιών και ελέγχων. Οι εσωτερικές μας διαδικασίες περιλαμβάνουν και περιοχές για τη μη σύγκρουση ρόλων και αρμοδιοτήτων. Επίσης, εργαζόμενοι, συνεργάτες και προμηθευτές συμφωνούν και υπογράφουν όλοι τον κώδικα ηθικής και δεοντολογίας της οργάνωσής μας. Η οργάνωσή μας εφαρμόζει ένα μικτό τμήμα που αποτελείται από εξωτερικούς ορκωτούς λογιστές και από εσωτερικούς ελεγκτές».

Στη συνέχεια, αναλύονται τα συστατικά εσωτερικού ελέγχου που εξετάστηκαν στην Ενότητα Β΄ της συνέντευξης με τους συμμετέχοντες. Στο Γράφημα 5.10 παρουσιάζεται η άποψη των συμμετεχόντων για το βαθμό στον οποίο εφαρμόζεται εσωτερικός έλεγχος όσον αφορά στο περιβάλλον ελέγχου. Συγκεκριμένα, 7 ΜΚΟ (12%) θεωρούν ότι δεν εφαρμόζεται ούτε λίγο ούτε πολύ, 18 ΜΚΟ (30%) ότι εφαρμόζεται αρκετά και 35 ΜΚΟ (58%) ότι εφαρμόζεται πάρα πολύ.

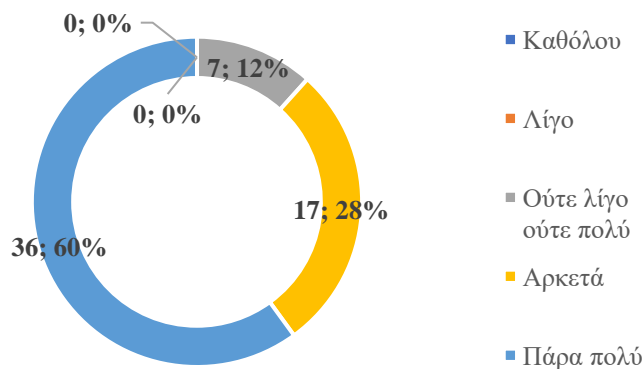
Γράφημα 5 10 Στάδια εσωτερικού ελέγχου: Περιβάλλον ελέγχου

Στο Γράφημα 5.11 παρουσιάζεται η άποψη των συμμετεχόντων για το βαθμό στον οποίο εφαρμόζεται εσωτερικός έλεγχος όσον αφορά στην πληροφόρηση και επικοινωνία. Συγκεκριμένα, 7 ΜΚΟ (12%) θεωρούν ότι δεν εφαρμόζεται ούτε λίγο ούτε πολύ, 17 ΜΚΟ (28%) θεωρούν ότι εφαρμόζεται αρκετά και οι άλλες 36 (60%) πάρα πολύ.

Γράφημα 5 11 Στάδια εσωτερικού ελέγχου: Πληροφόρηση και επικοινωνία

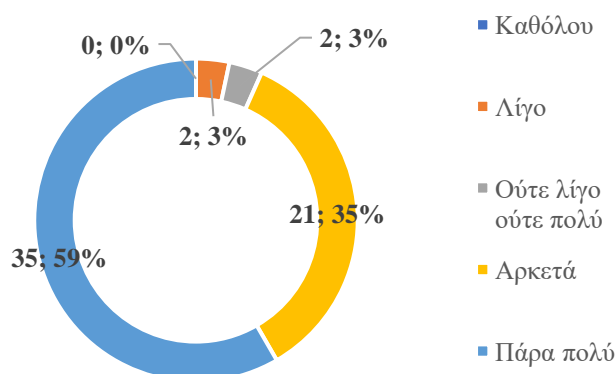
1. Επιλέξτε το βαθμό στον οποίο εφαρμόζονται τα στάδια του εσωτερικού ελέγχου στη ΜΚΟ: Β. Πληροφόρηση και επικοινωνία

Στο Γράφημα 5.12 παρουσιάζεται η άποψη των συμμετεχόντων για το βαθμό στον οποίο εφαρμόζεται εσωτερικός έλεγχος όσον αφορά στις δραστηριότητες ελέγχου. Συγκεκριμένα, 2 ΜΚΟ (3%) θεωρούν ότι εφαρμόζεται λίγο, 2 ΜΚΟ (3%) θεωρούν ότι δεν εφαρμόζεται ούτε λίγο ούτε πολύ, 21 ΜΚΟ (35%) θεωρούν ότι εφαρμόζεται αρκετά και οι άλλες 35 (59%) πάρα πολύ.

Γράφημα 5.12 Στάδια εσωτερικού ελέγχου: Δραστηριότητες ελέγχου

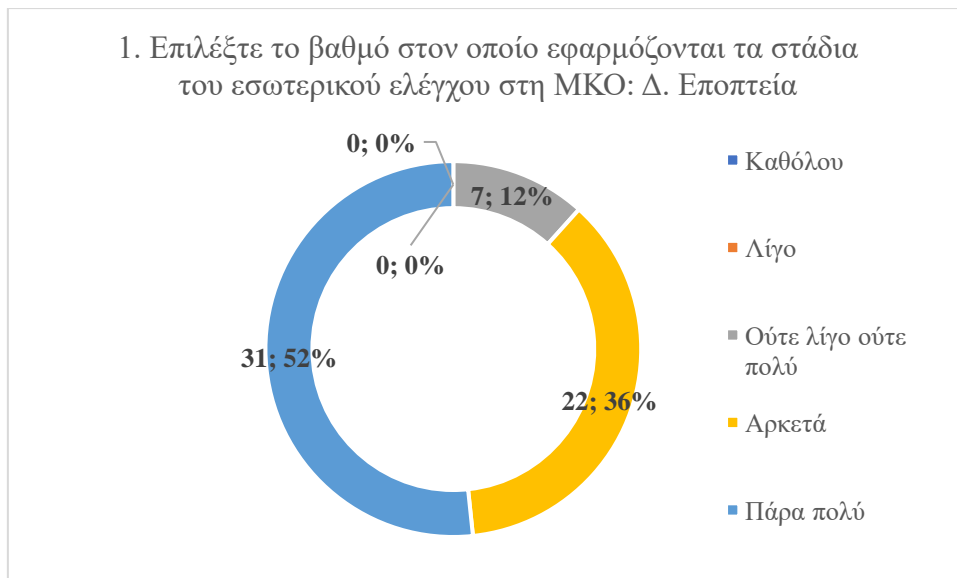
1. Επιλέξτε το βαθμό στον οποίο εφαρμόζονται τα στάδια του εσωτερικού ελέγχου στη ΜΚΟ: Γ. Δραστηριότητες ελέγχου

Στο Γράφημα 5.13 παρουσιάζεται η άποψη των συμμετεχόντων για το βαθμό στον οποίο εφαρμόζεται εσωτερικός έλεγχος όσον αφορά στην εποπτεία. Συγκεκριμένα, 7 ΜΚΟ (12%)

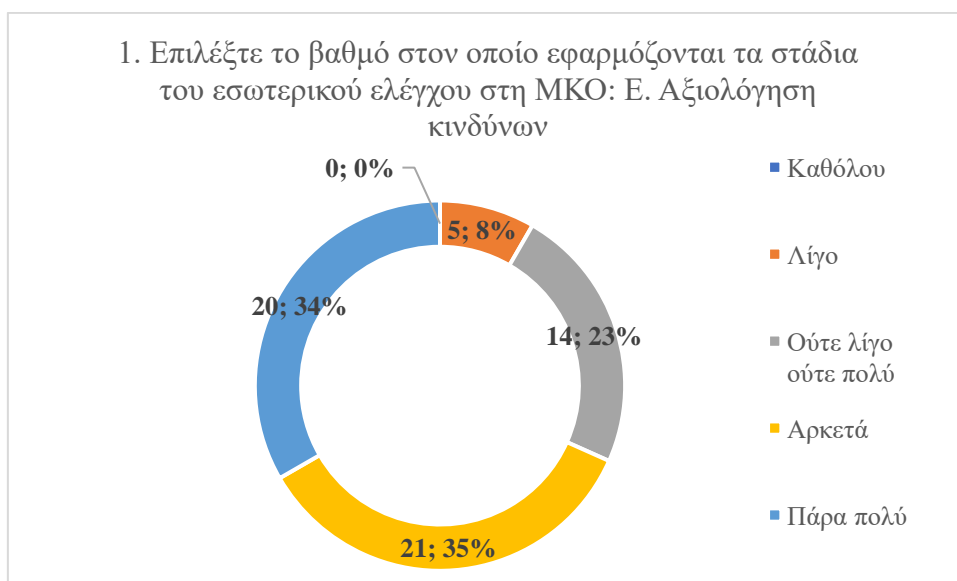
θεωρούν ότι δεν εφαρμόζεται ούτε λίγο ούτε πολύ, 22 ΜΚΟ (36%) θεωρούν ότι εφαρμόζεται αρκετά και οι άλλες 31 (52%) πάρα πολύ.

Γράφημα 5 13 Στάδια εσωτερικού ελέγχου: Εποπτεία

Στο Γράφημα 5.14 παρουσιάζεται η άποψη των συμμετεχόντων για το βαθμό στον οποίο εφαρμόζεται εσωτερικός έλεγχος όσον αφορά στην αξιολόγηση. Συγκεκριμένα, 5 ΜΚΟ (8%) θεωρούν ότι εφαρμόζεται λίγο, 14 ΜΚΟ (23%) ότι δεν εφαρμόζεται ούτε λίγο ούτε πολύ, 21 ΜΚΟ (35%) θεωρούν ότι εφαρμόζεται αρκετά και οι άλλες 20 (34%) πάρα πολύ.

Γράφημα 5 14 Στάδια εσωτερικού ελέγχου: Αξιολόγηση κινδύνων

Το Γράφημα 5.15 απεικονίζει αν οι ΜΚΟ πραγματοποιούν ενέργειες και πράξεις έτσι ώστε να βελτιωθεί η αποδοτικότητα των πέντε συστατικών εσωτερικού ελέγχου που εξετάστηκαν στα προηγούμενα ερωτήματα. Προκύπτει ότι 44 συμμετέχοντες (73%) πιστεύουν ότι πραγματοποιούνται και οι υπόλοιποι 16 (27%) ότι δεν πραγματοποιούνται.

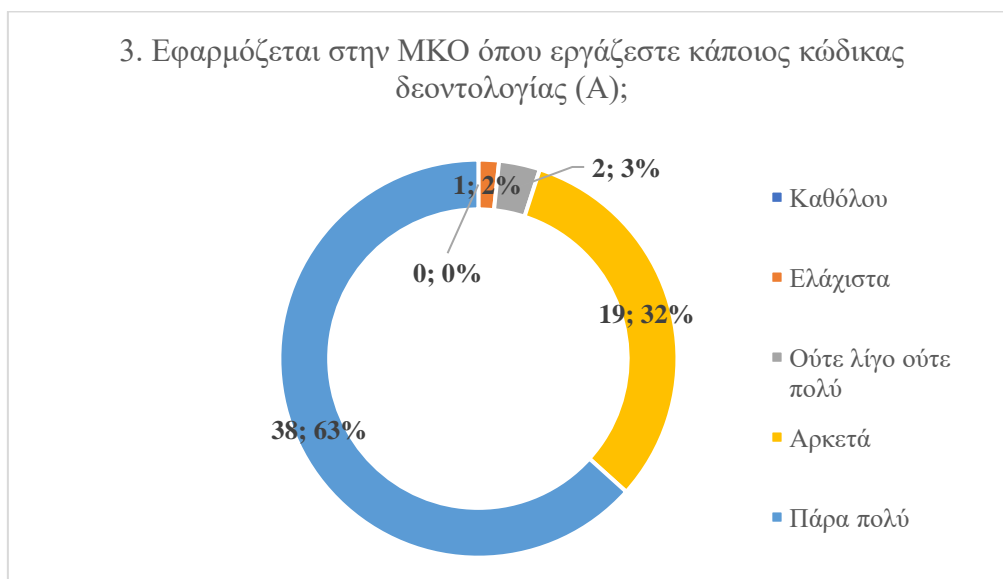
Γράφημα 5 15 Πραγματοποίηση ενεργειών βελτίωσης

Το προηγούμενο ερώτημα έδινε τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να αναπτύξουν ελεύθερα τις ενέργειες που πραγματοποιεί η ΜΚΟ στην οποία εργάζονται προκειμένου να βελτιωθεί η αποδοτικότητα των πέντε συστατικών εσωτερικού ελέγχου. Οι απαντήσεις που δόθηκαν περιλαμβάνουν την αναβάθμιση των πληροφοριακών συστημάτων, ο συνεχής εσωτερικός έλεγχος, ο έλεγχος από ορκωτούς λογιστές, η επαγγελματική επιμόρφωση, οι εσωτερικές αξιολογήσεις και πολιτικές διαφάνειας και λογοδοσίας, η πληροφόρηση και επικοινωνία, οι συχνές δραστηριότητες ελέγχου και η πληροφόρηση των εργαζομένων για τις δράσεις της ΜΚΟ και η αξιολόγηση των κινδύνων.

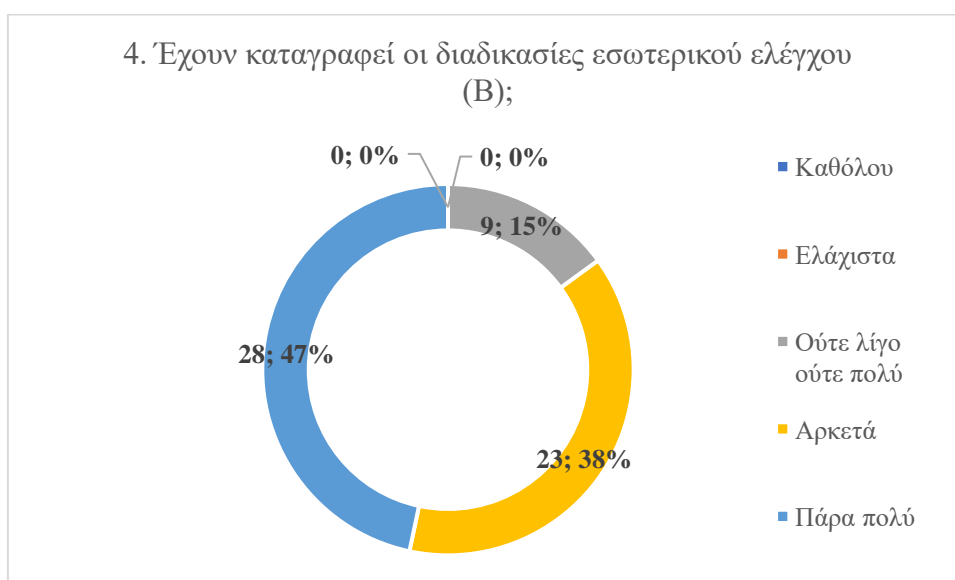
Στη συνέχεια εξετάστηκε η άποψη των συμμετεχόντων στην έρευνα σχετικά με το βαθμό στον οποίο εφαρμόζεται κώδικας δεοντολογίας (Γράφημα 5.16). Μόλις ένας εξέφρασε την άποψη ότι εφαρμόζεται ελάχιστα, οι 2 (3%) ότι δεν εφαρμόζεται ούτε λίγο ούτε πολύ, 19 (32%) ότι εφαρμόζεται αρκετά και οι υπόλοιποι 38 (63%) πάρα πολύ. Φαίνεται ότι η πλειοψηφία των εξεταζόμενων ΜΚΟ χρησιμοποιούν κάποιον κώδικα δεοντολογίας που διέπει τον τρόπο λειτουργίας τους.

Γράφημα 5 16 Εφαρμογή κώδικα δεοντολογίας

Στη συνέχεια, εξετάστηκε ο βαθμός καταγραφής των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου (Γράφημα 5.17). Οι 9 συμμετέχοντες (15%) δηλώνουν ότι οι διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου δεν έχουν καταγραφεί ούτε λίγο ούτε πολύ, οι 23 (38%) ότι έχουν καταγραφεί αρκετά και οι 28 (47%) πάρα πολύ. Φαίνεται ότι πάνω από το 80% των εξεταζόμενων ΜΚΟ έχουν καταγράψει σε μεγάλο βαθμό τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου.

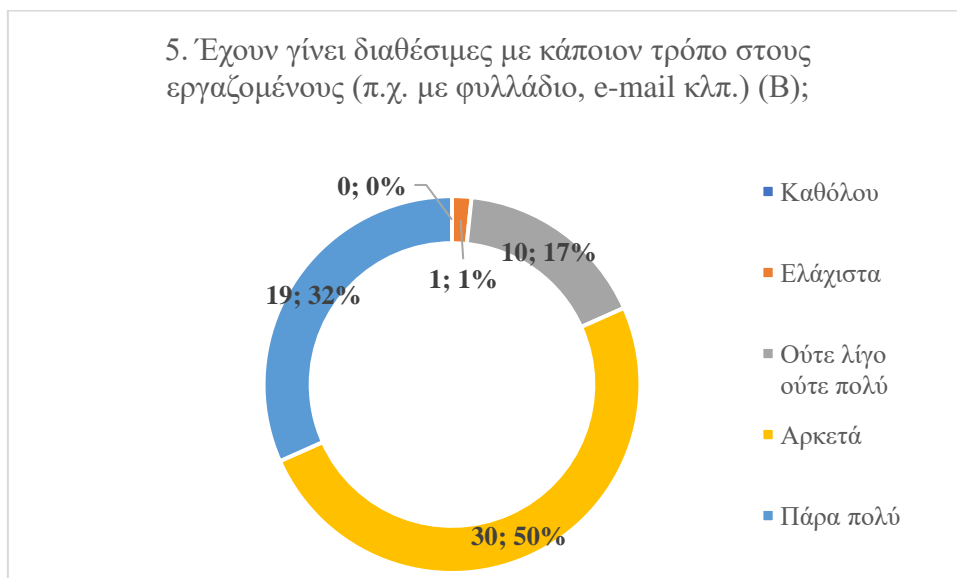
Γράφημα 5 17 Καταγραφή διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου

Στη συνέχεια, εξετάστηκε ο βαθμός στον οποίο έχουν γίνει διαθέσιμες οι διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου στους εργαζόμενους με κάποιον τρόπο όπως φυλλάδια, e-mail κλπ.

(Γράφημα 5.18). Προκύπτει ότι μια ΜΚΟ (1%) έχει κοινοποιήσει σε ελάχιστο βαθμό τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου στους εργαζόμενούς της, σε 10 ΜΚΟ (17%) αυτό δεν έχει συμβεί ούτε λίγο ούτε πολύ, σε 30 ΜΚΟ (50%) έχει συμβεί αρκετά και σε 19 ΜΚΟ (32%) πάρα πολύ.

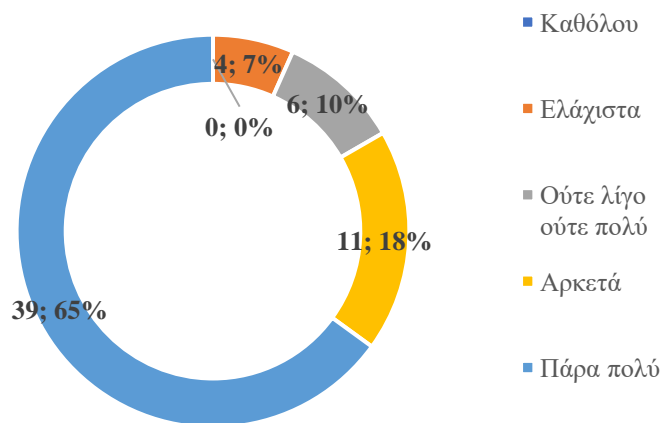
Γράφημα 5 18 Διαθεσιμότητα διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου στους εργαζόμενους

Στη συνέχεια, εξετάστηκε ο βαθμός στον οποίο επαρκούν οι πολιτικές ελέγχου ώστε να υπάρχει διαφάνεια συναλλαγών (Γράφημα 5.19). Οι 4 ΜΚΟ (7%) κρίνουν ότι επαρκούν ελάχιστα, οι 6 (10%) ούτε λίγο ούτε πολύ, οι 11 (18%) αρκετά και οι υπόλοιποι 9 (65%) πάρα πολύ. Και πάλι πάνω από το 80% των συμμετεχόντων κρίνουν ότι εφαρμόζονται επαρκείς πολιτικές για να τηρείται η διαφάνεια των συναλλαγών.

Γράφημα 5 19 Επάρκεια πολιτικών ελέγχου για διαφάνεια συναλλαγών

6. Επαρκούν οι πολιτικές ελέγχου που εφαρμόζονται ώστε να υπάρξει διαφάνεια συναλλαγών (Γ);

Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες στην έρευνα ρωτήθηκαν για τις πολιτικές ελέγχου που εφαρμόζονται στην ΜΚΟ στην οποία εργάζονται. Οι απαντήσεις που δόθηκαν ήταν οι ακόλουθες:

- Έλεγχος από ορκωτούς λογιστές κάθε εξάμηνο
- Διαφάνεια στις συναλλαγές
- Σωστή κατανομή πόρων
- Διαχείριση οικονομικών
- Εξωτερική και εσωτερική αξιολόγηση
- Έλεγχος Δ.Σ.
- Ετήσιος ή μηνιαίος οικονομικός έλεγχος
- Κώδικας δεοντολογίας
- Ομαδικές δραστηριότητες
- Ψυχοκοινωνικές δραστηριότητες
- Project management system
- Συμφωνητικό εμπιστευτικότητας
- Πολιτική για τις προσλήψεις εργαζομένων
- Πολιτική για αγορές προμηθειών και υπηρεσιών
- Έλεγχος από το κράτος και τις αρμόδιες αρχές

Το επόμενο ερώτημα αφορούσε τη συχνότητα με την οποία πραγματοποιείται εσωτερικός έλεγχος. Οι απαντήσεις που δόθηκαν σε αυτή την ανοικτού τύπου ερώτηση ήταν οι εξής:

- Ανά εξάμηνο
- Ανά τρίμηνο
- Αρκετά συχνά
- Εβδομαδιαία
- Ετήσια
- Μηνιαία

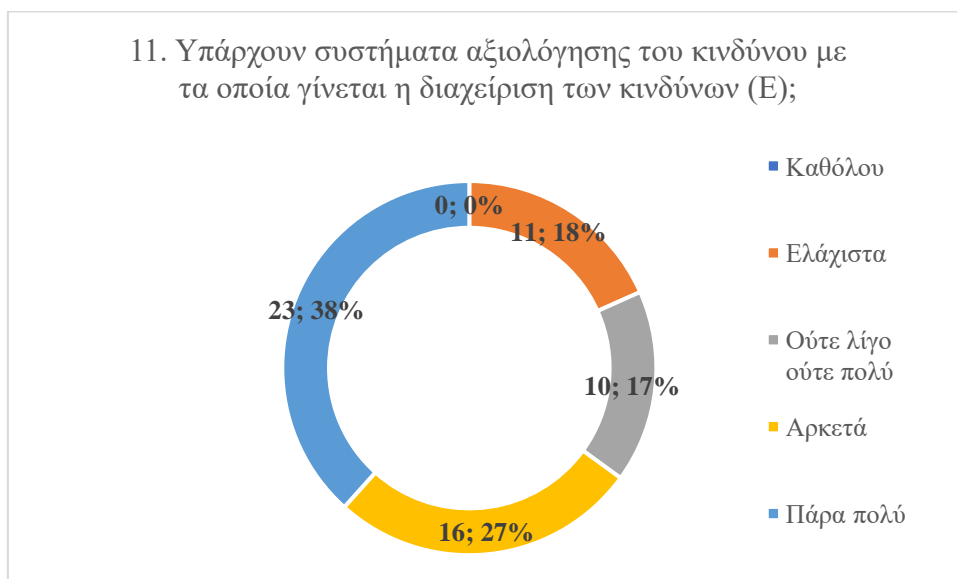
Ακολούθησε το ερώτημα για τη συχνότητα πραγματοποίησης του εξωτερικού ελέγχου στο οποίο οι απαντήσεις ήταν οι εξής:

- Ανά εξάμηνο
- Ανά τρίμηνο
- Ετήσια
- Μηνιαία

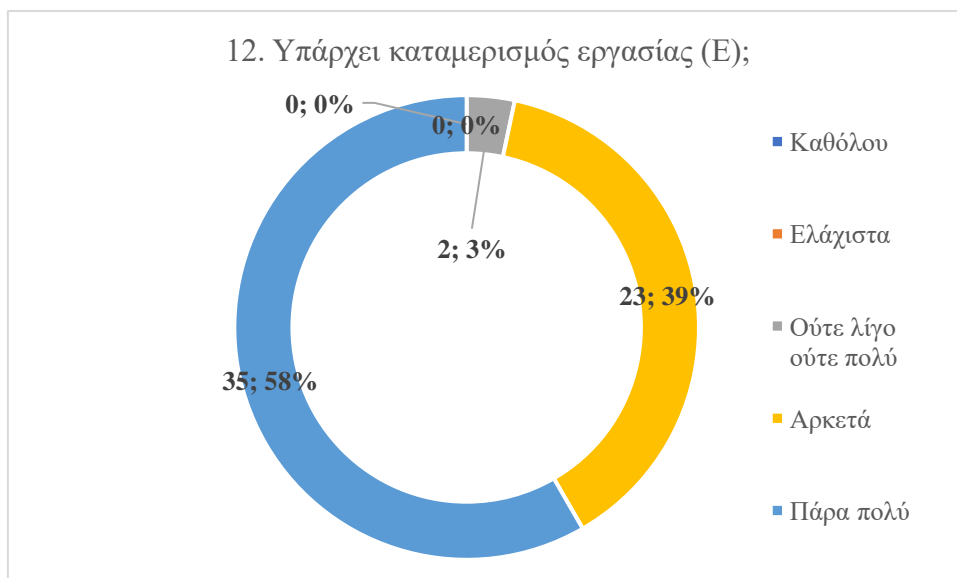
Ακόμη, εξετάστηκε η συχνότητα ενημέρωσης της διοίκησης της ΜΚΟ σχετικά με την πορεία του εσωτερικού ελέγχου. Προκύπτει ότι οι απαντήσεις των συμμετεχόντων ήταν:

- Αρκετά συχνά
- Εβδομαδιαία
- Ετήσια
- Κάθε φορά
- Καθημερινά
- Μηνιαία
- Συχνά

Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο υπάρχουν στη ΜΚΟ συστήματα αξιολόγησης του κινδύνου με τα οποία γίνεται η διαχείριση του κινδύνου (Γράφημα 5.20). Προκύπτει ότι 11 ΜΚΟ (18%) εφαρμόζουν ελάχιστα κάποιο σύστημα αξιολόγησης των κινδύνων, 10 ΜΚΟ (17%) δεν εφαρμόζουν ούτε λίγο ούτε πολύ, 16 ΜΚΟ (27%) εφαρμόζουν αρκετά και οι υπόλοιπες 23 (38%) πάρα πολύ. Φαίνεται ότι σε πολλές ΜΚΟ υπάρχουν συστήματα αξιολόγησης των κινδύνων, χαρακτηριστικό που ενισχύει την διαφάνεια και την αποφυγή σφαλμάτων και περιστατικών εξαπάτησης.

Στη συνέχεια, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο υπάρχει καταμερισμός εργασίας (Γράφημα 5.21). Προκύπτει ότι 2 ΜΚΟ (3%) δεν εφαρμόζουν ούτε λίγο ούτε πολύ καταμερισμό εργασίας, 23 ΜΟ (39%) εφαρμόζουν αρκετά και οι υπόλοιπες 35 (58%) πάρα πολύ.

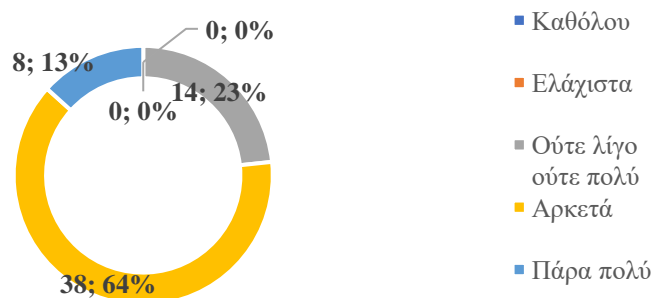

Στη συνέχεια εξετάζονται τα ερωτήματα της Ενότητας Γ' η οποία εξετάζει τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου. Στο Γράφημα 5.22 απεικονίζεται ο βαθμός στον οποίο οι συμμετέχοντες στην έρευνα πιστεύουν ότι πραγματοποιείται διαχωρισμός των καθηκόντων ως προς την επάρκεια του ανθρώπινου δυναμικού για τη πραγματοποίηση του εσωτερικού

ελέγχου. Προκύπτει ότι 14 ΜΚΟ (23%) δεν το πιστεύουν ούτε λίγο ούτε πολύ, 38 (64%) το πιστεύουν αρκετά και οι υπόλοιπες 8 (13%) πάρα πολύ.

Γράφημα 5 22 Διαχωρισμός καθηκόντων: επάρκεια ανθρώπινου δυναμικού

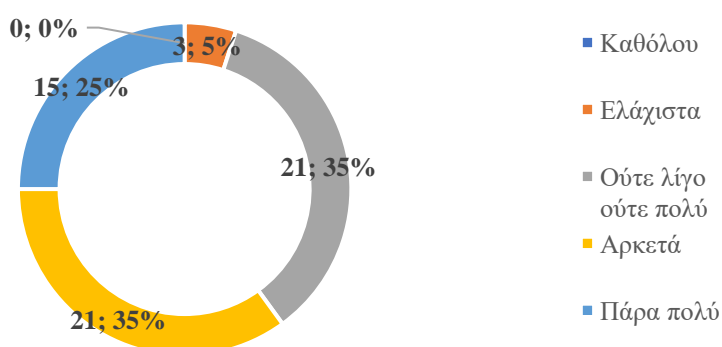
1. Πώς πραγματοποιείται η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου όσον αφορά στον διαχωρισμό των καθηκόντων στις παρακάτω πτυχές λειτουργίας της ΜΚΟ; Α. Επάρκεια ανθρώπινου δυναμικού για την πραγματοποίηση του εσωτερικού ελέγχου

Στη συνέχεια εξετάζεται ο διαχωρισμός καθηκόντων όσον αφορά στη διαδικασία συλλογής πόρων (Γράφημα 5.23). Προκύπτει ότι 3 ΜΚΟ (5%) εφαρμόζουν ελάχιστα διαχωρισμό καθηκόντων στη συγκεκριμένη πτυχή λειτουργίας τους, 21 (35%) δεν εφαρμόζουν ούτε λίγο ούτε πολύ, άλλες τόσες (35%) εφαρμόζουν αρκετά και οι υπόλοιπες 15 (25%) πάρα πολύ.

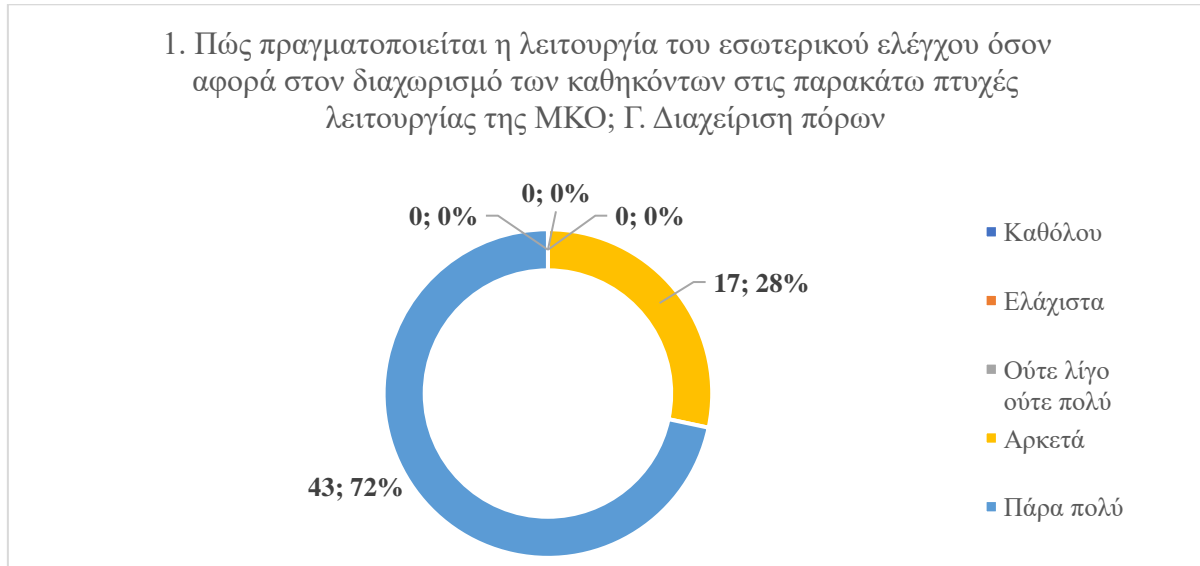
Γράφημα 5 23 Διαχωρισμός καθηκόντων: Διαδικασία συλλογής πόρων

1. Πώς πραγματοποιείται η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου όσον αφορά στον διαχωρισμό των καθηκόντων στις παρακάτω πτυχές λειτουργίας της ΜΚΟ; Β. Διαδικασία συλλογής πόρων

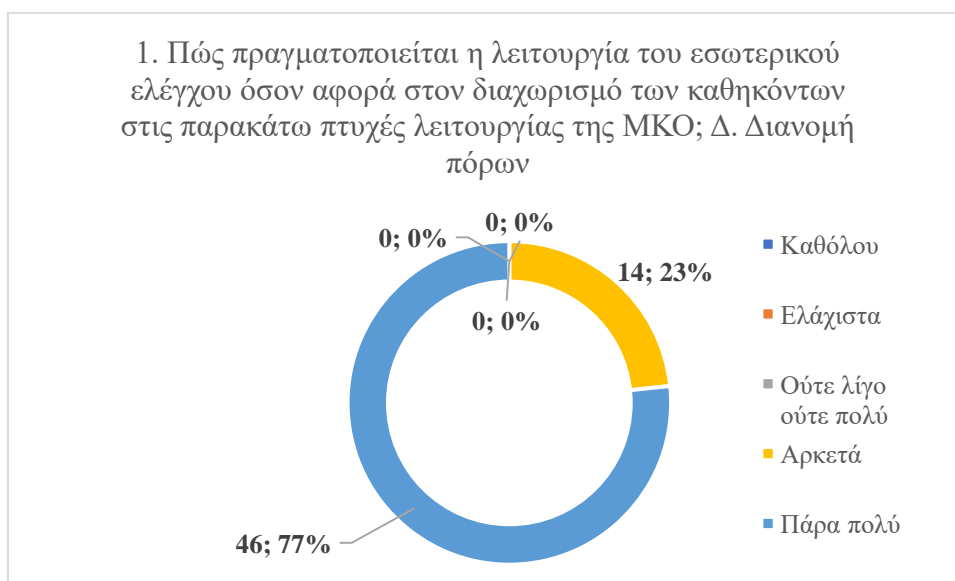
Έπειτα εξετάζεται ο διαχωρισμός καθηκόντων όσον αφορά στη διαχείριση πόρων (Γράφημα 5.24). Προκύπτει ότι 17 ΜΚΟ εφαρμόζουν τη συγκεκριμένη πτυχή αρκετά και οι υπόλοιπες 43 (72%) πάρα πολύ.

Γράφημα 5 24 Διαχωρισμός καθηκόντων: Διαχείριση πόρων

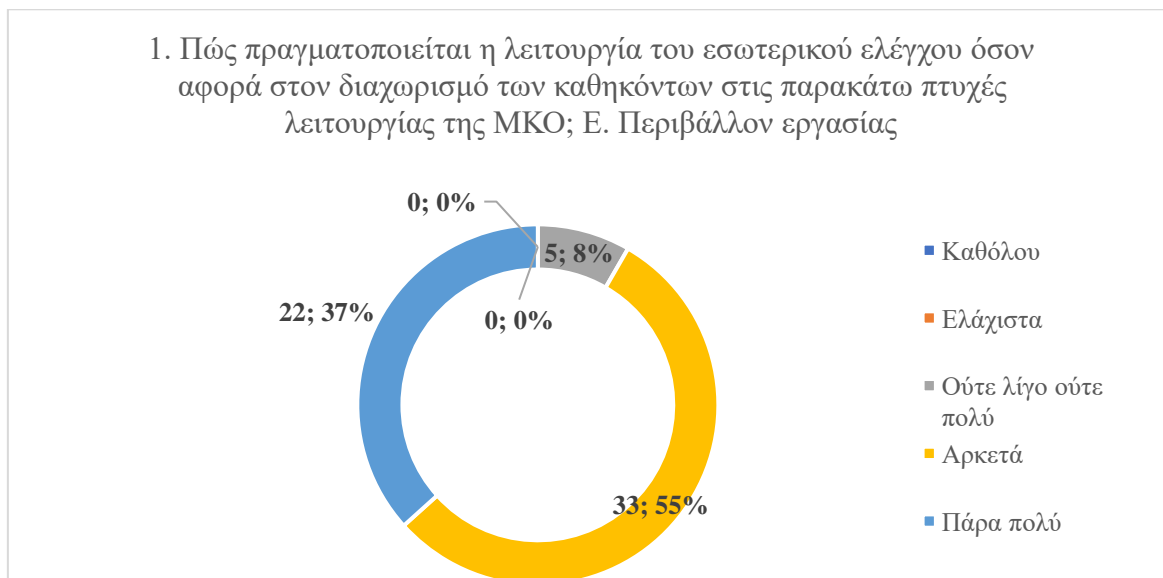
Στη συνέχεια, εξετάζεται ο διαχωρισμός καθηκόντων όσον αφορά στη διανομή των πόρων (Γράφημα 5.25). Προκύπτει ότι 14 ΜΚΟ (23%) εφαρμόζουν την πτυχή αυτή αρκετά και οι υπόλοιπες 46 (77%) πάρα πολύ.

Γράφημα 5 25 Διαχωρισμός καθηκόντων: Διανομή πόρων

Στη συνέχεια, εξετάζεται ο διαχωρισμός καθηκόντων όσον αφορά στο περιβάλλον εργασίας (Γράφημα 5.26). Προκύπτει ότι 5 ΜΚΟ (8%) δεν εφαρμόζουν ούτε λίγο ούτε πολύ την συγκεκριμένη πτυχή, 33 (55%) εφαρμόζουν αρκετά και 22 (37%) πάρα πολύ.

Γράφημα 5 26 Διαχωρισμός καθηκόντων: Περιβάλλον εργασίας

Το επόμενο ερώτημα εξετάζει σε ποιο βαθμό εξουσιοδοτούνται υπάλληλοι για την πραγματοποίηση συναλλαγών (Γράφημα 5.27). Προκύπτει ότι 22 ΜΚΟ (36%) δεν εξουσιοδοτούν καθόλου, 10 ΜΚΟ (17%) εξουσιοδοτούν ελάχιστα, 6 (10%) ούτε λίγο ούτε πολύ, 19 ΜΚΟ (32%) αρκετά και 3 ΜΚΟ (5%) πάρα πολύ.

Γράφημα 5 27 Εξουσιοδότηση συναλλαγών σε υπαλλήλους

Έπειτα, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο εξουσιοδοτούνται συναλλαγές μόνο στον διευθύνοντα σύμβουλο ή σε εκπρόσωπό του (Γράφημα 5.28). Προκύπτει ότι 3 ΜΚΟ (5%) εξουσιοδοτούν ελάχιστα τον διευθύνοντα ή εκπρόσωπό του όσον αφορά στην εξουσιοδότηση συναλλαγών και πρακτικών καταγραφής, 10 (17%) εξουσιοδοτούν αρκετά και 47 (78%) πάρα πολύ.

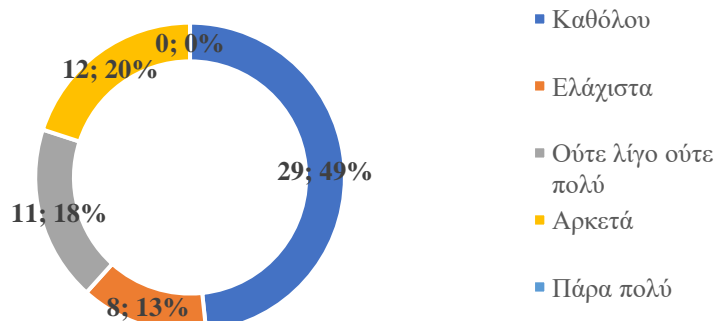
Γράφημα 5 28 Εξουσιοδότηση συναλλαγών μόνο στον Διευθύνοντα Σύμβουλο ή σε εκπρόσωπό του

Στη συνέχεια, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο εξουσιοδοτούνται μέλη του Δ.Σ. ώστε να πραγματοποιούν συναλλαγές (Γράφημα 5.29). Προκύπτει ότι 29 ΜΚΟ (49%) δεν εξουσιοδοτούν καθόλου μέλη του Δ.Σ. ώστε να πραγματοποιούν συναλλαγές, 8 (13%) εξουσιοδοτούν σε μικρό βαθμό, 11 (18%) ούτε πολύ ούτε λίγο και 12 (20%) αρκετά.

Γράφημα 5 29 Εξουσιοδότηση συναλλαγών σε μέλη του Δ.Σ.

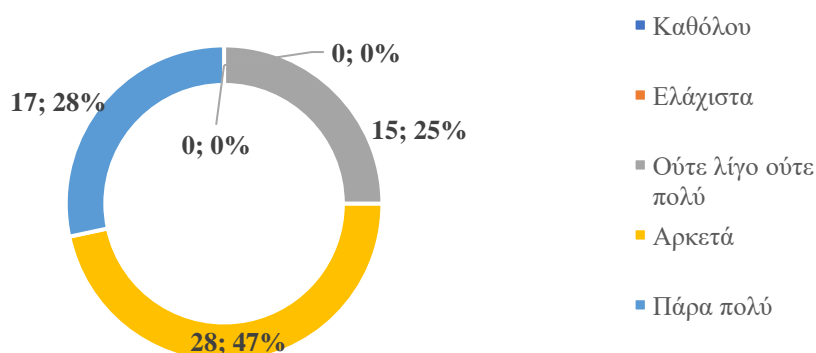
2. Πώς πραγματοποιείται η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου όσον αφορά στην εξουσιοδότηση συναλλαγών και πρακτικών καταγραφής;
Γ. Εξουσιοδότηση συναλλαγών σε μέλη του Δ.Σ.

Στη συνέχεια, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο τίθεται κάποιο όριο στις συναλλαγές που πραγματοποιούνται για τη ΜΚΟ (Γράφημα 5.30). Προκύπτει ότι 15 ΜΚΟ (25%) δεν θέτουν όριο στις συναλλαγές ούτε πολύ ούτε λίγο, 28 ΜΚΟ (47%) θέτουν αρκετά και οι υπόλοιπες 17 (28%) πάρα πολύ.

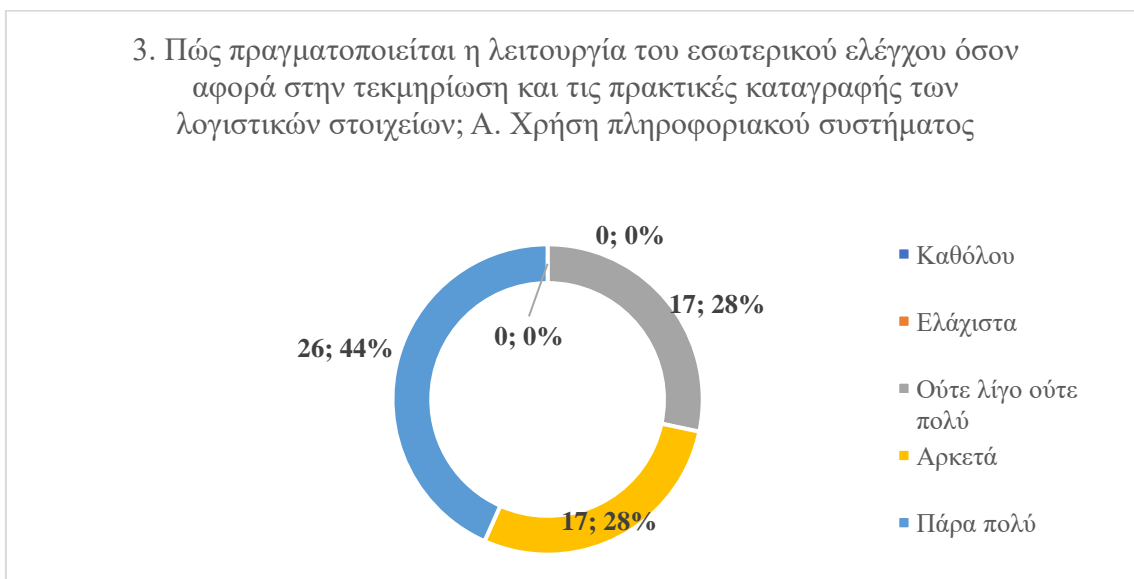
Γράφημα 5 30 Όριο στις συναλλαγές που πραγματοποιούνται

2. Πώς πραγματοποιείται η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου όσον αφορά στην εξουσιοδότηση συναλλαγών και πρακτικών καταγραφής;
Δ. Όριο στις συναλλαγές που πραγματοποιούνται

Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο χρησιμοποιούνται πληροφοριακά συστήματα όσον αφορά στην τεκμηρίωση και τις πρακτικές καταγραφής των λογιστικών στοιχείων (Γράφημα 5.31). Προκύπτει ότι 17 ΜΚΟ (28%) δεν χρησιμοποιούν ούτε λίγο ούτε πολύ, άλλες τόσες (28%) χρησιμοποιούν αρκετά και οι υπόλοιπες 26 (44%) πάρα πολύ.

Γράφημα 5 31 Χρήση πληροφοριακού συστήματος

Ακόμη, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο τηρείται το λογιστικό αρχείο όσον αφορά στην τεκμηρίωση και τις πρακτικές καταγραφής των λογιστικών στοιχείων (Γράφημα 5.32). Προκύπτει ότι 2 ΜΚΟ (3%) δεν τηρούν ούτε λίγο ούτε πολύ το λογιστικό αρχείο, 7 ΜΚΟ (12%) το τηρούν αρκετά και οι υπόλοιπες 51 ΜΚΟ (85%) τηρούν σε πολύ μεγάλο βαθμό.

Γράφημα 5 32 Τήρηση λογιστικού αρχείου

Έπειτα, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο καταγράφονται λογιστικές διαδικασίες σε κάποιον οδηγό ή εγχειρίδιο ή κανονισμό όσον αφορά στην τεκμηρίωση και τις πρακτικές

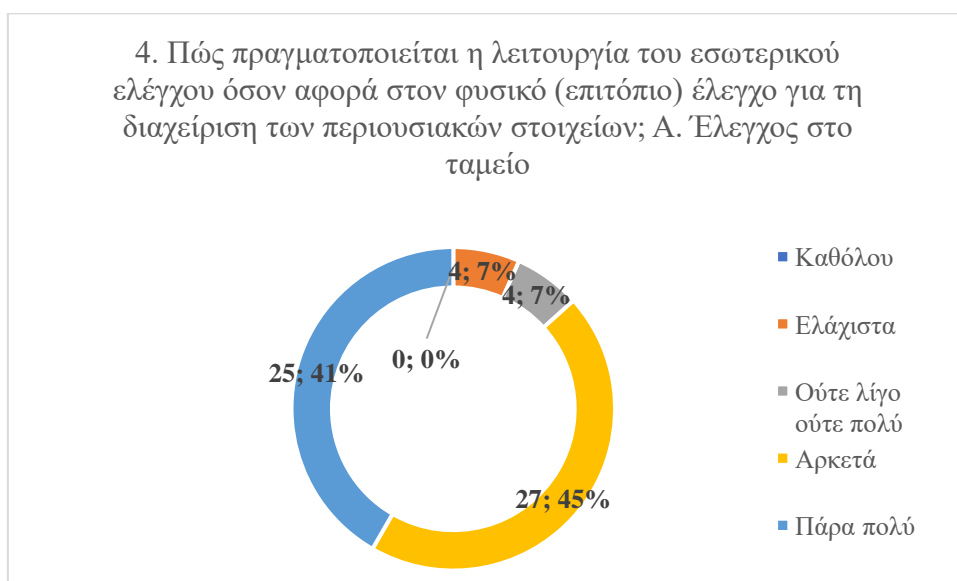
καταγραφής των λογιστικών στοιχείων (Γράφημα 5.33). Προκύπτει ότι 5 ΜΚΟ (8%) δεν καταγράφουν τις λογιστικές διαδικασίες πάρα μόνο ελάχιστα, 12 ΜΚΟ (20%) δεν τις καταγράφουν ούτε λίγο ούτε πολύ, 22 ΜΚΟ (37%) τις καταγράφουν αρκετά και οι υπόλοιπες 21 (35%) πάρα πολύ.

Γράφημα 5 33 Καταγραφή λογιστικών διαδικασιών

Το επόμενο ερώτημα εξετάζει το βαθμό στον οποίο πραγματοποιείται έλεγχος στο ταμείο για τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων (Γράφημα 5.34). Προκύπτει ότι 4 ΜΚΟ πραγματοποιούν ελάχιστα έλεγχο, 4 ΜΚΟ (7%) δεν πραγματοποιούν ούτε λίγο ούτε πολύ, 27 (45%) πραγματοποιούν αρκετά και 25 ΜΚΟ (41%) πάρα πολύ.

Γράφημα 5 34 Έλεγχος στο ταμείο

Ακόμη, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο πραγματοποιείται έλεγχος σε χρηματοοικονομικές καταστάσεις, βιβλία και αρχεία (Γράφημα 5.35). Προκύπτει ότι 4 ΜΚΟ (7%) πραγματοποιούν ελάχιστα έλεγχο, 6 ΜΚΟ (10%) δεν πραγματοποιούν ούτε λίγο ούτε πολύ, 29 ΜΚΟ (48%) πραγματοποιούν αρκετά και οι υπόλοιπες 21 (35%) πάρα πολύ.

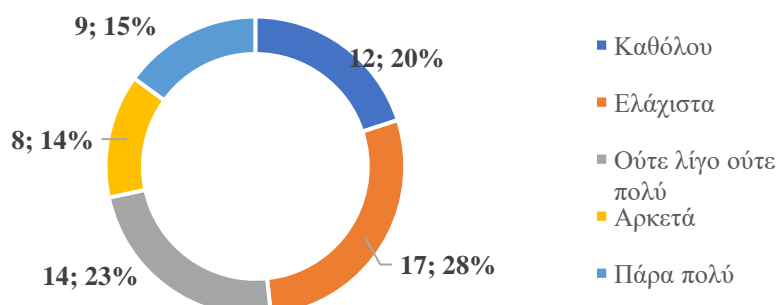
Γράφημα 5 35 Έλεγχος σε χρηματοοικονομικές καταστάσεις, βιβλία, αρχεία

Ακόμη, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο πραγματοποιούνται στην ΜΚΟ άλλοι επιτόπιοι έλεγχοι όπως η χρήση συναγερμού στο αρχείο ή η χρήση καμερών (Γράφημα 5.36). Προκύπτει ότι 12 ΜΚΟ (20%) δεν πραγματοποιούν καθόλου άλλου είδους επιτόπιους ελέγχους, 17 (28%) πραγματοποιούν ελάχιστα, 14 (23%) δεν πραγματοποιούν ούτε λίγο ούτε πολύ, 8 (14%) πραγματοποιούν αρκετά και οι υπόλοιποι 9 (15%) πραγματοποιούν πάρα πολύ.

Γράφημα 5 36 Άλλου είδους επιτόπιος έλεγχος

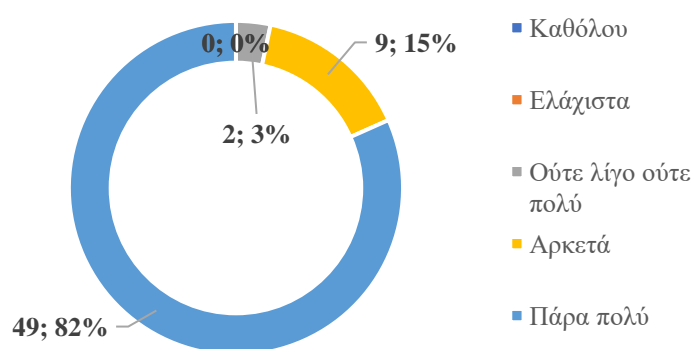
4. Πώς πραγματοποιείται η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου όσον αφορά στον φυσικό (επιτόπιο) έλεγχο για τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων; Γ. Άλλου είδους επιτόπιος έλεγχος (π.χ. χρήση συναγερμού στο αρχείο, χρήση καμερών κλπ.)

Στη συνέχεια, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο πραγματοποιείται εξωτερικός έλεγχος στη ΜΚΟ (Γράφημα 5.37). Προκύπτει ότι 2 ΜΚΟ (3%) δεν εφαρμόζουν εξωτερικό έλεγχο ούτε λίγο ούτε πολύ, 9 ΜΚΟ (15%) εφαρμόζουν αρκετά και οι υπόλοιπες 49 (82%) εφαρμόζουν πάρα πολύ.

Γράφημα 5 37 Εξωτερικός έλεγχος

5. Πώς πραγματοποιείται η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου όσον αφορά στην εφαρμογή ανεξάρτητων πρακτικών ελέγχου; Α. Εξωτερικός έλεγχος

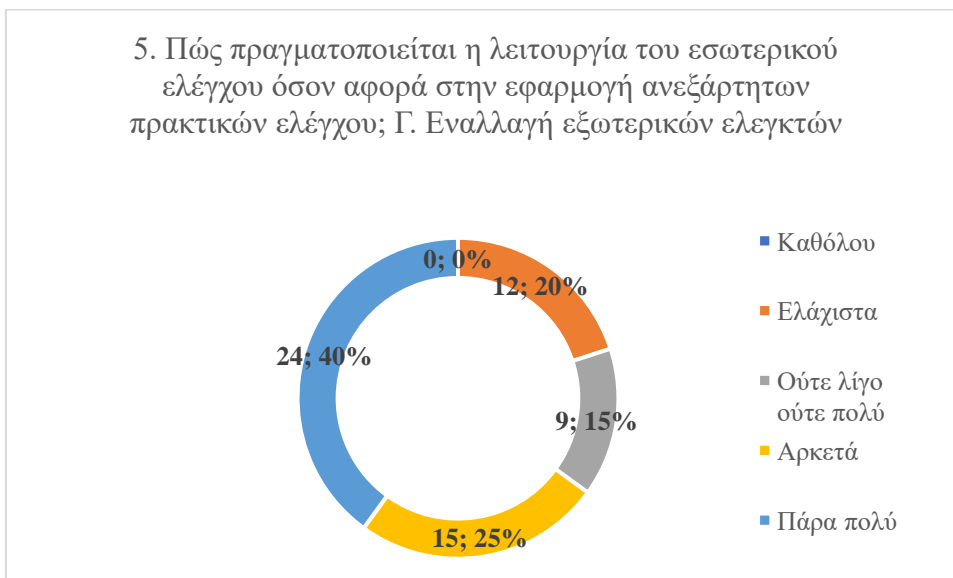
Ακόμη, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο εφαρμόζεται εσωτερικός έλεγχος στις ΜΚΟ (Γράφημα 5.38). Προκύπτει ότι 2 ΜΚΟ (3%) δεν εφαρμόζουν εσωτερικό έλεγχο ούτε λίγο ούτε πολύ, 7 ΜΚΟ (12%) εφαρμόζουν αρκετά και οι υπόλοιπες 51 (85%) πάρα πολύ.

Γράφημα 5 38 Εσωτερικός έλεγχος

Τέλος, εξετάζεται ο βαθμός στον οποίο εφαρμόζεται εναλλαγή εξωτερικών ελεγκτών ως μορφή ανεξάρτητου πρακτικού ελέγχου στις ΜΚΟ (Γράφημα 5.39). Προκύπτει ότι 12 ΜΚΟ (20%) εφαρμόζουν ελάχιστα αυτή την πρακτική, 9 ΜΚΟ (15%) δεν την εφαρμόζουν ούτε λίγο ούτε πολύ, 15 ΜΚΟ (25%) την εφαρμόζουν αρκετά και οι υπόλοιπες 24 (40%) πάρα πολύ.

Γράφημα 5 39 Εναλλαγή εξωτερικών ελεγκτών

5.4. Ανάλυση Αποτελεσμάτων

Η παρούσα εργασία είχε ως στόχο να εξετάσει αναδείξει τη σημασία του εσωτερικού ελέγχου στις ΜΚΟ οι οποίες εποπτεύονται από το κράτος. Οι ΜΚΟ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο για την οικονομία και την κοινωνία και προωθούν στόχους και σκοπούς οι οποίοι δεν εξυπηρετούνται μόνο από το δημόσιο ή και τον ιδιωτικό τομέα. Οι ΜΚΟ είναι υποχρεωμένες να τηρούν ορισμένους κανόνες και απαιτήσεις χρηματοοικονομικής πληροφόρησης με βάση τόσο την ευρωπαϊκή όσο και την εθνική νομοθεσία. Η βιβλιογραφία που υπάρχει διαθέσιμη γύρω από το θέμα κρίνεται ελλιπής καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τη λειτουργία των ΜΚΟ, την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου σε αυτές και τα αποτελέσματα αυτού όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά και στην Ευρώπη συνολικά.

Στην Ελλάδα μόλις το 2018 θεσπίστηκαν συγκεκριμένες αρμοδιότητες στο Μητρώο Ελληνικών και Ξένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων τα οποία όμως δεν είναι δημόσια διαθέσιμα. Ωστόσο, ο συγκεκριμένος φορέας δεν έχει εκδώσει κάποια στατιστική ανάλυση ή έκθεση αναφοράς σχετικά με τα δεδομένα που συγκεντρώνει και αφορούν τη λειτουργία και τον έλεγχο των ΜΚΟ στην Ελλάδα.

Μέσα στους επιμέρους στόχους της εργασίας ήταν να παρουσιάσει τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζεται ο εσωτερικός έλεγχος και το βαθμό στον οποίο τηρείται στις ΜΚΟ που λειτουργούν στην Ελλάδα. Για το σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκε εμπειρική έρευνα με τη χρήση ημιδομημένης συνέντευξης σε εργαζόμενους σε ΜΚΟ. Το δείγμα της έρευνας ανήλθε σε 60 άτομα που αντιπροσωπεύουν από μια ΜΚΟ. Ο αριθμός των εργαζομένων και των ετών λειτουργίας και εμπειρίας των εξεταζόμενων ΜΚΟ ποικίλλει προσφέροντας μια καλύτερη και πιο αντικειμενική αποτύπωση της πραγματικής κατάστασης των ΜΚΟ στην Ελλάδα.

Οι ίδιοι οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι οι ΜΚΟ τηρούν τα προβλεπόμενα από το νόμο όσον αφορά στην τήρηση του εσωτερικού ελέγχου παρά το γεγονός ότι οι ΜΚΟ δεν είναι υποχρεωμένες να εφαρμόζουν εσωτερικό έλεγχο. Παρατηρείται ότι οι ΜΚΟ με διεθνή εμβέλεια και δράση αναλαμβάνουν με δική τους πρωτοβουλία να τηρήσουν εσωτερικές διαδικασίες και εσωτερικό έλεγχο. Αρκετές ΜΚΟ προσλαμβάνουν εξωτερικούς ή και εσωτερικούς ελεγκτές προκειμένου να εφαρμόσουν τα παραπάνω.

Από την εξέταση των συστατικών εσωτερικού ελέγχου φαίνεται ότι περισσότερες από τις μισές ΜΚΟ εφαρμόζουν και τα πέντε δηλαδή το περιβάλλον ελέγχου, την πληροφόρηση και την επικοινωνία, τις δραστηριότητες ελέγχου, την εποπτεία και την αξιολόγηση των

κινδύνων. Είναι επίσης θετικό που πάνω από τις μισές ΜΚΟ εφαρμόζουν διαδικασίες βελτίωσης της αποδοτικότητας των συστατικών του ελέγχου.

Παρατηρείται ότι υπάρχουν διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου καταγεγραμμένες αλλά όχι και διανεμημένες επαρκώς στους εργαζόμενους των εξεταζόμενων ΜΚΟ. Οι εργαζόμενοι των ΜΚΟ που συμμετείχαν στην έρευνα διατείνονται ότι τηρούνται διαδικασίες διασφάλισης της διαφάνειας των συναλλαγών ωστόσο αυτό δεν μπορεί να πιστοποιηθεί αφού τα αποτελέσματα των διαδικασιών εσωτερικού ή και εξωτερικού ελέγχου που εφαρμόζονται, δεν ανακοινώνονται ούτε στο κοινό αλλά σε μεγάλο βαθμό ούτε και στους εργαζόμενους. Παρά το γεγονός ότι επικρατεί η άποψη πως στις ΜΚΟ τηρούνται συστήματα αξιολόγησης των κινδύνων, η μη συμμετοχή και εμπλοκή των εργαζομένων στις διαδικασίες πρόληψης εμφάνισης και εκδήλωσης αυτών των κινδύνων εγείρει ερωτήματα σχετικά με την ορθή εφαρμογή των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου.

Δυστυχώς δεν υπάρχει τρόπος να αποκαλυφθούν περισσότερες πληροφορίες παρά μόνο αν υπάρξει κάποια ενέργεια από τη πλευρά του κράτους ή κάποιου οργανισμού στατιστικών αναλύσεων και εκθέσεων όπως η ΕΛ.ΣΤΑΤ. που θα απασχοληθούν με το συγκεκριμένο ζήτημα.

Ένα άλλο ερευνητικό ερώτημα που τέθηκε στην αρχή της έρευνας είναι ο βαθμός στον οποίο εφαρμόζονται σε αυτό τον έλεγχο τα διεθνή ελεγκτικά πρότυπα. Καθώς κάποιες ΜΚΟ προσλαμβάνουν εξωτερικούς ελεγκτές για να διεκπεραιώσουν αρκετά τακτικά είτε εσωτερικό είτε εξωτερικό έλεγχο είναι πιθανό να εφαρμόζονται για την εκτέλεσή του διεθνή ελεγκτικά πρότυπα καθώς πολλές από αυτές λειτουργούν σε διεθνή εμβέλεια και πιθανώς διεκδικούν και ευρωπαϊκά κονδύλια. Ωστόσο, και πάλι δεν προκύπτει κάποιο ξεκάθαρο συμπέρασμα σχετικά με την εφαρμογή των διεθνών ελεγκτικών προτύπων καθώς δεν υφίσταται νομικά τέτοια υποχρέωση για τις ΜΚΟ στην Ελλάδα.

Η παρούσα έρευνα θέλησε ακόμη να εντοπίσει τις πρακτικές εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζονται στις ελληνικές ΜΚΟ. Από το αντίστοιχο ερώτημα που τέθηκε στους συμμετέχοντες στην έρευνα προκύπτει ότι εφαρμόζονται αρκετές πρακτικές με τις πιο δημοφιλείς να είναι ο έλεγχος από ορκωτούς λογιστές σε τακτά χρονικά διαστήματα, η τήρηση κανόνων δεοντολογίας και διαφάνειας στις συναλλαγές που εφαρμόζονται με εσωτερικές διαδικασίες και εγχειρίδια δεοντολογίας των ίδιων των ΜΚΟ, η σωστή κατανομή των πόρων για την καλύτερη και αποδοτικότερη λειτουργία τους και ο έλεγχος του Δ.Σ.. Είναι χαρακτηριστικό ότι η πλειοψηφία των συμμετεχόντων στην έρευνα δηλώνει πως τα μέλη του Δ.Σ. των ΜΚΟ ενημερώνονται τακτικά σχετικά με διαδικασίες και στοιχεία που αφορούν τον εσωτερικό έλεγχο.

Μέσα στις συνεντεύξεις υπήρχαν και ερωτήματα τα οποία σχετίζονται με τη λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου όπως αυτή απεικονίζεται μέσα από τον διαχωρισμό των καθηκόντων των εργαζομένων, την εξουσιοδότηση συναλλαγών και πρακτικών καταγραφής, την τεκμηρίωση και τις πρακτικές καταγραφής των λογιστικών στοιχείων, τον έλεγχο για τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων και την εφαρμογή των ανεξάρτητων πρακτικών ελέγχου.

Η διαχείριση και διανομή των πόρων φαίνεται να αποτελούν τα δυνατά χαρακτηριστικά της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου για τις εξεταζόμενες ΜΚΟ. Ακόμη, οι ΜΚΟ φαίνεται να εξουσιοδοτούν τον διευθύνοντα σύμβουλο ή κάποιον αντιπρόσωπό του και όχι τα μέλη του Δ.Σ. ή εργαζόμενους στις ΜΚΟ για ζητήματα συναλλαγών και πρακτικών καταγραφής. Η ευθύνη επομένως και ο έλεγχος συγκεντρώνεται στο συγκεκριμένο πρόσωπο. Επίσης, οι ΜΚΟ φαίνεται να τηρούν λογιστικά αρχεία αλλά δεν προχωρούν σε καταγραφή λογιστικών διαδικασιών σε τόσο μεγάλο βαθμό. Αυτό φανερώνει έλλειψη στην τήρηση των διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου η οποία αιτιολογείται από τη μη υποχρεωτική τήρηση του εσωτερικού ελέγχου στις ΜΚΟ.

Όσον αφορά στη διαχείριση των περιουσιακών τους στοιχείων, ο έλεγχος των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και των βιβλίων είναι τα στοιχεία στα οποία δίνεται έμφαση από τους εξωτερικούς λογιστές και τις ελεγκτικές εταιρίες και όχι τόσο άλλου είδους επιτόπιοι έλεγχοι ή έλεγχοι ταμειακών ροών. Ωστόσο, όλες αυτές οι αναφερόμενες διαδικασίες αποτελούν μέρος ενός βασικού εσωτερικού ελέγχου που θα έπρεπε να τηρείται στις ΜΚΟ.

Στην Ελλάδα δεν έχει πραγματοποιηθεί κάποια αντίστοιχη έρευνα με την παρούσα ώστε να μπορέσει να γίνει σύγκριση και να εξαχθούν σχετικά συμπεράσματα. Αυτό ωστόσο που παρατηρείται στη βιβλιογραφία και μπορεί να εξαχθεί και από την παρούσα έρευνα ως συμπέρασμα είναι ότι η αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου αποτελεί προτεραιότητα των ΜΚΟ που τον εφαρμόζουν. Υπάρχει μεγάλη ανάγκη για διαφάνεια και αξιοπιστία καθώς αποτελούν μέσα εξασφάλισης χρηματοδότησης.

Όπως και στην έρευνα των Orrong et al. (2016) έτσι και στην παρούσα εργασία προκύπτει ότι συστήματα εσωτερικού ελέγχου ενισχύουν την απόδοση των ΜΚΟ αλλά δεν έγινε καταγραφή των αιτιών που προκύπτει αυτό. Ακόμη, όπως και στην έρευνα του Ayom (2013) προκύπτει ότι η υπευθυνότητα διαδραματίζει σημαντικό ρόλο. Σε πολλές περιπτώσεις οι ΜΚΟ αναθέτουν στο διευθύνοντα σύμβουλο ή σε αντιπρόσωπό του μεγάλο όγκο αρμοδιοτήτων και πεδίων εποπτείας με αποτέλεσμα να υπάρχουν περιθώρια δόλου. Απαιτείται μεγαλύτερος έλεγχος και προσπάθεια για διαφάνεια.

Κεφάλαιο 6 Συμπεράσματα, Περιορισμοί και Προτάσεις

Από τη συζήτηση που προηγήθηκε προκύπτει ότι οι ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα εφαρμόζουν διαδικασίες εσωτερικού και εξωτερικού ελέγχου, αλλά σε περιορισμένο και όχι ολοκληρωμένο βαθμό. Παρατηρούνται ελλείψεις τόσο στην τήρηση διαδικασιών όσο και στην εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου καθώς δεν προκύπτει υποχρέωση εκ του νόμου για την εφαρμογή του στις ΜΚΟ. Ως εκ τούτου, είναι στη διακριτική ευχέρεια του Δ.Σ. των ΜΚΟ να εφαρμόσουν και να επιλέξουν και σε ποιο βαθμό θα εφαρμόσουν διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου και αξιολόγησης των κινδύνων που αντιμετωπίζουν.

Σκοπός της παρούσας εργασίας ήταν η ανάδειξη της σημασίας που διαδραματίζει ο εσωτερικός έλεγχος για τις ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Μέσα από τη βιβλιογραφική επισκόπηση παρατηρήθηκε ότι υπάρχει κενό στην έρευνα τόσο σε θεωρητικό όσο και σε εμπειρικό επίπεδο, σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου στις ΜΚΟ. Καθώς δεν αποτελεί συμβατική υποχρέωσή τους, η εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου πραγματοποιείται μόνο από όσες ΜΚΟ το επιλέξουν και συνήθως κάτι τέτοιο συμβαίνει στις περιπτώσεις ΜΚΟ που λαμβάνουν ευρωπαϊκή ή διεθνή χρηματοδότηση προκειμένου να αυξήσουν την αξιοπιστία τους. Η διασφάλιση της διαφάνειας στις διαδικασίες λειτουργίας της ΜΚΟ μπορεί να επιτευχθεί με τη χρήση του εσωτερικού ελέγχου και μακροπρόθεσμα να προσθέσει αξία στη λειτουργία και ανάπτυξή της.

Για τη μελέτη του ζητήματος εκτός από τη βιβλιογραφική επισκόπηση επιλέχθηκε η χρήση πρωτογενούς ποιοτικής έρευνας με τη χρήση στοιχείων ποσοτικής ανάλυσης. Διεξήχθησαν συνεντεύξεις σε εκπροσώπους 60 ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στην χώρα. Για τη συγκρισιμότητα των στοιχείων χρησιμοποιήθηκαν και κλειστού τύπου ερωτήματα με κλίμακα βαθμολόγησης από τα οποία προέκυψαν χρήσιμα συμπεράσματα.

Αρχικά, οι ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα χαρακτηρίζονται από διαφορετικά μεγέθη και αντικείμενα δραστηριότητας. Οι εργαζόμενοι σε αυτές κατέχουν διαφορετικές θέσεις από κοινωνικοί λειτουργοί μέχρι και υπεύθυνοι λογιστηρίου ενώ οι περισσότερες ΜΚΟ δραστηριοποιούνται τοπικά. Παρατηρείται ότι δεν χρησιμοποιούνται πληροφοριακά συστήματα σε μεγάλο βαθμό με αποτέλεσμα να μην είναι και εφικτή η εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων εσωτερικού ελέγχου οι οποίοι αξιοποιούν τις νέες τεχνολογίες. Δυστυχώς περισσότερες από τις μισές ΜΚΟ που εξετάστηκαν δεν εφαρμόζουν εσωτερικό έλεγχο

υποδηλώνοντας πόσα βήματα ακόμη μένουν να γίνουν προκειμένου να αποτελέσει ξεχωριστή λειτουργία στην καθημερινότητα των ΜΚΟ.

Οι διεθνείς ΜΚΟ επιθυμούν και εφαρμόζουν σε μεγαλύτερο βαθμό τον εσωτερικό έλεγχο με δική τους πρωτοβουλία σε σχέση με τις τοπικές ΜΚΟ. Μάλιστα, επιλέγουν τόσο τη χρήση εξωτερικών ελεγκτών όσο και τη χρήση εσωτερικών ελεγκτών για τη διεκπεραίωση αυτής της εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό τηρούνται τα συστατικά του εσωτερικού ελέγχου και ακολουθούνται οι διεθνείς πρακτικές εσωτερικού ελέγχου χωρίς όμως να μπορεί να προκύψει κάποιο ασφαλές συμπέρασμα σχετικά με την εφαρμογή των ΔΛΠ. Άλλωστε καθώς ο εσωτερικός έλεγχος στην πλειοψηφία των εξεταζόμενων ΜΚΟ δεν εφαρμόζεται τακτικά ή και ποτέ, είναι λογικό να μην υπάρχει η αντίστοιχη πληροφόρηση για τη χρήση διεθνών προτύπων.

Θετικό παραμένει το γεγονός ότι αρκετές ΜΚΟ χρησιμοποιούν κατά τη λειτουργία τους διαδικασίες οι οποίες μπορούν να βελτιώσουν την αποδοτικότητα των συστατικών εσωτερικού ελέγχου. Η αποτελεσματικότερη εφαρμογή μπορεί να οδηγήσει σε προστιθέμενη αξία της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου για τις ΜΚΟ.

Παρά το γεγονός ότι υπάρχουν καταγεγραμμένες διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου στις ΜΚΟ, εντούτοις οι πληροφορίες που εμπεριέχονται σε αυτές δεν επικοινωνούνται αποτελεσματικά στους εργαζόμενους των ΜΚΟ. Ωστόσο, σημαντικό ρόλο για την αποτελεσματικότητα του εσωτερικού ελέγχου διαδραματίζει η συμμετοχή και εμπλοκή όλων των εργαζομένων. Η κατανόηση των βασικών διαδικασιών εμφυσιεί μια νέα νοοτροπία και κουλτούρα στον τρόπο λειτουργίας των ΜΚΟ που μπορεί να λειτουργήσει υπέρ της διαφάνειας και τη διασφάλιση της εγκυρότητας και αξιοπιστίας των συναλλαγών.

Ακόμη, οι πρακτικές εσωτερικού ελέγχου που εφαρμόζονται βρίσκονται ακόμη σε πολύ πρώιμο στάδιο. Απαιτείται μεγαλύτερη λεπτομέρεια και έμφαση στις αρμοδιότητες του κάθε εργαζομένου, στην επίτευξη μεγαλύτερου βαθμού διαφάνειας και στην παρακολούθηση της τήρησης των διαδικασιών και των κανόνων που προτάσσουν τα εγχειρίδια δεοντολογίας και ο τρόπος διεκπεραίωσης των συναλλαγών. Τα μέλη του Δ.Σ. τα οποία λαμβάνουν επαρκή ενημέρωση για διαδικασίες και στοιχεία εσωτερικού ελέγχου πρέπει να φροντίζουν ενεργά ώστε η πληροφορία να μετακυλά στους εργαζόμενους.

Μέσα από την εμπειρική έρευνα προκύπτει το συμπέρασμα ότι η διανομή και διαχείριση των πόρων που διαθέτουν οι ΜΚΟ είναι ιδιαίτερα σημαντικές για την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής και λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου. Ο τρόπος με τον οποίο διανέμονται οι εργασίες που αφορούν στον εσωτερικό έλεγχο καθώς και ο ρόλος που διαδραματίζει ο διευθύνων σύμβουλος, καθορίζουν και το βαθμό αποτελεσματικότητας εφαρμογής του

εσωτερικού ελέγχου. Η ενσωμάτωση περισσότερης τεχνολογίας μπορεί να συνδράμει προς αυτή την κατεύθυνση.

Η παρούσα έρευνα χαρακτηρίζεται από ορισμένους περιορισμούς. Αρχικά, το δείγμα της έρευνας θεωρείται επαρκές και ικανοποιητικό αλλά δεν αντικατοπτρίζει τον αριθμό των ΜΚΟ που πραγματικά δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα. Έμφαση δόθηκε στην προσέγγιση ΜΚΟ οι οποίες είναι εγγεγραμμένες στο Μητρώο Ελληνικών και Ξένων ΜΚΟ που συγκροτήθηκε το 2018. Ωστόσο, αυτές δεν είναι οι μόνες ΜΚΟ οι οποίες δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα είτε με τοπική είτε με διεθνή εμβέλεια. Ακόμη, ένας περιορισμός της έρευνας σχετίζεται με το είδος της δηλαδή το γεγονός ότι πρόκειται για ποιοτική έρευνα με ορισμένα στοιχεία ποσοτικής ανάλυσης καθώς χρησιμοποιήθηκαν ερωτήματα τα οποία μετρήθηκαν με την κλίμακα Likert. Ωστόσο, στόχος ήταν οι συμμετέχοντες στην έρευνα να μπορούν να εκφράσουν την άποψή τους ανοιχτά και ελεύθερα ώστε να αποκαλυφθούν περισσότερες πληροφορίες και στοιχεία για την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου στις ΜΚΟ στην χώρα.

Μια πρόταση για μελλοντική έρευνα είναι η προσέγγιση του Μητρώου Ελληνικών και Ξένων ΜΚΟ για την παραχώρηση στοιχείων που αφορούν την οικονομική λειτουργία και την εφαρμογή διαδικασιών εσωτερικού ελέγχου στις ΜΚΟ που είναι καταχωρημένες στο Μητρώο. Ακόμη, μια πρόταση θα ήταν η διεξαγωγή ποιοτικής ή ποσοτικής έρευνας με ορκωτούς ελεγκτές που εργάζονται σε μεγάλες ελεγκτικές εταιρίες και έχουν εμπειρία στη διεξαγωγή εσωτερικού ελέγχου σε ξένες και ελληνικές ΜΚΟ ώστε να καταγραφεί η δική τους εικόνα σχετικά με το εξεταζόμενο θέμα.

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Abdulkadir, H.S. (2014). Challenges of implementing internal control systems in Non – Governmental Organizations (NGO) in Kenya: A case of Faith – Based Organizations (FBO) in Coast Region. *Journal of Business and Management*, 16 (3), 57 – 62.

Amatya, S. (2016). Practice of ICT for Effective Implementation of Internal Control System an Internal Audit in the Context of Nepalese NGOs. *16th International Conference on IT Applications and Management IITAMS*, 126 – 135.

Atkinson, P., Hammersley, M. (1994). Ethnography and Participant Observation. In N.K. Denzin and Y.S. Lincoln (eds), *Handbook of Qualitative Research*, London: SAGE.

Ayom, A. (2013). Internal controls and performance in non-governmental organizations: A case study of management sciences for health South Sudan. University Uganda. Διαθέσιμο από:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/8f/Final_Research_Report_Internal_Control_and_Performance_of_Non-governmental_Organization.pdf.

Bongani, N. (2013). Application of Internal Controls in NGOs: Evidence from Zimbabwe. *Journal of Finance and Accounting*, 1 (2), 39 – 47.

Bryman, S.T. (1970). The New Empiricists: The Participant Observer and Phenomenologist. In J. Filstead (ed), *Qualitative Methodology*, Chicago: Markham.

Chenhall, R., Hall, M., Smith, D. (2010). Social capital and management control systems: A study of a non – government organization. *Accounting, Organizations and Society*, 35 (8), 737 – 756.

Dekker, P. (2011). Chapter 10: Socially responsible NGOs? A European perspective. In Yuwen Lee (ed.), *NGOs in China and Europe: Comparison and contrasts*. Farnham: Ashgate (203 – 212)

Denzin, N.K., Lincoln, Y.S. (1994). Qualitative Methods: Their history in Sociology and Anthropology. In N.K. Denzin and Y.S. Lincoln (eds), *Handbook of Qualitative Research*, London: SAGE.

Ernst & Young (EY) (2015). Improving internal controls: the EY guide for humanitarian aid organizations. Διαθέσιμο από: [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-improving-internal-controls-overview/\\$FILE/ey-improving-internal-controls-overview.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/ey-improving-internal-controls-overview/$FILE/ey-improving-internal-controls-overview.pdf)

Expert Council on NGO LAW CONF/EXP (2018)3. International standards relating to reporting and disclosure requirements for non-governmental organizations. Review prepared by Dragan Golubovic on behalf of the Expert Council on NGO Law of the Conference of INGOs of the Council of Europe. Διαθέσιμο από: <https://rm.coe.int/expert-council-conf-exp-2018-3-review-ngo-reporting-requirements/16808f2237>.

Expert Council on NGO LAW CONF/EXP (2018)4. Compendium of opinions adopted by the expert council on NGO law. Expert Council on NGO Law of the Conference of INGOs of the Council of Europe. Διαθέσιμο από: <https://rm.coe.int/expert-council-conf-exp-2018-4-synthesis-of-opinions/168090e009>

Fowler, A. (2000). Civil society, NGDOs and social development. Changing the rules of the game. Geneva, United Nations Research Institute for Social Development, Occasional Papers 1.

Gallin, D. (2000). Trade – Unions and NGOs: A Necessary Partnership for Social Development. Geneva, United Nations Research Institute for Social Development, Programme Paper 1.

HIGGS (2018). Ελληνικές Μη Κερδοσκοπικές Οργανώσεις & Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη (EKE). Έρευνα 03, www.higgs3.org.

Hlimer, F. (1994). Strictly Boardroom. *The Sydney Institute*, 33.

Hull, C.E., Lio, B.H. (2006). Innovation in Non – Profit and For– Profit Organizations: Visionary, Strategic and Financial Considerations. *Journal of Change Management*, 6, 53 – 65.

Islam M.S., Fakir, A.N.M.A., Mannan, Md.A. (2012). Accounting System and Financial Reporting of NGOs: A Case Study on BRAC Micro finance Program. *European Journal of Developing Country Studies*, 13, 23 – 40.

Karajkov, R. (2006). Who else will do the work? Global Policy Forum. Διαθέσιμο από: <https://www.globalpolicy.org/component/content/article/176/32095.html>.

Kamaruddin, M.I.H., Ramli, N.M. (2017). A Case Study of Internal Control Practices in Islamic Non- Profit Organizations in Malaysia. *Asian Journal of Accounting and Governance*, 8, 13 – 25.

Keulder, T., Benz, E. (2011). A Practical Guide to the Financial Management of NGOs. Fundamentals of NGO Management.

Kurkure, A.P. (2006). Elements of excellence in governance – Systems & structures: Lessons learned. UICC World Cancer Congress in Washington.

- Lindblad, M.R. (2006). Performance measurement in local economic development. *Urban Affairs Review*, 41 (5), 646 – 672.
- Martens, K. (2002). Mission Impossible? Defining Nongovernmental organizations. *International Journal of Voluntary and Nonprofit organizations*, 13 (3), 271 – 285.
- Mawanda, S.P. (2008). Effects of Internal Control Systems on Financial performance in an Institution of Higher Learning in Uganda: a case of Uganda Marytrs University. Διαθέσιμο από:
https://www.academia.edu/4812543/EFFECTS_OF_INTERNAL_CONTROL_SYSTEMS_ON_FINANCIAL_PERFORMANCE.
- McGann, J., Johnstone, M. (2006). The Power Shift and the NGO Credibility Crisis. *International Journal of Not – for – Profit Law*, 8 (2).
- Miller, J. (2007). *An effective performance measurement system: Developing an effective performance measurement system for city of Elmira sub – grantees*. New York: Binghamton University.
- Moshman, J. (2008). Principle Responsibilities of an NGO board and its members. Beyond Boundaries. Διαθέσιμο από: <https://www.wango.org/download/board.pdf>.
- OECD (2019). Aid for Civil Society Organizations: Statistics based on DAC member’s reporting to the creditor reporting system database (CRS) 2016 – 2017. Διαθέσιμο από: <https://www.oecd.org/dac/financing-sustainable-development/development-finance-topics/Aid-for-CSOs-2019.pdf>.
- Oforu – Appiah, B. (2008). Making NGOs more effective and responsive in a globalized world. African Path, March 2008, Global Policy Forum website.
- Opong, M., Owiredu, A., Abedana, V.N., Asante, E. (2016). The Impact of Internal Control on the Performance of Faith – Based NGOs in Accra. *Research Journal of Finance and Accounting*, 7 (12), 110 – 125.
- Paul, J.A. (1999). NGOs and the United Nations. Global Policy Forum. Διαθέσιμο από: <https://www.globalpolicy.org/component/content/article/176-general/31440-ngos-and-the-united-nations.html>.
- Ramadan, M.A., Borgonovi, E. (2015). Performance measurement and management in Non – Governmental organizations. *Journal of Business Management*, 17 (2), 70 – 76.
- Sarni, J. (2012). Financial Fraud – Importance of an Internal Control System. Thesis in International Business, Haaga – Helia University. Διαθέσιμο από: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.882.1361&rep=rep1&type=pdf>.

- Shim, K.J. (2011). *Internal Control and Fraud Detection*. Global Professional Publishing Limited.
- Simpson, S.N.Y. (2008). Non-governmental organizations (NGOs) boards and corporate governance: The Ghanaian experience. *Corporate Ownership & Control*, 6 (2), 89 – 99.
- Sola, M., Prior, D. (2001). Measuring Productivity and Quality Changes Using Data Envelopment Analysis – An Application to Catalan Hospitals. *Financial Accountability & Management*, 17, 219 – 245.
- Stoner, J.A.F., Freeman, R.E. (1998). *Management*. 5th Edition. New York Prentice Hall.
- USAID (2011). *Governance and NGOs Strengthening the Board*. New Partners Initiative Assistance (NuPITA) Project.
- Vakil, A.C. (1997). Confronting the classification problem: Toward a taxonomy of NGOs. *World Development*, 25 (12), 2057 – 2070.
- Tandon, R. (1991). *NGOs, the State and the Civil Society*. IDR occasional paper series, Boston Mass.
- Yang, X.S. (2009). *Assessing Internal Control: Theory, Practice and Cases*. Dalian: Dalian Publishing House.
- Zimmermann, J.A.M., Stevens, B.W. (2006). The Use of Performance Measurement in South Carolina Nonprofits. *Nonprofit Management & Leadership*, 16, 315 – 327.

Ελληνική Βιβλιογραφία

- EKKE (1997). Ανάλυση στατιστικών αποτελεσμάτων της αρχικής έρευνας για τις Μ.Κ.Ο. – Π.Ο. Διαθέσιμο από: https://www.ekke.gr/projects/estia/gr_pages/mko_po/euretir_03.htm.
- Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο (2018). Διάθεση κονδυλίων της ΕΕ μέσω ΜΚΟ: απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για την ενίσχυση της διαφάνειας. Διαθέσιμο από: <http://publications.europa.eu/webpub/eca/special-reports/ngo-35-2018/el/>
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019). Δυνατότητες χρηματοδότησης για μη κυβερνητικές οργανώσεις. Διαθέσιμο από: https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-eu-funding-works/who-eligible-funding/funding-opportunities-ngos_el
- Παγκύπριο Συντονιστικό Συμβούλιο Εθελοντισμού (2018). 7^η Σύνοδος της Κοινωνίας των Πολιτών «Χρηστή διοίκηση των ΜΚΟ και το νομικό πλαίσιο που τις επηρεάζει». Πρακτικά Ειδικής Συνόδου: Συνεδρίαση 18 Απριλίου 2018.
- Στραβοσκούφης, Θ. (2006). Κοινωνική ανάπτυξη, κοινωνία πολιτών και ΜΚΟ. Ένας διαδραστικός θεσμικός μηχανισμός. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 12, 93 – 133.

ΥΔΑΣ (2016). Ενημερωτικός οδηγός της Υπηρεσίας Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (ΥΔΑΣ). Διαθέσιμο από:

https://hellenicaid.mfa.gr/media/images/stories/docs/Odigos_Ylop_Progr_YDAS.pdf.

Νομολογία

Νόμος 2646/1988 Ανάπτυξη του Εθνικού Συστήματος Κοινωνικής Φροντίδας και άλλες διατάξεις

Προεδρικό διάταγμα υπ/ αριθμ.224/2000 «Για την οργάνωση, στελέχωση και λειτουργία της Υπηρεσίας Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (Υ.Δ.Α.Σ.) του Υπουργείου Εξωτερικών»

Υ.Α. 7586/18/2018 Λειτουργία Μητρώου Ελληνικών και Ξένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) που δραστηριοποιούνται σε θέματα διεθνούς προστασίας, μετανάστευσης και κοινωνικής ένταξης (ΦΕΚ Β΄ 4794/26-10-2018)

Ιστοσελίδες

Council of Europe [website] Διαθέσιμο από: <https://www.coe.int/en/web/ingo/ngo-legislation>

European Commission [website]. Διαθέσιμο από: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=330&langId=en>

Παράρτημα Α – Λίστα ΜΚΟ

1. Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός (Ε.Ε.Σ.)
2. ΦΑΡΟΣ
3. Ίδρυμα Λαμπράκη
4. Hope Spot – Κέντρο Ελπίδας
5. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΜΟΧΑΜΕΤ ΑΛΙ
6. Στέγη για όλους
7. Κάριτας Ελλάδας
8. ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΝΕΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ (Χ.Α.Ν.Θ.)
9. ΕΛΙΞ – Προγράμματα Εθελοντικής Εργασίας
10. International Rescue Committee Hellas Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία
11. Terre des hommes Hellas – ΓΗ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ
12. ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
13. ACTIONAID ΕΛΛΑΣ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
14. ΜΑΖΙ – ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ
15. ΝΑΟΜΙ Οικουμενικό Εργαστήριο Προσφύγων Θεσσαλονίκης
16. ΣΥΝ-ΕΙΡΜΟΣ Αστική μη Κερδοσκοπική Εταιρεία
17. ΛΥΔΙΑ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Κε.Δι.Βι.Μ.2
18. ΚΕΝΤΡΟ ΓΥΝΑΙΚΕΙΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΩΝ ΔΙΟΤΙΜΑ (ΚΓΜΕ ΔΙΟΤΙΜΑ)
19. Ηλιακτίδα ΑΜΚΕ
20. Γιατροί Χωρίς Σύνορα – Ελληνικό τμήμα
21. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΕΘΕΛΟΝΤΩΝ ΚΙΛΚΙΣ
22. ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ
23. Αλληλεγγύη SolidarityNow
24. SAVE THE CHILDREN INTERNATIONAL (ΕΛΛΑΔΟΣ)
25. PR.A.K.S.I.S. – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΤΗΡΙΞΗΣ ΚΑΙ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ
26. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΚΦΡΑΣΗ ΘΕΣΜΟΙ – ΕΚΠΕΘΕ
27. ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΠΡΟΣΦΥΩΝ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ
28. ΤΖΕΝΡΕΪΣΟΝ 2.0 – ΔΕΥΤΕΡΗ ΓΕΝΙΑ – ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΤΗΝ ΙΣΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΤΕΡΟΤΗΤΑ – ΙΔΙ ΕΤΕΡΟ

29. Danish Refugee Council – Greece/ DRC – Greece
30. ΖΕΥΞΙΣ ΜΚΟ
31. ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
32. ΟΜΙΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ UNESCO ΠΕΙΡΑΙΩΣ & ΝΗΣΩΝ
33. ΕΝΤΑΞΗ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
34. REFUGEE SUPPORT GREECE ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
35. ΜΙΑ ΑΓΚΑΛΙΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ
36. Ινστιτούτο Ομάδα για τον Κόσμο – Περιβαλλοντική Συμμαχία 2004 +
37. Σχολείο της Γης
38. ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ
39. EMERGENCY RESPONSE CENTRE INTERNATIONAL
40. ECHO100PLUS
41. ΝΑΡΚΟΜΑΝΕΙΣ ΑΝΩΝΥΜΟΙ
42. ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΙΣΩΝ ΕΥΚΑΙΡΙΩΝ
43. ΓΙΑΤΡΟΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΑ
44. ΦΙΛΟΞΕΝΙΑ INTERNATIONAL ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
45. ΚΑΡΙΤΑΣ ΑΘΗΝΑΣ
46. ΑΣΤΕΡΙΑΣ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
47. Ανθρωπιστική Πρωτοβουλία ΓΕΦΥΡΕΣ
48. Δίκτυο για τα Δικαιώματα του Παιδιού
49. RE-CREATE HUMANITY & CULTURE N.G.O. – ΡΙ ΚΡΙΕΙΤ Μ.Κ.Ο.
ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ
50. ΙΣΡΑ ΑΙΝΤ ΕΛΛΑΣ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
51. ΤΟ ΧΑΜΟΓΕΛΟ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
52. ΟΜΙΛΟΣ UNESCO ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ
53. ΑΡΣΙΣ – Κοινωνική Οργάνωση Υποστήριξης Νέων
54. ΜΕΤΑΔραση – Δράση για τη Μετανάστευση και την Ανάπτυξη
55. ΚΙΒΩΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΗ ΜΗ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ
56. ΠΑΙΔΙΚΑ ΧΩΡΙΑ SOS ΕΛΛΑΔΟΣ
57. Ανθρώπινα Δικαιώματα 360
58. FAIR PLANET
59. ΕΛΠΙΔΑ ΣΠΙΤΙ ΑΣΤΙΚΗ ΜΗ ΚΕΡΔΟΣΚΟΠΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
60. ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ «ΕΡΑΣΜΟΣ»

61. Κέντρο Παιδιού και Εφήβου – Διάγνωση – Συμβουλευτική – Αποκατάσταση
62. STIFTELSEN FLYKTNINGHJELPEN Norwegian Refugee Council (NRC)
63. ΟΧΦΑΜ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ OXFAM IN GREECE
64. Drapen I Havet
65. INTERSOS ORGANIZZAZIONE UMANITARIA ONLUS
66. Arbeiter Samariter Bund Deutschland e.V.
67. Samaritan's Purse
68. SALVAMENTO MARITIMO HUMANITARIO SMH
69. HIAS Ελλάδας
70. Terre des hommes Foundation

Παράρτημα Β – Ερωτήσεις συνέντευξης

Ερωτηματολόγιο Συνέντευξης

Εσωτερικός έλεγχος σε ΜΚΟ

Ονομάζομαι Νάνης Δημήτριος και φοιτώ στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Σας διαβιβάζω μέσω email το παρόν ερωτηματολόγιο το οποίο αποτελεί μέρος μιας έρευνας που διεξάγεται στο πλαίσιο συμμετοχής μου στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Ελεγκτική-Λογιστική» του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας και απευθύνεται σε ΜΚΟ που λειτουργούν στην Ελλάδα. Η μελέτη αυτή εξετάζει την εφαρμογή του εσωτερικού ελέγχου σε ΜΚΟ που ανήκουν στο Εθνικό Μητρώο Ελληνικών και Ξένων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) της χώρας μας. Σκοπός της εργασίας είναι η ανάδειξη της σημασίας του εσωτερικού ελέγχου όχι μόνο σε αμιγώς δημόσιους φορείς αλλά και σε οργανισμούς της κοινωνίας μέσω της εφαρμογής του σε ΜΚΟ οι οποίες εποπτεύονται από το δημόσιο.

Το ερωτηματολόγιο απαρτίζεται από τρεις ενότητες. Στην Ενότητα Α' εξετάζονται γενικά χαρακτηριστικά των ΜΚΟ όπως τα έτη λειτουργίας ή η συνέπεια της τήρησης του εσωτερικού ελέγχου. Στην Ενότητα Β' εξετάζονται τα συστατικά στοιχεία του εσωτερικού ελέγχου και ελέγχεται ο βαθμός στον οποίο εφαρμόζονται στην εξεταζόμενη ΜΚΟ. Τέλος, στην Ενότητα Γ' εξετάζονται οι πτυχές της λειτουργίας του εσωτερικού ελέγχου.

Σας διαβεβαιώνουμε ότι τα στοιχεία της συνέντευξης θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για τους σκοπούς εκπόνησης της παρούσας εργασίας και τα προσωπικά σας στοιχεία αλλά και τα στοιχεία της ΜΚΟ όπου εργάζεστε θα παραμείνουν απολύτως εμπιστευτικά. Τα αποτελέσματα της έρευνας, εφόσον επιθυμείτε, θα σας γνωστοποιηθούν. Ο μέσος χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου είναι 10 λεπτά. Κατανοούμε ότι ο χρόνος σας είναι πολύτιμος και σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τη συνεργασία σας.

Νάνης Δημήτριος
Email: dnanis@nanisecurity.gr

Ενότητα Α΄ - Γενικά Χαρακτηριστικά ΜΚΟ

1. Φύλο

- Άντρας
- Γυναίκα

2. Ηλικία

- 18 – 25
- 26 – 35
- 36 – 45
- 46 – 55
- 55+

3.Μορφωτικό επίπεδο

- Απόφοιτος γυμνασίου/ λυκείου
- Απόφοιτος κολλεγίου/ ΙΕΚ
- Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ
- Κάτοχος μεταπτυχιακού/ διδακτορικού διπλώματος

4. Θέση Απασχόλησης

5. Ταυτότητα ΜΚΟ:

- Διεθνής
- Τοπική

6. Χρησιμοποιείτε πληροφοριακά συστήματα για τη λειτουργία σας ;

- Καθόλου Ελάχιστα Ούτε λίγο ούτε πολύ Αρκετά Πάρα πολύ

7. Πόσα χρόνια λειτουργεί η ΜΚΟ

- <5 5-10 11 -15 16 – 20 > 20

8. Πόσα άτομα απασχολούνται στη ΜΚΟ:

9. Σχολιάστε αν διαδραματίζει σημαντικό ρόλο η λειτουργία και άλλων ΜΚΟ στο ίδιο αντικείμενο είτε στην Ελλάδα είτε διεθνώς.

10. Σε ποιο βαθμό είναι συνεπής η ΜΚΟ στην τήρηση του εσωτερικού ελέγχου με βάση το νόμο (και γιατί);

Καθόλου Ελάχιστα Ούτε λίγο ούτε πολύ Αρκετά Πάρα πολύ

Ενότητα Β΄ Συστατικά Εσωτερικού Ελέγχου

Στις ερωτήσεις των Ενότητων Β΄ και Γ΄ σας ζητείται να απαντήσετε με την χρήση της εξής κλίμακας:

- 1 Καθόλου
- 2 Λίγο
- 3 Ούτε λίγο ούτε πολύ
- 4 Αρκετά
- 5 Πάρα πολύ

1. Επιλέξτε το βαθμό στον οποίο εφαρμόζονται τα στάδια του εσωτερικού ελέγχου στη ΜΚΟ:

	Καθόλου	Λίγο	Ούτε λίγο ούτε πολύ	Αρκετά	Πάρα πολύ
Α. Περιβάλλον ελέγχου	1	2	3	4	5
Β. Πληροφόρηση και επικοινωνία	1	2	3	4	5
Γ. Δραστηριότητες ελέγχου	1	2	3	4	5
Δ. Εποπτεία	1	2	3	4	5
Ε. Αξιολόγηση κινδύνων	1	2	3	4	5

2. Γίνονται ενέργειες στη ΜΚΟ προκειμένου να βελτιωθεί η αποδοτικότητα των προηγούμενων πέντε συστατικών του εσωτερικού ελέγχου (περιβάλλον ελέγχου, πληροφόρηση και επικοινωνία, δραστηριότητες ελέγχου, εποπτεία, αξιολόγηση κινδύνων); Αν ναι τι είδους ενέργειες;

- Ναι Όχι

3. Εφαρμόζεται στην ΜΚΟ όπου εργάζεστε κάποιος κώδικας δεοντολογίας (Α);

- Καθόλου Ελάχιστα Ούτε λίγο ούτε πολύ Αρκετά Πάρα πολύ

4. Έχουν καταγραφεί οι διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου (Β);

Καθόλου Ελάχιστα Ούτε λίγο ούτε πολύ Αρκετά Πάρα πολύ

5. Έχουν γίνει διαθέσιμες με κάποιον τρόπο στους εργαζομένους (π.χ. με φυλλάδιο, e-mail κλπ.) (Β);

Καθόλου Ελάχιστα Ούτε λίγο ούτε πολύ Αρκετά Πάρα πολύ

6. Επαρκούν οι πολιτικές ελέγχου που εφαρμόζονται ώστε να υπάρχει διαφάνεια συναλλαγών (Γ);

Καθόλου Ελάχιστα Ούτε λίγο ούτε πολύ Αρκετά Πάρα πολύ

7. Τι είδους πολιτικές ελέγχου εφαρμόζονται στην ΜΚΟ όπου εργάζεστε (αναφέρετε έως τρεις) (Γ);

(α) _____

(β) _____

(γ) _____

8. Πόσο τακτικά πραγματοποιείται εσωτερικός έλεγχος (Δ);

9. Κάθε πότε πραγματοποιείται εξωτερικός έλεγχος (Δ);

10. Πόσο τακτικά ενημερώνεται η διοίκηση της ΜΚΟ για την πορεία του εσωτερικού ελέγχου (Δ);

11. Υπάρχουν συστήματα αξιολόγησης του κινδύνου με τα οποία γίνεται η διαχείριση των κινδύνων (Ε);

Καθόλου Ελάχιστα Ούτε λίγο ούτε πολύ Αρκετά Πάρα πολύ

12. Υπάρχει καταμερισμός εργασίας (Ε);

Καθόλου Ελάχιστα Ούτε λίγο ούτε πολύ Αρκετά Πάρα πολύ

Ενότητα Γ ' Λειτουργία Εσωτερικού Ελέγχου

1. Πώς πραγματοποιείται η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου όσον αφορά στον διαχωρισμό των καθηκόντων στις παρακάτω πτυχές λειτουργίας της ΜΚΟ;

	Καθόλου	Λίγο	Ούτε λίγο ούτε πολύ	Αρκετά	Πάρα πολύ
A. Επάρκεια ανθρώπινου δυναμικού για την πραγματοποίηση του εσωτερικού ελέγχου	1	2	3	4	5
B. Διαδικασία συλλογής πόρων	1	2	3	4	5
Γ. Διαχείριση πόρων	1	2	3	4	5
Δ. Διανομή πόρων	1	2	3	4	5
Ε. Περιβάλλον εργασίας	1	2	3	4	5

2. Πώς πραγματοποιείται η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου όσον αφορά στην εξουσιοδότηση συναλλαγών και πρακτικών καταγραφής;

	Καθόλου	Λίγο	Ούτε λίγο ούτε πολύ	Αρκετά	Πάρα πολύ
A. Εξουσιοδότηση για συναλλαγές σε υπαλλήλους	1	2	3	4	5
B. Εξουσιοδότηση συναλλαγών μόνο στον Διευθύνοντα Σύμβουλο ή και σε εκπρόσωπό του	1	2	3	4	5
Γ. Εξουσιοδότηση συναλλαγών σε μέλη του Δ.Σ.	1	2	3	4	5
Δ. Όριο στις συναλλαγές που πραγματοποιούνται	1	2	3	4	5

3. Πώς πραγματοποιείται η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου όσον αφορά στην τεκμηρίωση και τις πρακτικές καταγραφής των λογιστικών στοιχείων;

	Καθόλου	Λίγο	Ούτε λίγο ούτε πολύ	Αρκετά	Πάρα πολύ
A. Χρήση πληροφοριακού συστήματος	1	2	3	4	5
B. Τήρηση λογιστικού αρχείου	1	2	3	4	5
Γ. Καταγραφή λογιστικών διαδικασιών (π.χ. σε οδηγό ή εγχειρίδιο ή κανονισμό)	1	2	3	4	5

4. Πώς πραγματοποιείται η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου όσον αφορά στον φυσικό (επιτόπιο) έλεγχο για τη διαχείριση των περιουσιακών στοιχείων;

	Καθόλου	Λίγο	Ούτε λίγο ούτε πολύ	Αρκετά	Πάρα πολύ
A. Έλεγχος στο ταμείο	1	2	3	4	5
B. Έλεγχος σε χρηματοοικονομικές καταστάσεις, βιβλία, αρχεία	1	2	3	4	5
Γ. Άλλου είδους επιτόπιος έλεγχος (π.χ. χρήση συναγεμίου στο αρχείο, χρήση καμερών κλπ.)	1	2	3	4	5

5. Πώς πραγματοποιείται η λειτουργία του εσωτερικού ελέγχου όσον αφορά στην εφαρμογή ανεξάρτητων πρακτικών ελέγχου;

	Καθόλου	Λίγο	Ούτε λίγο ούτε πολύ	Αρκετά	Πάρα πολύ
A. Εξωτερικός έλεγχος	1	2	3	4	5
B. Εσωτερικός έλεγχος	1	2	3	4	5
Γ. Εναλλαγή εξωτερικών ελεγκτών	1	2	3	4	5

Ευχαριστώ για τη συμμετοχή σας!